

RAÓ I LÒGICA

RECOPILACIÓ DELS TWEETS I DELS
ESCRITS AL BLOG “VOL 234” SOBRE
LES IDEES I EL PENSAMENT.

FINS EL 20 D'ABRIL DE 2019

JOSEP M. CARBÓ TEIGEIRO

LA LÒGICA, LA RAÓ, EL PENSAMENT:	5
Pensar bé eixampla la vida	5
Tan real és el pensament com la vida	6
Aprèn a pensar i t'estalviaràs haver d'aprendre moltes altres coses.....	7
La raó és un tornavís que adquireix el seu màxim poder quan descargola.....	8
LES IDEES:	9
Una llavor és una idea	9
Una idea és un virus	10
No hi ha res més pràctic que una bona teoria	11
Aprenem passant d'un a molts i de molts a tots	12
Vivim al món de les idees.	13
USOS CORRECTES I INCORRECTES DE LA RAÓ	14
SOBRE L'ÚS INCORRECTE DE LA RAÓ:	14
Descobrir que allò nou és fals no implica que allò vell sigui vertader.	15
Que una idea prolifera i tingui èxit no vol dir que sigui vertadera. Simplement que és més útil	16
Crec que "tenir mals pensaments" és alguna cosa així com ara: "el gos menja pa, ell menja pa; ell és un gos!"	17
L'inconscient, la ignorància i la quàntica: arguments que permeten afirmar-ho tot sense haver de fonamentar-ho. I.....	18
Com dir el que vulguis sense haver de fonamentar-ho. La fal·làcia de la ignorància: com que res no és segur tot és igualment cert. II	19
Quàntic o cuèntic? Apel·lar al coneixement que no tens és un frau. i III	20
SOBRE L'ÚS CORRECTE DE LA RAÓ:	21
No busquis "això sí". Busca "això no".....	21
Pots tenir tota la raó i cap veritat.	22
La raó està tan allunyada de la realitat com els sentits	23
La intel·ligència et dona habilitat per a aconseguir l'objectiu però no t'indica quin és. Això ho fa la saviesa.....	24
Una cosa és el que la gent pensa quan no pensa i una altra el que la gent pensa quan pensa	25
El treball emocional es fa amb el pensament!.....	26
LA RAÓ I ALTRES FORMES DE CONEIXEMENT	27
Filòsofs: la passió per la raó, la raó de la passió!	28

Quan manen les emocions la racionalitat pateix.....	29
La guerra entre el cap i el cor la guanya... el cul.....	30
LÍMITS I LIMITACIONS DE LA RAÓ	31
Percebem en 3D: sensorialment, emocionalment i intel·lectualment.....	32
ABSURDS, PARADOXES, ENGINY... QUAN LA RAÓ S'AUTOSUSTENTA.....	32
M'he distret llegint un cartell que deia: "conduint, no et distreguis!"	34
Quan entens que la lògica del somni és l'absurd pots inventar qualsevol absurd i serà lògic.....	35
Si el riu Ebre arriba a passar 200 metres més a l'oest, el pont del Pilar seria una obra ridícula i inútil.	36
LA CAUSALITAT I L'EXPLICACIÓ RACIONAL.....	36
Si les dades confirmen la meua teoria, perfecte! Si no, pitjor per a les dades!.....	38
Res, mai, enlloc va explotar i de resultes, tot, sempre, arreu va existir.....	38
Si no creus en la gravetat... no caus!.....	39
Tot és multicausal i multiconseqüencial.....	40
L'inventor de la realitat virtual és el símbol.....	41
La fantasia és una magnífica font de coneixement.....	42
Alguns problemes es resolen reformulant-los contínuament.....	43
Això que dic no ho entenc però ho sé.....	44
Tot el que fas té conseqüències. I el que no fas també.	45
La major comprensió és l'acceptació	46
Si no funciona, no funciona. I no ho espatllis més!.....	47
Ens falta el coneixement de moltes lleis i ens sobra la creença en moltes hipòtesis.	48
LA CRÍTICA.....	49
Si saps llegir però no saps escriure, més et valdria ser analfabet.....	50
Una ment rígida, estancada, inflexible, és una ment atrofiada. A vegades mata i sempre mor.....	51
Tots ho jutgem tot sempre	52
Dubta de tot el que pot ser dubtat	52
A favor dels ganivets i de la intel·ligència crítica	53
Hi ha preguntes que no serveixen per res però que sense elles, res no serveix!	54
Si no pots trobar una raó en contra del que penses tens un problema greu. I nosaltres, que vivim amb tu, un altre!	55

La raó no et farà descobrir la Veritat però pot derrotar tots els obstacles que t'impedeixen abastar-la.....	55
Tant de bo els religiosos fossin tan crítics com els científics.	56
Si creixes i evoluciones sense qüestionar la realitat en la que creixes i evoluciones, t'estanques i et degrades en la teva autocomplaença.....	57
CIÈNCIA I TECNOLOGIA.....	58
Els físics quàntics també han d'agafar l'autobús per tornar a casa	58
Tot científic vol que les seves teories siguin superades. Cap religiós no ho vol.	59
PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN	61

LA LÒGICA, LA RAÓ, EL PENSAMENT:

El pensament és una de les facultats més importants en les persones. Fins i tot per a alguns entesos, el pensament és l'element distintiu o essencial dels humans. S'atribueix a Aristòtil la definició de l'home com a «animal racional». Amb tot, la racionalitat no és més que una de les facultats de la ment humana. També la percepció, la sensibilitat, l'emotivitat o la intuïció són facultats mentals.

La raó és la facultat que ens permet elaborar les informacions que tenim a la ment. La forma de fer-ho és la lògica, que és un conjunt de regles que regeixen el bon funcionament de la raó. Moltes vegades es consideren sinònimes. El pensament es defineix també com l'ús de la raó en l'elaboració de discursos i relats, ja siguin finalistes, causals o de qualsevol altre tipus.

Pensar, analitzar, inventar, no són actes anòmals, són la normal respiració de la intel·ligència. (A.a.)

No som el que mengem; som el queensem.

Pensar bé eixampla la vida

Què és pensar bé? I què vol dir "eixamplar la vida"? Som-hi!

Pensar és una facultat que tots tenim i una activitat que desenvolupem de forma automàtica i moltes vegades sense intencionalitat. Hauríem d'afinar primer la definició perquè aquest flux de pensaments ininterromput que "patim" durant tot el dia, no sé si se'l pot catalogar com a "pensar". No sembla una acció sinó una cosa que ens passa, sovint a malgrat nostre. Per això proposo que delimitem millor el concepte i ens quedem amb la definició de pensar que dona el diccionari: "exercir l'home de forma conscient, la facultat de jutjar, d'abstreure, de fer inferències..."

I si és això pensar, és clar que es pot fer bé o malament. No és tan fàcil pensar de forma correcta. Demana formació i pràctica. I són dues coses, al meu entendre, les que cal aprendre i practicar: la tècnica que ens permet dirigir la ment de forma ordenada, coherent i lògica i per altra banda l'habilitat per saber quan i on ens convé usar-la. Si ens imaginem l'aprenentatge d'un programa d'ordinador veurem que tan important és saber com usar-lo com saber quan i on usar-lo.

La raó té les seves pròpies lleis i cal respectar-les. La raó treballa amb materials que no li són propis, que venen dels sentits, de les emocions, de les creences, d'altres raonaments... i el que fa és seleccionar les informacions que usará i aplicar els principis de la lògica. Paral·lelament emet judicis sobre tot el procés i els seus resultats. Sovint altres instàncies de la persona no estan d'acord amb les conclusions a les que arriba la raó i aquesta es veu impugnada. Si les impugnacions vénen de les emocions o els sentits, malament si la raó cedeix (m'agrada fumar i no vull saber tot el mal que em fa). Si les impugnacions vénen de la intuïció transracional, malament si la raó resisteix (m'agrada la física newtoniana tal com la conec i no vull atendre a les proves que la qüestionen)

Pel que fa la segona qüestió és tan delicada o més que la primera. Quan hem de fer servir la raó? Hi ha situacions que cal deixar a les emocions? Segurament sí, i també a la simple percepció o a la intuïció. Però no seria sobrer que quan optem per no decidir amb el cap, el cap en fos informat i en donés el vist i plau.

Què és eixamplar la vida? És ampliar les percepcions, les sensacions, les opinions, judicis... és fer el mapa de la realitat més detallat, complet i connectat. I com es fa això? Doncs en gran part desenvolupant el pensament crític que és el més capaç de detectar errors i mancances en aquest nostre mapa que anomenem realitat. I el pensament pot discernir entre varis conceptes ampliant així el ventall de judicis possibles i donant-nos més llibertat. La raó pot distingir entre amor, afecte, amicitat, estima, enamorament, filantropia, adoració... uns sinònims separats per fronteres subtils i enganyoses que porten confusió. I encara més, la raó pot distingir entre amor, possessió, egoisme, admiració, enveja, submissió,... conceptes ben oposats a l'amor però que no poques vegades s'amaguen sota el seu nom.

I així, tot distingint entre soledat i solitud, fidelitat i compromís, tendresa i afecte, amic i company, casualitat i causalitat, llibertat i destí, esperit i ànima,... anem afegint pinzellades al quadre de la vida de la mateixa manera que els esquimals quan aprenen una accepció nova de la paraula "blanc" (i en tenen més de 30) afinen els paisatges de la seva realitat i veuen coses que només ells poden.

Tan real és el pensament com la vida

Com a filòsof que sóc, he hagut de sentir moltes vegades al llarg de la meua vida un consell: "No pensis tant i viu més". Sempre em recomanen experimentar, sentir, emocionar-me, viure intensament... Deixant apart l'evidència que dec tenir una imatge pública d'allò més avorrit i menys estimulante, crec que m'ho diuen perquè consideren que el pensament és el contrari de la vida, com si pensar fos una mena de cova allunyada de la realitat, un reducte fals o artificial on ens perdem els que ens agrada pensar o som incapaços de viure.

Doncs bé, no hi estic d'acord. El pensament és tan real com l'experiència. De fet això que anomenem "experiència" no és més que una imatge mental. Per a mi tot allò del que som conscients és un objecte (una cosa) en la nostra ment. Els sorolls, músiques, sons,... són objectes (coses) que estan a la nostra ment. També les olors, els colors, els sabors, les sensacions... tots són objectes de la nostra consciència. Tant és així que si una cosa no està a la nostra consciència no pot existir. Diem que una cosa "existeix" quan està a la nostra consciència.

El mateix podem dir de les emocions, els sentiments, les passions,... existeixen perquè ens n'adonem (no ens n'adonem perquè existeixin!) I amb el pensament passa exactament igual. I també amb les intuïcions. Tot el que "vivim" és a la nostra consciència.

Vivim a la nostra ment tot i que pensem viure en un espai i en un temps. És només una aparença, un engany. No hi ha espai, ni temps, ni "jo". Les filosofies perennes de tot arreu saben fa temps que la vida és somni (maia), ombres en una caverna, màtrix, una construcció mental i de fet el gran anhel que propugnen totes aquestes filosofies últimes és el despertar, la il·luminació, l'adonar-nos d'aquest somni que anomenem vida.

El pensament és tan real com l'experiència. És un objecte de la consciència igual que un altre. Tots els objectes de la nostra consciència són realitats incompletes, parcials. La realitat última és l'ésser, la consciència absoluta del qual podem assolir. I quan hi arribem diem que estem en gràcia (misticisme cristià), o il·luminats o en el nirvana (budisme) o que hem arribat al dzogchen (taoisme) o la unitat del gnosticisme (no confondre amb l'agnosticisme!)

La ciència sap que el que anomenem realitat no és més que un fenomen mental. Sabem que quan fem exercici s'activa una part del cervell que s'activa exactament igual quan pensem que fem aquell exercici. De fet és exactament igual fer una cosa que pensar-la, el que passa és que no ho creiem i no té les mateixes conseqüències socials, però aquest és un altre tema.

Corren mals temps pel pensament i per a la racionalitat. Frustrats pel fracàs de la raó científica a través de la ciència i el capitalisme, hi ha una forta reacció contra el pensament racional. Està molt més ben vist "deixar-se sentir", viure, intuir... però a mi em sembla que això és un perill molt gran. Que la raó hagi fracassat no vol dir que sigui inútil. Cal saber usar-la i no en podem prescindir. És molt potent, molt més potent que l'emoció i que la sensació en determinats moments de l'evolució. De fet en aquell moment vam sobreviure gràcies a la raó i no a l'emoció! Ara s'intenta la reivindicació de les emocions (auge de la intel·ligència emocional i l'educació emocional), i està bé perquè havia quedat menysvalorada i no es treballava, però la raó s'ha de treballar tant o més que les altres qualitats humanes, ja sigui per dominar-la i potenciar-la, o per a controlar en quins moments i circumstàncies ens convé. I aquest control ha de ser, en part també, racional.

A vegades penso que la raó es vol desprestigiar ("la ciència és fraudulenta", "la raó és freda i no entén l'important",...) perquè és l'eina més perillosa que tenim els humans a les nostres mans. No és tan manipulable com l'emoció i pot convertir un xai en un llop, tot el contrari de l'emoció que ha demostrat al llarg de la història com a ha convertit els llops en xais sobretot en les causes socials de masses.

La raó fa por i per això es vol reprimir. L'educació és un lloc per domesticar la raó crítica i el pensament lliure. Tot està ja pensat. Actualment qualsevol idea que agradi o conforti (sobretot si ve de la mitologia o la tradició) és exaltada i elevada a la categoria de veritat amb el mateix rang (o superior) que la raó. Diu Fernando Savater: "*Es mejor saber después de haber pensado y discutido que aceptar los saberes que nadie discute para no tener que pensar.*"

Ara sento molt el consell: "sent", "viu"... i imagino un moment de la nostra evolució, quan el pensament era incipient encara, en què el consell devia ser "pensa, home, pensa, no estiguis tot el dia enganxat als estímuls i les emocions". Potser no ens aniria malament tornar a aquest consell... Sigui com sigui però, viure sentint, experimentant, percebent o pensant és exactament el mateix. Tot acaba projectant-se a la pantalla de la consciència que és el que som.

Per això, insisteixo, tan **fals** és el pensament com la vida.

Aprèn a pensar i t'estalviaràs haver d'aprendre moltes altres coses...

"Tot el que som és el resultat del que hem pensat" va dir el Budha.

"Pensar" és una paraula polisèmica i convé que aclarim ara quin dels mots significats que pot tenir ens interessa. La definició que jo dono a la paraula "pensar" és "tenir pensaments". I els pensaments són un categoria dels continguts mentals. Els pensaments són concepcions de la realitat present, passada, futura o les combinacions lògiques entre elles.

Vegem-ho. Si et pregunto per exemple: "què penses d'això?" estic demanant-te com conceps l'aspecte de la realitat pel que et pregunto. "Què vas pensar?" o "Què pensaràs si et dic que..." són projeccions al passat i al futur d'aquesta concepció de la realitat a la que ens referim.

Un aspecte diferent i molt estès de "pensar" és fer servir l'anàlisi racional per a construir conceptes i amb aquests elaborar proposicions que puguin ser premisses de raonaments vàlids segons les lleis universals i autònomes de la lògica. Aquest aspecte és el més mecànic i el menys significatiu a l'hora d'identificar-nos com a individus ja que tothom segueix les mateixes estructures.

Quan dic que hem d'aprendre a pensar no em refereixo només a adquirir aquesta habilitat mecànica i lògica. Essent interessant és, de llarg, la menys potent de les facultats mentals del pensament.

El que interessa és aprendre a concebre el present, el passat i el futur. Sembla d'entrada que això no està a la nostra mà perquè sovint pensem (creiem) que la realitat es construeix automàticament a la nostra ment a partir dels estímuls que anem rebent.

Però això no és així. Els estímuls ens arriben, en efecte, però no pas significats ni amb una càrrega objectiva. De fet ens arriben nus, pelats, desproveïts de significat i són les estructures cognitives prèvies que tenim les que els "vesteixen" i els donen la seva significació. Veiem per exemple un gos i la seva visió adquireix una textura emocional, un significat racional, una potencialitat o perillositat que depenen de les experiències prèvies, dels prejudicis, de les creences i de les intuïcions entre altres...

Per això quan dic que hem d'aprendre a pensar, i crec que és en aquest sentit que parlava el Budha, vull dir que hem d'aprendre a decidir i a crear les estructures o matrius perceptives de tot el que existeix. Podem tenir unes matrius catastrofistes davant els canvis, o uns esquemes d'ingenuïtat beatífica davant el desconegut, o uns automatismes interpretatius de perill davant els prejudicis racials... Aquests elements que "reben", modulen i atorguen significat a les impressions convertint-les en experiències, són mal-leables. Tenim poder per a ajustar-les als valors, intencions i voluntat que assignem a la nostra vida.

No fer-ho és renunciar a un poder especialment important i ens obligarà a haver d'aprendre moltes altres coses. Haurem d'aprendre a curar-nos de ferides que podríem evitar, a desintoxicar-nos d'addiccions que podríem no haver iniciat, a esforçar-nos i resistir davant dificultats que no necessitàvem afrontar...

Aprendre a pensar equival a aprendre a moblar la nostra ment. Segons com la configurem tindrem una vida més o menys plena, més evolucionada o estancada.

La raó és un tornavís que adquireix el seu màxim poder quan descargola.

La raó és una eina. Una eina poderosa, però només una eina. Les eines són instruments al servei d'alguna cosa, però no són un fi en elles mateixes. Tampoc la raó és una finalitat en ella mateixa.

La raó serveix per a construir seqüències de proposicions de forma lògica. Aquestes cadenes de proposicions que normalment acaben amb una conclusió són els raonaments. Es fan servir per demostrar o mostrar com d'un seguit de supòsits o premisses se'n dedueix una conclusió.

Clar que la raó només pot assegurar que el vincle entre frases sigui lògic, però no pot demostrar que sigui vertader. Així, si jo dic "Els animals són éssers vius i tots els éssers vius neixen. Aquest gatet és un ésser viu i per tant ha nascut." Veiem que la "veritat" de la conclusió ("el gatet ha nascut") depèn de la veritat de les premisses anteriors: que tots els animals siguin éssers vius, que tots els éssers vius hagin nascut i que això del que parlo sigui un gatet.

Molt sovint els humans fem servir la raó i els raonaments per a justificar les coses que ens interessin. Som molt hàbils en això i tenim molts recursos per donar aparença de veritat o de lògica a coses que no ho són. Hi ha tota una part de la lògica que es dedica a estudiar els arguments enganyosos, anomenats fal·làcies.

La gran feblesa de la raó està en la dificultat per determinar la qualitat de les proposicions amb les que treballa. Costa molt distingir si una afirmació és vertadera o no. Normalment afirmem que una cosa és vertadera perquè la veiem, o perquè la creiem, o perquè la deduïm d'altres frases que tampoc sabem si són vertaderes,... i tots aquests criteris són dubtosos o discutibles.

Pels amants de la veritat absoluta, la raó només ens és útil a l'hora de descargolar, de desmuntar, de des-fixar ... Quan la raó ens mostra que estem en l'error o en el dubte és quan apareix com a més poderosa.

La raó no pot pretendre la veritat però pot assegurar la mentida. Per això els científics, que són una espècie privilegiada d'amants de la veritat, treballen més per a falsar que per a comprovar les seves hipòtesis. Ja deia Popper que d'un milió de comprovacions no se'n dedueix una veritat mentre que d'una sola falsació sí. Falsant sabem de manera absoluta, que allò que creïem vertader no ho és.

Fem servir la raó doncs, com un ariet que embat tot allò que creiem saber. Com més s'esfondri el nostre coneixement, més a prop serem de la veritat.

LES IDEES:

La matèria prima amb la que treballa la raó són les idees. Una idea és aquí una unitat mental abstracta o elaborada a partir de sensacions, percepcions, emocions, raonaments, intuïcions o la combinació d'aquestes. Les idees es poden agrupar en teories explicatives de la realitat que poden ser personals o col·lectives. Les idees poden ser racionals o no. Seran racionals quan la forma com estan construïdes segueixen les regles de la lògica. Per exemple, una deducció o una inducció. No són racionals quan són simples impressions, per exemple, la idea de pluja, o bé no segueixen les lleis de la lògica, com per exemple, la idea que els portuguesos són antipàtics basada en el fet d'haver vist dos portuguesos que ho són. Aquí és important assenyalar que una idea lògica i una idea vertadera no són el mateix. La lògica pot ser correcta però treballar amb premisses falses. Seria una idea lògica però falsa.

Només hi ha dues maneres: de la cosa a la idea o de la idea a la cosa. Adaptació o creació.

...i tu també ets una teoria!

El contrari d'una cosa no es una altra cosa sinó l'absència de la cosa.

Veiem el món amb les nostres idees, no amb els nostres ulls.

Una llavor és una idea

La meva amiga Lola em va venir a veure i em va regalar una planta. Estava florida. Era preciosa. Li vaig agrair però vaig pensar quin mal futur li esperava (a la planta, no a la Lola). No sóc amant de plantes. Les úniques que tinc a casa són les dels peus i amb prou feina les veig... Quan n'he tingut (de plantes, no de peus) no les he sabut cuidar, no les entenc, no sé què volen ni sé parlar amb elles... El resultat és que tinc el pis menys vegetal del veïnat.

La tinc però aquí al davant i la miro sovint. M'intriga aquest corriol de vida que la travessa. Quan va venir una altra amiga la va admirar i en un tres i no res la va pentinar, li va treure les flors marcides amb delicadesa i fermesa, la va esponjar, li va parlar i em va dir com si fos un metge concloent la visita, tot el que li havia de fer.

Doncs ara la miro, la cuido, li parlo i la trobo cada dia més bonica i orgullosa. La miro i penso. Què és aquesta planta? Què fa? Analitzo els seus mecanismes i veig que la seva tasca és ordenar la matèria. Jo li dono terra càdica, llum i aigua. Ella agafa aquests elements i compona formes geomètriques

orgàniques. Fabrica fulles nervades amb simetria perfecte a partir de la informe massa orgànica on arrela. Construeix flors acolorides i gràcils combinant sals minerals, oxigen i aigua. Desplega canonades de saba entre les arrels i les branques... Tota aquesta organització, d'on emergeix? És evident que no està en la terra, ni en l'aire ni en l'aigua.

És a la llavor. La llavor conté informació. Podem agafar una de les dues teories vigents: a) la informació és en el codi genètic i es replica en totes les cèl·lules per mitosi. b) la informació és al camp mòrfic, un camp que la llavor descodifica com ho fan els receptors de televisió amb les ones electromagnètiques que generen les emissores.

Sigui com sigui, una llavor és clarament una idea. Fixem-nos que una idea és exactament aquesta informació que conté la llavor. És una informació que organitza la matèria! La idea de cadira és la que empeny a l'artesà a prendre la fusta, treballar-la i acoblar-la fins a construir el moble seguint la imatge mental (la informació) de la idea. La idea es serveix de diferents elements per a materialitzar-se. Així com la llavor selecciona els minerals, la idea selecciona els elements eficients (els artesans) i els materials (fusta, claus,...) per a combinar-los fins a aparèixer al món dels sentits com un objecte: en aquest cas una cadira.

I aquest procés, en formes més complicades, es repeteix en tots els àmbits. Idees de comunisme, de progrés, de família, d'informàtica, de guany, de futbol, d'amor, de... tot el que vulgueu... funcionen exactament de la mateixa manera. Són informacions que esperen i demanen ser encarnades, materialitzades, baixades de vibració fins a prendre lloc en el món ordinari. Això Plató ho va explicar meravellosament. No puc allargar-me aquí en considerar les extraordinàries conseqüències d'aquest fet. Només tinc temps ara per a qüestionar-me: d'on surten les idees?

O hi són des de sempre i per sempre (idees eternes de Plató) o bé emergeixen de les coses com un procés d'abstracció. Complicat: materialisme i idealisme per fi retrobats en un uròbor (serpent mítica que es menjava la seva pròpia cua) definitiu.

Mentrestant fixem-nos com no som més que un gran cor que batega sístoles d'idees i diàstoles de fets. Rebem, inspirem idees... i oferim, espirem actes... Tot meravellosament automàtic com la planta de la meva amiga Lola.

Una idea és un virus

Un virus és un agent infecció que només pot multiplicar-se dins les cèl·lules d'altres organismes. El mateix passa amb les idees. Les idees volen de ment en ment i van infectant els pensaments dels que les reben. Un cop a dins, si troben un terreny propici, proliferen, s'hi adapten, s'incorporen al sistema d'idees i el reforcen.

Les idees noves que són acceptades per la ment tenen tendència a aparellar-se amb altres, les fecunden i donen lloc a noves idees derivades que, si sobreviuen, es fan adultes i emprenen el vol a la conquesta d'altres ments.

I així algunes idees tenen molt d'èxit i s'escampen colonitzant el cap de la gent en forma d'epidèmia ideològica. Tots sabem idees que han trobat un moment històric favorable i han conquerit la terra. Les idees del platonisme, el cristianisme, el comunisme, la democràcia, el capitalisme,... són idees d'èxit universal. Altres, molt més modestes, tenen efímers regnats anomenats modes o infecten sectors molt concrets de població o d'edat.

El que és interessant en aquest tema, al meu entendre, és veure com les idees no són un producte de la matèria o energia com ho seria el foc respecte a la torxa o la música respecte a un violí, sinó que la matèria és un producte de les idees. Aquest és un plantejament totalment platònic i difícilment assumible avui dia, però jo m'atreveixo a defensar-lo.

Sé que és així perquè sé que en realitat només hi ha consciència i que tot això que anomenem realitat física no és més que una aparença facilitada per la ment, per les idees que ens permeten projectar objectes en la pantalla de la consciència. La prova de què les idees creen les coses és que si no tenim la idea no podem veure la cosa. Si no saps què és una "tròclea" no la podràs veure encara que la tinguis a dos pams dels ulls. I mai pots veure allò que no conceps idealment. Apliquem al món les idees de la ment, no al revés.

O sigui que la realitat es forja en el món de les idees i les idees no són, com creia Plató, eternes i immutables sinó canviants, orgàniques, fluïdes, autogenerades i autodestruïdes,... La informació controla la matèria.

Per això em sembla tan interessant estudiar la "biologia" de les idees. Com neixen, creixen, es desenvolupen i moren. Tenen vida pròpia i estableixen ecosistemes ideològics. Aquests sistemes colonitzen grups determinats d'humans i hi ha un combat per la supervivència a nivell d'idees que es projecta, com un món d'ombres simètric, en el nostre quefer diari. La meva conclusió és que no hem d'estudiar el món ni els fenòmens sinó les nostres idees. Hem de generar un ecosistema d'idees sobre les idees. Potser tan simple com reivindicar la filosofia.

Aquesta idea ha estat molt ben estudiada per SUSAN BLACKMORE al seu llibre LA MAQUINA DE LOS MEMES -

No hi ha res més pràctic que una bona teoria

Un home conduïa a tota velocitat donant voltes sense sentit per la ciutat i repetint els mateixos circuits. Li van preguntar si sabia on anava i va dir que sí, però que tenia tanta pressa per arribar que no tenia temps de mirar el mapa.

Un llenyataire es desesperava talant arbres amb una destal roma, sense tall. Un caminant notant el mal estat de l'eina li va recomanar d'esmolat-la. Ell, però sense deixar de colpejar l'arbre amb la inofensiva destal li va dir que tenia la feina molt endarrerida i que no podia perdre el temps esmolant el tall ja que mentre ho feia deixaria de treballar.

Aquests absurds exemples de persones incapaces de veure la utilitat d'aturar-se i replantejar-se el que fan i com ho fan és un exemple molt bo de com vivim la vida la majoria de nosaltres.

Vivim fent coses, treballant, actuant, anant i venint... Sembla que "fer" sigui el nostre codi de vàlua i no ens adonem que molt sovint aquest "fer" espontani, no només és inútil, sinó fins i tot perjudicial. Tot el que fem respon a una idea que tenim ho sapiguem o no.

I molt sovint no ens en sortim del que ens proposem o no vivim com volem perquè no qüestionem les idees que hi ha darrera tot el que fem. El filòsof vol plantejar les idees que subjauen en el que fem. Preguntem el per què, investiguem si el que fem es coherent amb el que pensem, interroguem les intencions, les finalitats... perquè molt sovint vivim de forma automàtica amb unes idees al cap que ens han posat o que hem adquirit i que no tenen cap rigor o validesa.

Al llarg de la vida, la família i la societat ens va inculcant unes idees que no per ser àmpliament acceptades significa que siguin vertaderes. Quan som petits tenim una facilitat espectacular per creure el que ens diuen i ens ho creiem tot sobretot si ve de persones amb qui confiem o de qui necessitem l'acceptació. Som molt mal-leables i crèduls i per això ens resulta senzill assumir qualsevol idea amb tal de ser estimats o acceptats.

Quan ens fem grans, però, tenim la capacitat de criticar les idees que ens han donat. Aquesta capacitat no s'exercita perquè hi ha una gran por en l'individu a qüestionar-se el que creu i una gran por en la societat a que la gent s'ho qüestioni.

En aquest sentit el filòsof és un terrorista, un destructor, un provocador incansable que vol qüestionar el que la gent creu per tal de remoure els mecanismes de la regeneració i el creixement mental.

Un filòsof és algú entrenat per enderrocar les teves teories. Les teves teories sustenten la teva vida. Són com els plànols d'un edifici o la partitura d'una simfonia. En ells mateixos no hi ha l'edifici ni la música però sense ells tampoc! Quan els plànols o les partitures de la nostra vida són inadequats, patim i tenim una mala vida. No cal insistir a posar més ciment a la paret mal dissenyada o a bufar més fort la trompeta que interpreta una nota mal harmonitzada.

El curiós és que les persones haurien d'estar contentes de trobar algú que qüestioni i enderroqui el seu esquema mental. Així podria refer-lo i millorar-lo. En lloc d'això, però la gent fuig de l'autocrítica i no volen que ningú toqui el seu edifici mal dissenyat perquè intueixen que caurà d'un moment a l'altre. Llavors, lliures de la crítica, s'adormen a la casa i el sostre els hi cau damunt!

La filosofia ofereix la possibilitat de construir bones teories, bones idees, bons plànols i partitures per viure vides plenes. La manera de fer-ho és dual: per un costat hi ha d'haver la crítica per destruir o desmuntar el que està mal posat i per l'altre necessitem la creativitat i la coherència per tal de confeccionar millors teories que ens permetin vides més plenes.

Aprenem passant d'un a molts i de molts a tots

Quan aprens a sumar, saps fer totes les sumes. Primer aprens una suma. Després veus que saps sumar totes les que s'hi assemblen (p.e.: dues xifres menors de 10). Més endavant passaràs a saber sumar totes les sumes. El procés és d'una suma a moltes i de moltes a totes.

Les coses més importants que hem d'aprendre segueixen aquest esquema. Per exemple el procés de desenvolupament moral: primer ens estimem i afavorim només a nosaltres. És la fase necessària i primera de la infància, anomenada egocentrisme. Després, a mida que madurem passem a estimar a molts, concretament "els nostres" (la nostra família, colla d'amics, veïns, conciutadans,...) Finalment passem d'estimar els nostres a estimar tothom. Aquesta és la fase final on podem dir que hem après definitivament a estimar, una fase a la que molts no arriben.

Un cop vaig conèixer essencialment una persona. Vaig quedar fascinat amb aquesta troballa i vaig trigar un temps a saber veure aquesta essència en altres persones. Encara no sóc capaç de veure-ho en tothom tot i que sé que tothom té la mateixa essència. Estic en una fase del procés, em queda un camí d'aprenentatge encara...

Al "Banquet", una de les principals obres de Plató, Sòcrates (que surt com a personatge de l'obra) explica que un cop una dona -Diotima- li va mostrar com s'esforça l'amor per elevar-se fins a la seva finalitat suprema. Diu que l'ànima passa també per aquests estadis que comento. "de l'amor a un cos bell passa a l'amor a molts cossos bells i finalment a l'amor a la bellesa mateixa".

I per acabar només dir que a mi em sembla que això passa també amb els altres dos valors que completen la tríada clàssica del que és objectivament real: la bondat, la veritat i la ja comentada bellesa.

Penso que d'alguna manera si evolucionem hem de ser capaços de descobrir alguna cosa bona, més endavant moltes coses bones i finalment arribar a la conclusió (difícil) que tot és bo.

Pel que fa a la veritat, hem de poder assolir la veritat d'alguna cosa, més endavant la de moltes coses i finalment la veritat de tot. Un mapa del tresor atractiu al meu entendre. Difícil, aparentment absurd, contradictori... però el premi final per a qui esbrini la clau d'interpretació serà el millor que es pot aconseguir.

Vivim al món de les idees.

Normalment creiem que les idees i les coses són diferents. Atribuïm a les idees una certa irrealitat, una naturalesa mental i una existència abstracta. Les coses, pel contrari, són reals ja que es poden veure i tocar, tenen una naturalesa física i una existència concreta.

Podem acceptar d'entrada aquestes definicions i la premissa que avui defenso, que vivim al món de les idees, es manté inalterable.

Direu que vivim al món concret, el de les coses. Direu que les sabates que ens calcem, el menjar que ens alimenta, l'arbre que ens dóna ombra i el nostre cos són coses concretes i no pas idees. D'acord també. Amb tot, el món en el que vivim no és el món de les sabates, els aliments, les ombres o el cos, sinó el món de les idees sobre el que ens convé, el que és bo, el que valorem i el que sustenta i dóna sentit i coherència al món.

Miraré d'explicar-me. Les coses més importants per les que vivim són idees. La família, la salut, el diner, els déus, la nació o l'ànima, són idees i no són coses reals en el sentit de concretes.

De fet, podríem dir que no existeixen en la naturalesa. Cap d'aquestes coses no pot ser sotmesa a una anàlisi científica ni a l'experiència empírica. La família o l'ànima no són corpòries, ni es poden tocar. Són idees al nostre cap. L'amistat és una idea i l'amor també. Tot allò que realment ens importa i que dóna sentit a la nostra vida són idees! Per això dic que vivim en el món de les idees.

Els diners no són reals; només la creença i l'acord entre tots de que tenen valor fa que siguin desitjables. El paper i el metall és real, però el valor del diner és una idea. La família és una altra creença; una forma d'agrupar persones i vincular-les a uns compromisos. La família no es toca ni es veu; veus les persones que la formen però no pas la família. Les persones són concretes i la família una idea. Amb tot, morírem per la família o per la pàtria o pel nostre déu i no ho faríem per persones concretes que no fossin de la nostra família, la nostra pàtria o la nostra religió.

Hem creat un món mental amb idees que la societat ha elaborat i transmès. Som crèduls, addictes a les idees que ens ajuden a viure. Vivim en un món de fe en coses immaterials. Els humans som els únics éssers del planeta capaços d'inventar-nos un món ideal i donar-li més valor que el material.

Com diu amb gràcia Noah Harari al seu magnífic llibre *Sapiens*, no podràs convèncer mai un mico perquè et doni un plàtan amb la promesa que quan mori en tindrà cent. Els homes, en canvi se'ls pot convèncer de qualsevol cosa amb la promesa de qualsevol altra.

Se'ls pot convèncer perquè visquin amb pobresa prometent-los la vida eterna, o que sacrificuin la vida en nom d'un déu, o que s'esclavitzin tota la vida per aconseguir diners, o que renunciïn a les seves pulsions sexuals per aconseguir mantenir la pau familiar,...

Aquesta és la naturalesa de l'home. Un ésser dèbil, vulnerable, crèdul i submís. Amb tot, les idees són poderoses. Poden també alliberar-lo, enaltir-lo, enfortir-lo i fer-lo autònom. Només caldria que adoptés entre les seves idees de valor les de esperit crític, recerca del saber, amor a la saviesa,... i automàticament la seva realitat canviaria.

USOS CORRECTES I INCORRECTES DE LA RAÓ

Tenir la facultat racional no implica saber-la usar. No naixem sabent usar totes les nostres facultats. Ens fa falta entrenament, dedicació, aprenentatge i motivació. Malauradament, l'ús de la raó ha estat, al meu entendre, molt poc valorat sobretot pel que fa a la gestió de la vida ordinària. Acceptem que per a ser mecànic o cirurgià fa falta ser racional però no pas per a viure una vida plena. Crec que és per a això que tant sovint posem la raó al nostre servei i l'enfoquem a allò que volem veure més que no pas seguir els camins que sota la seva llum apareixen.

SOBRE L'ÚS INCORRECTE DE LA RAÓ:

A l'arbre del jardí li queda només una fulla. Veient que totes han caigut la fulla plora pel seu futur. L'arbre riu mentre prepara l'hivern.

Ahir no vaig trobar en Nasrudí. Per tant no em va aturar per saludar-me i per això vaig coincidir amb un meu enemic! Maleït Nasrudí

Voltant per Espanya només m'ha plogut a Euskadi. Concluc que només a Euskadi existeix la pluja. Així passem sovint de l'experiència al coneixement!

Amb premisses falses pots aconseguir tenir tota la raó i estar equivocat al mateix temps.

Com qui l'envien a estudiar fora sabent esgotat el d'aquí i quan torna no li donen crèdit perquè el que ha après no lliga amb la seva ciència.

El meu cap no vol la veritat. Vol justificar el que el meu cor desitja

La gran trampa d'atribuir voluntat a les causes...

Què mires quan mires amunt i a fora buscant explicacions?

Encara que la teva raó sigui fal·lible prescindir d'ella no et farà infal·lible.

La validesa dels arguments que ens donen no depèn tant de la seva coherència interna com de si estan d'acord o no amb les nostres creences

No són les bales que maten, és la velocitat que porten. No són les idees que maten sinó el fanatisme amb què es defensen...

Perquè feia mobles amb fusta deia que la finalitat de la fusta era convertir-se en moble.

La raó es vincula a veritat i error. Les històries a felicitat i desgràcia.

Renunciant a la raó renunciem a la nostra humanitat. Limitant-nos a ella, també!

***Li van dir que un xic de mercuri diari l'ajudaria a estar bé. Quan va empitjorar va dir:
"Imagina't com estaria si no ho prenguéis!"***

***Tots els esportistes tenen en comú que beuen molta aigua, però jo, per més aigua que bec,
no aconseguixo competir amb ells!***

Descobrir que allò nou és fals no implica que allò vell sigui vertader.

Noves idees van apareixent per substituir les velles i donar respostes més adequades a la realitat. Així ha passat sempre en quasi tots els camps. La ciència ha aportat la major part de les idees que han superat el pensament màgic i animista. Les explicacions basades en la tradició, la mitologia i la màgia tenien força pel seu utilitarisme, no per la seva racionalitat.

Al renaixement, la raó va poder competir amb la fe i a la Il·lustració es va imposar en el terreny de les ciències físiques. La ciència ha aportat idees noves per a explicar que la terra no és plana, que no hi ha uns déus amenaçadors i gelosos, que el món no fou creat en set dies i que els reis no obeïen als designis de Déu.

El geocentrisme i l'heliocentrisme foren superats, l'evolucionisme semblava una millor explicació que el creacionisme i el big-bang millor que la Bíblia. El materialisme va predominar per sobre l'espiritualisme donant lloc a una tecnologia implacable. La democràcia parlamentària dels estats semblava un estadi més evolucionat que el patriotisme identitari de les nacions.

I ara hi ha una crisi profunda de valors. Hi ha una insatisfacció perquè les nostres vides no semblen tenir sentit, la societat no és igualitària, la tecnologia ens ha fet un regal enverinat ferint de mort el medi ambient mentre ens regalava tot el que ens feia desitjar... I amb la crisi apareix el recel per les idees que van provocar el gran canvi. Com que no ens donen la solució optem per desqualificar-les, cosa que trobo ben lògica i necessària.

Si un paradigma o conjunt estructurat d'idees no ens dona una vida satisfactòria hem de qüestionar-lo, tal com hem fet al llarg de la història. El problema és que quan ens fallen les noves idees tendim a recuperar les antigues. I això sí que em sembla un error greu.

Que les idees noves no ho expliquin tot no significa que les antigues sí ho facin. És un retorn absurd al passat buscant una seguretat que no trobarem. Abans no estàvem millor que ara per molt que vulguem creure-ho. Desorientats necessitem certes i seguretats i així retornem a l'animisme, la màgia, el creacionisme, l'espiritisme (entès com a creença en ésser personals transcendents), el nacionalisme d'arrel ètnica o esperit del poble (el *Volksgeist* romàntic de Hegel), la tradició ètica naturalista i catòlica on l'home torna a ser serf de la naturalesa i de Déu...

Lamento aquest estat de coses que observo preocupat mentre veig com s'estén per tots els àmbits de la vida i en moltes persones que abandonen desenganyats el regne de la raó per caure en la creença supersticiosa, les forces esotèriques i les explicacions acientífiques vestides de ciència "quàntica". I cada cop hi ha menys aprehensió en manifestar de forma natural i oberta creences sense fonament... que sempre són retorn al passat!

Wilber, el gran filòsof sincretista del segle XX, estudia les fases evolutives d'individus i societats i explica molt bé aquest fenomen. Hi ha una fase preracional que se supera per a arribar a una de racional. Aquesta és superada per una de transracional. Avisa Wilber que les fases preracionals i transracionals s'assemblen molt però són ben diferents. Una no arriba a la raó i l'altra l'ultrapassa. Ambdues desplacen la raó del centre. La "fal·làcia pre-trans" consisteix en confondre el que és transracional pel que no arriba ni a acceptar la raó i això és el que jo observo en tot aquest moviment antiracional.

Iestic d'acord en que moltes idees noves no han aportat explicacions encertades o no han reeixit. Això ha passat sempre i aquest ha sigut el motor per a desenvolupar-ne de noves. El que és nou és la incapacitat de buscar noves síntesis i avançar envers nous horitzons. Imagino que deu ser difícil acceptar que les idees noves no funcionen i que les velles tampoc. En què podem confiar? I precisament aquesta situació d'inseguretat ofereix moltes possibilitats per avançar inventant noves realitats o investigant noves idees. Ens falta però aquesta confiança en nosaltres mateixos. Si el millor de nosaltres està en el passat... no tenim futur!

Que una idea prolifera i tingui èxit no vol dir que sigui vertadera. Simplement que és més útil

Les idees, ho comentava en un altre lloc, són com un virus. Les idees infecten les ments dels homes i allí lluiten per sobreviure. A vegades hi troben el camp abonat, un espai fèrtil i fecund on créixer i reproduir-se. Són idees necessàries, benvingudes, venen a cobrir una necessitat de sentit o de comprensió. Evidentment, quan una nova idea arrela i es multiplica, fa com una planta: altera el sistema i això provoca l'extinció o el desplaçament d'altres idees (plantes).

A vegades la idea pugna amb altres idees per un espai que no li és concedit fàcilment. Durant un temps la idea està sotmesa a atacs i desqualificacions, es mostra recessiva i només s'atreveix a florir quan veu les condicions favorables. Aleshores, com una autèntica batalla en la guerra de la selecció natural, la nova idea acaba imposant-se o desapareixent. Aquest episodi de lluita i d'adaptació al medi està regulat per la llei de la "dissonància cognitiva", una llei que incomoda la ment quan pensa coses diferents a les experimenta. Un exemple clar de dissonància cognitiva és el de la guineu que pensa en el raïm que desitja i experimenta la impossibilitat d'abastar-lo. Aleshores apareix una mutació de la idea i es transforma en "el raïm és verd i no el desitjo". La incongruència ha desaparegut. Així actuem els humans constantment: mantenim les idees per tal que ens mostrin una realitat suportable i coherent.

El més important de tot això és que té molt poca importància -de fet no en té gens- si la idea expressa una veritat o no. La veritat no li interessa a la nostra ment. No desenvolupem idees vertaderes, sinó idees útils. El cervell és un òrgan que està al servei de la supervivència, no al servei de la veritat. Ara bé, el fet de què no estigui dissenyat per a la veritat no implica que no pugui ser usat per a buscar-la. Això és el que fan els filòsofs fins on la supervivència els permet (tot i que alguns ho han fet fins i tot a costa de la supervivència)

En general, però conreem les idees que justifiquen i recolzen les actituds que ens convenen. Les idees són acomodaticies, adaptables, mercenàries, interessades, submises, servils amb l'estil de vida que portem. Ens donen la raó sempre i si no poden fer-ho les canviem. Són com aquells principis que deia Groutxo Marx, que si no t'agraden, en té d'altres. Les nostres idees fan el mateix. Si no serveixen en tenim d'altres.

Un altre dia parlaré de les idees vertaderes i del periple antinatural que han de recórrer per a escapar de la dictadura de la utilitat. Ara el que vull expressar aquí és només la meua convicció de què el fet que una idea estigui de moda, prolifera i tingui molt d'èxit només vol dir que és més útil que les altres. Cada

època, cada moment, cada circumstància social i històrica posa al mercat un conjunt d'idees útils que la gent consumeix.

En temps de crisi i desorientació es venen molt les idees d'autoconfiança i d'espavilar-se: "tu pots", "l'emprenedoria és la solució"... En moments d'imposició d'una ideologia (catolicisme de postguerra, dictadures, per exemple) apareixen les idees de l'obediència i la submissió. En la decepció i el fracàs social apareixen les idees que magnifiquen el que està lluny en l'espai i el temps "les coses d'abans eren millors", "la gent de les cultures antigues eren molt sàvies" En moments d'estabilitat sorgeixen idees de consolidació "Això es pot demostrar", "el coneixement és objectiu",... Quan els horitzons s'esgoten i ens sentim frustrats o tancats en realitats pobres, apareixen les idees màgiques, esotèriques, il·lògiques... "els àngels vetllen per nosaltres", "tenim moltes vides i vivim en moltes dimensions"... Si la societat està en perill apareixen les idees comunitàries "som una cèl·lula d'un organisme", "ens hem d'ajudar uns als altres",...

És a dir, en cada moment apareixen les idees que manifesten el que necessitem, no pas el que és.

Crec que "tenir mals pensaments" és alguna cosa així com ara: "el gos menja pa, ell menja pa; ell és un gos!"

Tenir mals pensaments es pot referir a dues coses: que els continguts dels pensaments no siguin bons o que l'estructura lògica del pensament no sigui correcta.

Ja sé que el sentit ordinari de l'expressió és el primer. Fins i tot, a mi de petit, em feien dir el novè manament de Déu amb aquesta expressió. Tenir mals pensaments era tenir desitjos impurs, sobretot referits a la moral sexual.

Doncs bé, així com un mal cotxe no és el que et mena a un lloc inadequat sinó el que no funciona bé, així un mal pensament és un pensament que està mal construït. I si un cotxe mal construït pot provocar un accident, un pensament mal construït pot provocar catàstrofes.

Els pensaments, per estar ben construïts han de tenir una lògica interna coherent i han de poder ser validats per totes les intel·ligències que l'examinin.

Afirmar que si un terrorista és musulmà tots els musulmans són terroristes, és un mal pensament. Creure que perquè els de la màfia són italians, tots els italians són mafiosos, o assegurar que la república a Espanya és inviable perquè en les dues ocasions anteriors ho ha sigut, són exemples de mals pensaments.

I és que el pensament té les seves pròpies lleis. Precisament per aquestes lleis ens podem entendre. Si el pensament no seguís normes no hi hauria possibilitat d'entesa. Com és que essent tant important el pensament crític i racional el practiquem tan poc?

No crec que sigui casualitat. El pensament és una llum que ens pot guiar al coneixement però nosaltres no volem el coneixement, sinó la nostra voluntat. Il·luminem quan ens convé el que ens convé.

La raó ja no és la guia en un món d'incertesa i creença sinó una esclava a la que s'ha sotmès privant-la de credibilitat precisament pel poc rigor amb què s'aplica.

Cert que la raó té les seves limitacions però també les tenen cotxes i no per això deixem d'usar-los. Convé saber quan i com aplicar la raó i això es pot discernir amb la raó mateixa.

Necessitem una nova racionalitat crítica, oberta, rigorosa i amb autoritat. Una racionalitat que planti cara a l'arbitrarietat emotivista però que sàpiga sotmetre's a les veritats transracionals.

Una racionalitat que mostri i demostrï les mentides de la doble moral en política, que mostri les fal·làcies de l'economia opressora, que ensenyi a desemmascarar les fal·làcies que ens venen sobre els indicadors d'èxit i felicitat, que ens ajudin a fonamentar els valors que sustenten els nostres desitjos...

Necessitem una racionalitat al servei dels ideals humans, que generi confiança, poder, que sigui palanca per superar la manipulació, la superstició i la ignorància. Una racionalitat ètica que ens impedeixi tenir mals pensaments.

L'inconscient, la ignorància i la quàntica: arguments que permeten afirmar-ho tot sense haver de fonamentar-ho. I

En uns moments de gran incertesa en que les fonts de coneixement estan qüestionades per les seves evidents limitacions i per la gosadia descarada de la ignorància, apareixen múltiples arguments que permeten defensar postures clarament arbitràries, mítiques o interessades sense cap rigor ni pudor.

Avui volia parlar d'una d'elles: el recurs a l'inconscient. Donat que l'inconscient és inconscient, podem dir de qualsevol persona qualsevol cosa sense necessitat de que ella hi estigui d'acord.

Potser en una consulta terapèutica, un taller de creixement humà, una conversa amb experts de determinada doctrina et diran que ets un racista, un reprimat, un opressor, que no acceptes la teva mare, que la teva família té un karma negatiu, o que tens uns traumes del naixement...

Donat que les persones assistim a les trobades que dirigeixen persones a les que donem autoritat, tenim tendència a creure que el que diuen és cert. Si aconseguim ajustar les nostres sensacions i creences al que diuen que és, ens reafirmem en nosaltres mateixos, ens sentim en comunió amb el grup i assolim una interpretació tranquil·litzadora del que ens passa.

Sabem que els humans tenim una ment flexible que es pot ajustar a quasi totes les ideologies existents. Són les circumstàncies les que fan que ens adscriuim a determinades interpretacions de la realitat. Per això no resulta complicat ajustar les nostres vivències als patrons que ens prediquen amb tal d'estar en consonància amb el grup i resoldre la dissonància cognitiva que representaria anar lliurement a un lloc on es diuen coses que jo no crec ni veig.

Un cop comprem una ideologia, tot quadra. No importa com sigui d'estrafolària o irracional. Sovint si és estrafolària i irracional té un plus d'atractiu ja que renegar de la racionalitat es postula com una superació de la rigidesa mental.

No importa que no trobis cap experiència, cap record o cap impressió del que et diuen que et passa. És inconscient i per això no ho saps. Creu-ho!

No hi ha defensa possible! Si és inconscient, el fet que no ho detectis en tu és una prova més de que això és el que et passa. Aquesta fal·làcia, no sempre ben intencionada, és perversa des del punt de vista de la lògica, però funciona.

Estic segur que tots esteu d'acord amb mi, i si penseu que no és perquè el vostre acord amb això que dic és inconscient. La vostra negativa, rebuig o crítica és una raó més a favor del que dic. Si no estiguéssiu inconscientment d'acord amb mi, no us ofendria tant la meva afirmació.

Com dir el que vulquis sense haver de fonamentar-ho. La fal·làcia de la ignorància: com que res no és segur tot és igualment cert. II

En aquesta segona entrada sobre algunes formes enganyoses de raonar, parlaré de la ignorància usada com a argument. Tècnicament s'anomena fal·làcia "*ad ignorantiam*".

Consisteix a argumentar que com que no es pot demostrar que una cosa sigui falsa, aleshores és vertadera. En una versió més benigna es formula dient que com que no es pot demostrar que una cosa sigui falsa, té tantes possibilitats de ser vertadera com qualsevol altra igualment resistent a la falsació.

Observo amb sorpresa com cada cop més persones s'atreveixen a enunciar veritats sense arguments. Cap dels requeriments que tradicionalment s'han exigint a les teories científiques semblen ara ser necessàries. N'hi ha prou amb que algú afirmi una cosa, la que sigui, amb convicció i insistència perquè gaudeixi com a mínim del respecte dels oients.

La convicció la fa respectable. "Totes les opinions són respectables", sentirem mil vegades, però la veritat és que no totes les opinions són respectables. N'hi ha d'absolutament criticables, impresentables i absurdes.

Pel que fa a la insistència, tots sabem que, com afirmava Göbbels, "una mentida repetida mil vegades esdevé una veritat". Si qui la repeteix té autoritat, prestigi o domina la persuasió, i qui l'escolta necessita creure-la, no necessitarà ni mitja dotzena de repeticions.

I és que els criteris de veritat tenen molt a veure amb la fonamentació lògica, cosa que no vol dir que tot l'argumentari hagi de ser lògic, sinó que ha de tenir una coherència i un arquitectura lògica encara que alguns dels components poden venir de la intuïció, l'experiència, la sensació o la creença.

El que fa la raó crítica precisament és estudiar aquestes condicions de veracitat entenent que no estem parlant aquí de la Veritat absoluta sinó d'enunciats que poden ser catalogats o classificats en funció de la seva aproximació a la veritat (així amb minúscula) entesa com a descripció de la realitat tal com la concebem els humans.

Per això hi ha arguments febles i arguments potents a l'hora de definir la realitat. Els febles són els que es basen en una única font, sobretot si és subjectiva. Per exemple: "això ho sento així", "això ho sé i prou!", "això ho diu la Bíblia", "això sempre s'ha sabut", "això ja ho deien els antics", o "això ho diu la física quàntica" (dit per algú que no l'ha estudiat)

Les fonts potents són les que integren diferents visions, tenen estructura lògico-racional, són coherents, generalitzables, falsables (més que verificables) i experimentals amb criteris objectius.

Cert que sabem poques coses però això no ens dona dret a afirmar que qualsevol cosa que ens agradi que sigui real ho sigui. El fet de no poder demostrar la inexistència d'altres vides, dona força a molts per a afirmar que existeixen. Com que no podem demostrar que no hi ha ànimes, fantasmes, esperits benignes i malignes etc. molts veuen legitimades les seves fantasies sobre altres dimensions amb tots els culebrotos i vicissituds esotèriques fetes a imatge i semblança de les nostres misèries humanes.

I és que res no és més insuportable que la incertesa. Una bona mentida, invent, imaginació o creença sempre és millor que el dubte. Amb tot, el dubte escèptic és l'única clau de la porta d'aquesta presó de la que pocs desitgen escapar.

Quàntic o cuèntic? Apel·lar al coneixement que no tens és un frau. i III

Aquesta és la tercera entrada que dedico a parlar sobre com certes persones s'estalvien el raonament o la fonamentació del que diuen apel·lant a fonts no vàlides. He parlat de l'ús indegut de l'argument de l'inconscient i de la fal·làcia "*ad ignorantiam*" per la qual tot el que no pot ser demostrat com a fals és cert.

Avui parlo també d'una altra fal·làcia no formal que és l'anomenada "*ad verecundiam*". Consisteix a delegar en una autoritat la feina de demostrar o fonamentar el que es diu. És molt freqüent que, per reforçar el que exposem, citem alguna persona de saviesa reconeguda per tal que, d'alguna manera, ens doni la raó o desanimi l'oient a refutar el que dic (donat que seria tant com refutar el savi que he citat)

"Això ho deia Gandhi", o "...segons la Bíblia...", o "Einstein va dir..." etc. És evident que les autoritats tenen això, "autoritat", un prestigi o una garantia de coneixement. Ara bé, molt sovint es citen les persones d'autoritat en contextos inadequats o en circumstàncies ambigües (quan no clarament fora del seu camp de coneixement).

Einstein podia ser una autoritat en física però la seva categoria moral no tenia per què està al mateix nivell que la seva competència científica. Fer anunciar cotxes a en Rafa Nadal és equívoc perquè el fet de ser un crac de la raqueta no implica que tingui coneixements d'automobilisme. Aquest recurs publicitari és descarat però funciona.

Una de les autoritats que veig més citades en els debats de certs temes és la de la física quàntica. És cert que la física quàntica suposa una revolució en el món de la ciència i sembla evident que ha iniciat un nou paradigma. La majoria no estem en condicions d'entendre el que significa i implica, però ens arriben coses a través de divulgacions científiques més o menys encertades.

També ens arriben moltes coses a partir d'interpretacions interessades de persones que no dubten en agafar arguments del context científic i aplicar-lo al que els convingui. Sabem per la física quàntica, per exemple que l'observador influeix en l'experiment, que espai i temps són relatius, que a l'univers sub-atòmic una partícula pot estar en dos llocs al mateix temps (biubicuïtat) o que les conseqüències d'un fet poden ser anteriors (respecte a un observador fix) a les seves causes. Un gat pot estar viu i mort al mateix temps (pregunteu-li si no a l'Schrödinger que encara no sap si té gat o no en té) i en general les coses poden ser i no ser alhora sense que això suposi cap inconvenient.

Moltes d'aquestes coses que ens arriben són altament inquietants per a la ment racional que entén que no ho pot entendre! Ens fem humils i descobrim que la parcel·la del que sabem és molt més petita que no pas ens pensàvem.

Ara bé, nosaltres estem en una interpretació newtoniana de la realitat, no vivim en el món sub-atòmic ni tenim la ment preparada per a operar amb conceptes que són i no són al mateix temps. No podríem calcular res si el número 3 fos, al mateix temps, igual i diferent de 3.

Sabem que la realitat no és com la pensem, però nosaltres vivim al somni, a la realitat falsa en la que les coses són i no poden ser la seva contrària alhora. Proveu de ser a dos llocs alhora i veureu que per molt que la teoria us convenci, no us en sortireu. I és que vivim a la nostra ment (o dit més assimilable, vivim al món que la nostra ment pot concebre) i el que funciona són les lleis de la ment i no les de la realitat (que nosaltres descodifiquem i traduïm a l'experiència humana)

Per això molt sovint em sembla que quan s'apel·la a la física quàntica per parlar d'espiritualitat, esoterisme, màgia, sentit de la vida o transcendència és fa trampa. Sempre hi ha una aplicació newtoniana de la quàntica, és a dir, s'argumenta amb lògica newtoniana o cartesiana (lògica formal de

sil·logismes) però posant premisses "quàntiques". El nostre pensament no és quàntic, és lògic. Hem d'accedir a la realitat amb les nostres eines, no amb la imaginació o el desig.

No veig autoritat en la quàntica quan s'aplica a coses que no li són pròpies i quan ho fan les persones que no la dominen. Ara bé, s'ha de reconèixer que és un argument d'èxit perquè, qui s'atreveix a discutir de quàntica amb algú quan el que diu és i no és veritat alhora? Per fi l'argument definitiu: tot el que digui és veritat. D'acord, també mentida, però sobretot veritat, que és el que jo vull!

SOBRE L'ÚS CORRECTE DE LA RAÓ:

Si t'estàs preguntat si ets un burro ja tens la resposta!

No intentis enraonar amb els qui no creuen en la raó.

Que els teus valors es fonamentin en la intel·ligència i no en les emocions!

Prenc el medicament i segueixo igual. Opció A: el medicament no funciona. Opció B: a saber com estaria si no l'hagués pres...

És el mateix intel·lecte el que et diu quines coses no has de considerar amb l'intel·lecte.

"Que cadascú usi la clara raó per a determinar com viure d'una manera que li permeti florir."
Spinoza

Per jutjar la teva vida, quin àrbitre prefereixes: el confort emocional o la claredat mental?

El darrer pas de la raó consisteix en reconèixer que hi ha infinitud de coses que la superen.
(Pascal)

El que és determinant no és ser un geni resolent problemes sinó formular problemes genials

Amb el raonament més enllà del raonament. Amb la ment, més enllà de la ment...

No busquis "això sí". Busca "això no"

La comprovació o confirmació és l'acte de provar que una teoria és certa. Si tens, per exemple la teoria de què la fusta sura i ho vols comprovar, cal agafar un tros de fusta i tirar-lo a l'aigua. Si sura, la teoria queda confirmada. Caldrà comprovar-ho en diferents circumstàncies i amb diversos tipus de fusta per tal de poder assegurar que la teoria és certa.

Amb tot, la cosa és que un milió de confirmacions no ens donen cap certesa mentre que una sola refutació ens dóna certesa absoluta. Què vol dir això? Doncs que per moltes fustes que tiris a l'aigua i que confirmin la teva teoria no podràs afirmar que totes les fustes del món suren perquè no ho pots comprovar amb totes. La veritat de la teva teoria és provisional i per més que confirmis mai podràs assegurar que és una veritat absoluta.

Ara bé, si trobes una sola fusta que en tirar-la a l'aigua s'enfonsa, aleshores tens una veritat absoluta i és que "no totes les fustes suren" o dit d'una altra manera, que la teoria que sustentaves és falsa. A aquest procés d'arribar a la veritat a través de trobar casos que contradiuen la teoria s'anomena "falsació" i va ser propugnat per Karl Popper, un filòsof vienès del segle XX.

Popper proposa que els científics no han de buscar la confirmació de les seves teories perquè això, a part de resultar impossible, no ens aporta cap certesa. Les teories s'han de refutar o falsar, ja que així, demostrant que són errònies, coneixem una veritat (la seva falsedat) i podem proposar noves teories més encertades. Aquestes, hauran de ser novament refutades i així fins a acorrallar a la veritat en el cercle més petit que l'intel·lecte humà permeti.

Jo crec que és més que una teoria de filosofia de la ciència. És una bona proposta per a la recerca filosòfica personal també. Farem bé de qüestionar els nostres plantejaments i no conformar-nos amb la constatació continuada i interessada del que defensem ja que això ens encastella en posicions dogmàtiques i ens estanquem. Si tu penses, per exemple, que els humans són individualistes i t'esforces en confirmar-ho, és probable que facis una selecció de casos a la teva mida i només vulguis veure allò que et confirma el que dius. D'acord, en un debat i de cares als altres tindràs la raó. Què importa però, tenir la raó si no t'acostes a la veritat? Esforça't més aviat per trobar casos en que la teva teoria sigui falsa perquè si en trobes, ni que sigui només un, ja hauràs trobat una veritat absoluta: no tots els humans són individualistes.

Això costa perquè estem acostumats a treballar intel·lectualment per a armar-nos amb arguments i raons que ens donin la raó i confirmin el que necessitem creure. Normalment creiem allò que ens convé, una actitud humana molt comprensible però inacceptable per a un filòsof o per a qualsevol que aspiri a ser-ho.

La definició negativa no és un argument nou. Consisteix en dir el que no és una cosa sense poder acabar mai de dir el que sí és. Podem dir dels humans que no són sempre individualistes, ni perversos, ni generosos, ni... és a dir, podem dir el que no són però costa molt dir el que sí són. En aquests casos ens podem quedar amb aquesta posició de "docta ignorantia" de Nicola de Cusa, un filòsof del S.XV, que aplicava aquest mètode a, per exemple, el coneixement de Déu. No podem saber el que és però podem saber tot el que no és.

Amb un plantejament com aquest en la nostra filosofia de vida perdem seguretat i eficàcia però guanyem certesa i ens aproximem a la veritat. I si creus que la veritat és inassolible, prova al menys de descobrir totes les mentides i falsedats de manera que estaràs definint negativament la veritat i caminaràs en la certesa.

Pots tenir tota la raó i cap veritat.

Aquí tenim, com tantes vegades, un problema de conceptes o terminologia. Molta gent considera que tenir raó és tenir la veritat i això no és així. Aclarim-ho!

Tenir raó vol dir que has fet un ús de la raó correcte. És sinònim de dir: "has fet un bon raonament!" Ara bé, els bons raonaments i la veritat no sempre coincideixen.

El raonament és la facultat de la ment que deriva de l'aplicació de la lògica. La lògica és l'instrument o mitjà de què se serveix la intel·ligència per a obtenir coneixements a partir de dades. Bàsicament el raonament fa dues coses: indueix veritats generals a partir de casos particulars (és la conceptualització) i també dedueix proposicions a partir d'altres a través del mecanismes lògics com ara el sil·logisme.

O sigui que raonar o pensar bé seria fer un ús correcte de la lògica. La lògica és un contenidor i la veritat seria una cosa continguda, de manera que la veritat pot estar en la lògica però no sempre i de manera indefectible.

Podem tenir contenidors molt bons que contenen productes tòxics. Podem tenir contenidors dolents que contenen productes tòxics. Podem tenir productes saludables en contenidors bons i també en contenidors dolents. O sigui que tenim totes les possibilitats.

Pensar bé o tenir raó és tenir un contenidor bo, però hem d'analitzar quin contingut hi posem per tal de dir que allò és veritat. Una veritat seria un contingut saludable segons l'exemple que he posat i una mentida, un producte tòxic.

Un contenidor bo és per exemple: Si A és B i B és C, aleshores A és C. Exemple: Si els cucs són animals i els animals són éssers vius, aleshores els cucs són éssers vius. Això seria veritat només en el cas que els cucs fossin animals i els animals éssers vius. Com que hem consensuat que és així, qui fa aquesta afirmació té raó i diu la veritat.

Ara bé, el contenidor pot contenir productes tòxics (mentides) i el resultat seria fals. Exemple: Si A és B i B és C, aleshores A és C. El mateix raonament correcte d'abans. Si jo dic "Els cucs són forquilles i les forquilles són pastanagues, aleshores els cucs són pastanagues". Això, ho cregueu o no està ben pensat en el sentit que és coherent. És coherent perquè l'estructura que la sustenta és lògica. En realitat, quan fem un raonament d'aquest tipus hauríem de dir sempre "Si..." "Si els cucs són forquilles..." Com que no ho és, l'argument ben fet o ben pensat conté una cosa tòxica i el resultat és fals. Es pot tenir la raó (o un bon ús de la raó i no tenir la veritat com és el cas d'aquest exemple)

Casos de contenidors dolents: Si A és B i C és B, aleshores A és C. Això és no vàlid. És un mal contenidor. Qui diu això no té raó. Vegem-ho: Si els cucs són animals i els gossos són animals, els cucs són gossos. Una animalada, vaja...! i perdoneu l'acudit fàcil. Clar que aquests tipus d'arguments els fan servir els manipuladors per a enganyar. Heu sentit a vegades coses com ara: "Els corruptes del 3% són nacionalistes; els de la CUP són nacionalistes, aleshores els de la CUP són corruptes"? Dons això, fal·làcies!

Aquest contenidor dolent pot contenir veritats o mentides. En tots dos casos no tindrà raó però potser que digui la veritat. Per exemple:

Conté veritats quan dic: "Els dòbermans són éssers vius i els animals són éssers vius, per tant els dòbermans són animals! Una veritat dita a partir d'altres veritats però usant un raonament no vàlid.

Conté mentides si dic: "Els dòbermans són plantes i els gossos també són plantes, per tant els dòbermans són gossos! Altre cop veritat a partir de mentides i usant raonaments falsos!

Ja veieu doncs que la raó i la veritat no sempre coincideixen. Moltes vegades sí, perquè la raó és un mitjà excel·lent per a assolir veritats a partir d'altres veritats. I aquest és el problema. Quan podem dir que una cosa és veritat? Però això serà tema d'una altra entrada.

La raó està tan allunyada de la realitat com els sentits

És cert que els nostres pensaments, idees i paraules no són la realitat. La paraula "aigua" no mulla i pensar en el foc no et crema. La ment construeix conceptes i idees que expressem a través del llenguatge per tal d'assimilar la realitat.

Aquesta és una funció molt potent de la ment humana. Probablement la conceptualització, la simbolització i el llenguatge ens han fet els éssers més evolucionats del planeta. (Evolucionats no té aquí una connotació ètica)

El cervell esquerra és especialista en aquestes tasques i construeix un món mental molt útil que després manipula amb la intel·ligència, la lògica i la imaginació. Per això diem que les persones molt mentals viuen allunyades de la realitat ja que responen més al que pensen que al que és.

Això ens passa en certa mesura a tots. Reaccionem als nostres pensaments i no a la realitat. Si percebo aquest gos com a perillós, m'espanto independentment de que ho sigui o no. A més, la ment sempre recorda i projecta de forma que ens manté sempre en el passat o el futur i així ens perdem el present.

El cervell dret capta la realitat sense conceptes i viu sempre en el present. A l'orient està molt més valorada la visió del cervell dret que la de l'esquerra. Poder estar en l'ara sense conceptualitzar, qüestionar, preveure o explicar les coses et situa en un present obert que mostra una realitat molt més àmplia i global. Per això el pensament i l'espiritualitat orientals són menys egoics, menys pràctics i perceben el món amb la immediatesa del moment.

Quina visió de la realitat és més real? Cap de les dues segurament ja que ambdues tenen el seu filtre. D'entrada podríem dir que si la pregunta és "quina percep millor la realitat?", estem temptats de dir que l'oriental, ja que aquesta és contemplativa i no interfereix amb la ment pensant. Segurament és també menys pràctica i lògica però no era això el que inquiria la pregunta.

Una ment oberta a l'experiència sense la interferència del pensament (tal com l'ofereix el cervell dret) té un accés directe a la realitat. Això semblaria. Vull però considerar que l'experiència directa tampoc és tan fidel a la realitat.

Cert que la ment pensant treballa amb conceptes que no són reals, però l'experiència treballa amb sensacions que tampoc són reals. Els colors que veiem, els sons que sentim, els olors que flairem,... no són la realitat. Són traduccions, filtres, descodificacions d'inputs energètics que existeixen.

És tan fals que l'aigua mulli com que l'herba sigui verda. El verd no existeix, és només una resposta del nostre cervell a un estímul desconegut. Perquè la realitat ens és desconeguda. Kant anomenava a aquesta realitat desconeguda "noümen" i al que nosaltres podem conèixer "fenomen".

Arribats aquí, haurem de considerar que tant els pensaments com les sensacions són dues modalitats deformades de la realitat. Tenim alguna possibilitat de transcendir aquest handicap? Doncs, al meu entendre, sí. Tant els conceptes com les percepcions són objectes mentals, continguts de la nostra consciència. Aquest suport de totes les coses, aquest contenidor de tot el que existeix per a nosaltres que és la consciència és l'única i autèntica realitat.

La intel·ligència et dona habilitat per a aconseguir l'objectiu però no t'indica quin és. Això ho fa la saviesa.

La intel·ligència és un mitja, un instrument, un regulador i processador de les informacions que li arriben. La intel·ligència et dona molta habilitat per extreure dades o informacions d'altres que ja tens. Així, per exemple, si tens molta intel·ligència però poca informació, el resultat és pobre.

Pensem en un nen, que essent molt intel·ligent, no tindrà la informació suficient (que dona la maduresa) per a assolir resultats que una altra persona menys intel·ligent però amb més informació o experiència, pot tenir.

La intel·ligència està en el regne dels mitjans, no dels fins. La intel·ligència no és un fi en ell mateix. És una serventa, una eina en mans d'una altra instància. D'entrada la intel·ligència està al servei de

l'organisme i busca per damunt de tot la supervivència. Si parlem dels humans, la intel·ligència està també al servei dels valors més alts de la persona.

Per això la intel·ligència es pot posar tant al servei del bé com del mal, del sentit comú com de l'absurd, de la realitat com de la fantasia, de l'individu o del col·lectiu... Tot dependrà de quins són els valors finals de la persona.

Tots tenim coneixement o sabem per la història que grans intel·ligències han servit per fer mal, o s'han posat al servei d'idees absurdes, o de l'enaltiment de la persona. I és que determinar quin és el valor més alt de la teva vida no és una qüestió d'intel·ligència sinó de saviesa.

La saviesa no està renyida amb la intel·ligència però no s'hi identifica. Una persona sàvia es veurà clarament afavorida amb una intel·ligència brillant però ja em dit que hi ha ignorants molt intel·ligents i també sabem que hi ha persones sàvies amb poca intel·ligència.

Em comentava l'altre dia una persona que per a ella, el fet que persones intel·ligents defensessin certes idees, els donava credibilitat. Concretament parlava de l'homeopatia, i la meva mare sempre argumentava que les persones intel·ligents que havia donat l'església catòlica, eren una prova de la fermesa i solidesa de la fe. Sabem però que tota idea estúpida o absurda que hi hagué al món ha tingut defensors intel·ligents i això no dona validesa moral, ni tan sols científica a les idees que defensen.

I aquest fet no aporta ni treu cap fonament de certesa per a la homeopatia o l'església catòlica. Simplement, aquests fenòmens no deuen la seva veritat a la intel·ligència amb que siguin defensades.

La intel·ligència treballa recombinant intel·lectivament les premisses de què disposa (informacions sensorials, emocionals, records,...) i el resultat del seu treball depèn bàsicament de quines siguin aquestes premisses. Per això si una fe irracional, per exemple, et colonitza el cervell, la teva intel·ligència no te'n deslliurarà. Al contrari, aportarà totes les proves que necessites.

La veritat, el bé, la bellesa, no són qüestió només d'intel·ligència. És la saviesa, la maduració, la maceració, el decantament de tot el teu coneixement adquirit, ajudat per la crítica i la pau interior (entesa com a despreniment de les obsessions egoïques) la que et porta a la saviesa. I la intel·ligència hi pot ajudar. I molt.

Una cosa és el que la gent pensa quan no pensa i una altra el que la gent pensa quan pensa

Si ens pregunten "què penses d'això?" normalment ens ve al cap una resposta primera o una posició determinada. Funcionem amb idees que hem anat adquirint al llarg de la nostra vida.

Són idees que han crescut al jardí de la nostra ment plantades per la família o idees que dutes pel vent de l'atzar, quasi sempre per contagi d'altres jardins veïns, han trobat un terreny fèrtil on germinar. També les experiències viscudes han plantat idees i opinions noves, empeltat o causat mutacions en idees antigues i tot plegat ha configurat en nosaltres un arsenal o magatzem d'opinions al servei de la nostra socialització.

Cal tenir en compte que la majoria d'aquestes idees són superficials, sense arrels, mal fonamentades, molt sovint confuses o excessivament vagues, i per això no solen tenir massa consistència. Això és el que jo en dic "el que pensem quan no pensem", és a dir quan no aprofundim, quan no reflexionem o qüestionem el que apareix a la nostra ment.

Quan els humans sotmetem les nostres idees a una crítica, a una contrastació, a un reflexió racional sota el guiatge de la lògica i la voluntat sincera de veritat, pensem molt diferent. El nostre pensament esdevé en aquests casos profund, sòlid i sorprenentment centrat i ajustat a raó, molt més flexible i obert. A això és al que jo en dic "el que pensem quan pensem", és a dir quan tractem els nostres pensaments amb rigor i anhel de coherència i realisme.

Als humans ens calen determinades condicions per a poder "pensar el que pensem". Normalment la vida que portem ens demana superficialitat i poc rigor perquè així les emocions poden controlar els pensaments. Vivim d'acord al que ens agrada no al que és.

Sotmesos com estem a situacions de tensió emocional, d'estrès, de necessitat de satisfacció immediata de desigs, no és estrany que els pensaments siguin esclaus de les emocions. Aquí estem perdent un potencial enorme.

El potencial del nostre pensament racional és enorme. Només cal que busquem les condicions idònies per a explotar-lo. Tothom, tothom té una gran capacitat de pensament però poques vegades el practiquem.

L'experiència i molts estudis de psicologia social demostren que quan les persones treballen anímicament tranquil·les en un entorn confortable, seré, sense pressió, quan se'ls dona coneixements rigorosos i contrastats, quan ho fan en grup sota el guiatge d'experts en gestió col·lectiva, són extraordinàriament eficaces i encertades.

Pensem en el model dels jurats populars. Són justament això: reunions de persones que treballen de forma serena i rigorosa sobre temes molt importants. Normalment aquests grups donen veredictes molt encertats, entenent per encertats que responen al sentit comú més àmpliament acceptat per la gent de la comunitat.

Aquest potencial de persones treballant de forma conjunta en el plantejament i resolució de conflictes és l'eina de treball amb més futur de què disposem de cares a buscar una alternativa als partits polítics. Vaig comentar fa poc que els partits polítics són, al meu entendre, la més gran amenaça per a la democràcia.

Per això en una propera entrada m'agradaria parlar de la proposta d'incentivar els grups de debat i decisió política de ciutadans elegits per sorteig. Es tractaria d'anar transformant el sistema d'eleccions o democràcia participativa pel sistema de sorteig o democràcia deliberativa.

Pot semblar sorprenent, extravagant o il·lògic, però jo crec que és molt més eficaç i encertat que el sistema que tenim actualment. Espero poder convèncer-vos en un futur proper.

El treball emocional es fa amb el pensament!

Hi ha la creença generalitzada que el cap i el cor són instàncies que a vegades entren en conflicte. Es parla molt del cor ("decideix-ho amb el cor", "ves on el cor et porti", posa-hi el cor",...) quasi sempre com a sinònim de les emocions.

El cor, com a òrgan motor de l'aparell circulatori, té poc a veure amb els sentiments. Normalment diem "cor" però en realitat volem dir "mesencèfal", zona intermèdia del cervell dels mamífers que controla la vida emocional, entre altres funcions. L'amígdala, dins el sistema límbic, regula i gestiona les emocions primàries.

D'alguna manera, quan diem que hi ha un conflicte entre el cap i el cor, en realitat volem dir que hi ha un conflicte entre dues zones del cap, o entre dues funcions cerebrals.

El camp semàntic de les emocions és molt ampli i requeriria una gran explicació i una gran tasca de diferenciació entendre mínimament el seu funcionament.

Dit de forma simple i barroera, hi ha unes respostes emocionals directes i immediates que conformen el tronc de l'experiència emocional. Aquestes emocions simples i clares no solen ser conflictives perquè són absolutament consubstancials a la nostra naturalesa i la seva acceptació és signe de salut i realisme. Ens referim a una tristesa davant una desgràcia, a un enuig davant una frustració o a una alegria quan assolim un objectiu. Aquestes emocions reben noms tan estranys com "representacions" en els estoics, "sentiments purs" en Cavallé o "impressions de reflexió" en Hume.

Tan li fa el nom. El fet és que han estat identificades com a respostes directes a fets observats o experimentats.

Ara bé, la complexitat emocional no ve d'aquest tipus d'emocions, sinó de les que ens generen les idees i les opinions.

En efecte, el que majorment ens trasbalsa, atemoreix, afebleix i pertorba no són les reaccions emocionals automàtiques davant dels fets sinó davant les idees que tenim dels fets.

El que ens espanta de la mort és la idea o la creença que és dolenta. El que em provoca rebuig a les aranyes és que tinc la idea que són detestables. El que em paralitza quan he de parlar en públic és la creença o la idea que soc el que els altres pensin que soc. El que t'alegra de tenir xicota és la idea que ella et farà feliç...

Al final, la major part de les nostres emocions són respostes a les idees, creences, expectatives o fantasies que fem sobre la realitat, a partir dels condicionants rebuts durant la nostra vida, moltes d'elles allotjades a l'inconscient.

I quan tenim conflictes emocionals, quan hem de fer treball emocional, quan hem de desplegar intel·ligència emocional és perquè tenim una incoherència en el pensament. No és el cap contra el cor; és el cap contra el cap. És el pensament que sap que parlen malament de tu contra el pensament que això és una desgràcia.

Fou Epictet qui ho va formular clarament: "Els humans no ens pertorbem per les coses sinó per les opinions que tenim sobre elles." I aquí hi ha la porta a la saviesa antiga (un enfocament que la moderna teràpia racional cognitiva intenta rescatar) que ens aconsella treballar sobre les nostres creences i opinions.

No podem canviar els fets però sí les opinions sobre els fets. Aquest és el treball. Si canvies els teus conceptes canviaran les teves emocions. Controlant la ment i treballant de forma crítica amb el teu pensaments podràs evitar les emocions destructives, limitadores i castradores. No les necessitem; són disfuncions d'una ment captiva que no es treballa intel·lectivament.

No sé si cal aclarir que evitar les emocions destructives no ens du a l'apatia o a la negació del món sentimental i emocional. Simplement neteja les emocions tòxiques per a deixar que s'expressin de forma diàfana les genuïnes emocions simples.

Tradicionalment la raó competeix amb l'emoció. El dilema al que estem sotmesos els humans entre raó i passió és llegendari, literari i psicològic. Hi ha una part nostra que vol deixar-se endur pels estats anímics i una altra que, més freda i calculadora, ens diu el que ens convé i el que no. A qui hem de fer cas en cada cas? Aquest és el gran tema. Amb tot, la raó també ha de competir amb la intuïció i amb la percepció. Què fer quan intuïm una cosa que no és gens racional? I què fer quan percebem coses que no s'ajusten a la raó? Què fem davant una visió, una aparició o una impressió extrasensorial? La raó és poderosa però també té moltes limitacions. Sovint el paper més important que pot fer la raó és el d'àrbitre. Potser ella, millor que ningú, ens pot aconsellar en cada situació sobre a qui hem de fer més cas. La raó sap que sovint ella mateixa no té autoritat suficient. Per això cal una racionalitat lúcida i honesta.

Les raons que recolzen les teves emocions són més racionals que les altres.

Que els teus valors es fonamentin en la intel·ligència i no en les emocions!

La raó s'oposa al nostre desig d' immortalitat. Per això actuem tan irracionalment.

Què és pitjor, pensar amb el cor o sentir amb el cap?

Li donaven la raó però ell no la volia. El que ell volia era estar enfadat.

Tan inepte és l'intel·lecte sense l'emoció i la sensació com aquestes sense aquella.

Sabem trobar qualsevol justificació pel que ens convé. Això és la raó sotmesa a l'emoció.

El cor necessita l'aprovació del cap com el cos necessita la del cor.

Discutien eternament si era més important el motor o les rodes.

Què incòmoda és la raó quan contradiu els sentiments... I com costa no ignorar-la ni banalitzar-la en aquests casos. Gràcies Hannah Arendt.

No és racional prescindir de les emocions però és molt emocional prescindir de la raó.

Foc al cor, fum al cap. Núvols al cap, aigua al cor.

L'emoció vol benestar. La raó coherència. L'esperit vol el benestar de la coherència amb el que és veritat!

Motor i gasolina al cervell dret. Rodes i volant a l'esquerre.

Filòsofs: la passió per la raó, la raó de la passió!

La filosofia és, etimològicament, l'amor pel coneixement i els filòsofs estem, essencialment, enamorats de la veritat. Els filòsofs som persones perplexes que ens meravellem amb les coses més simples, som buscadors de perquès, som inconformistes qüestionadors de tot, som agosarats i imprudents transgressors de límits... Confiats en la capacitat humana de coneixement resseguim els contorns de la realitat amb totes les eines que trobem al nostre abast.

La filosofia no és una disciplina acadèmica encara que l'hagin volgut tancar en un currículum escolar o institucionalitzar en un departament universitari. La filosofia és una actitud de vida, una energia que ens mou a saber, a traspassar l'aparença, a imaginar que passaria si... a considerar que l'absurd potser té una lògica, a investigar qui i què sustenta les nostres creences i si són necessàries.

Hi ha actualment dues dimensions de la filosofia: l'acadèmica i la pràctica. L'acadèmica és la de les universitats, un coneixement bàsicament intel·lectual centrat en conceptes, teories, sistemes de teories, autors, corrents, fonaments històrics... És un aspecte molt important de la filosofia però limitat a l'intel·lecte i amb escassa incidència (pel que jo sé) en la recerca apassionada de la veritat que somou l'esperit del buscador.

La filosofia pràctica, és la filosofia de la vida, la que practiquem els que busquem la Veritat des d'on som i des de les nostres capacitats. No cal ser intel·ligent, ni estudiós, ni erudit,... només els ulls oberts i la ment a punt. Conec molts filòsofs i tenen les condicions més variades que pugueu imaginar. Cadascú treballa des d'on és i amb el que és. Alguns nens i joves solen ser grans filòsofs. Algunes persones amb poca cultura també.

En diem filosofia pràctica perquè és la que ens ajuda a tenir una bona vida, una vida de qualitat. Epicur deia que "vana és la filosofia que no serveix per a curar algun patiment humà". Els filòsofs volem saber com acostar-nos a la felicitat, què hem de fer amb la nostra vida, ens plantejem si hi ha un sentit, un perquè de la nostra existència. Ens interessa saber com ens hem de relacionar, com hem de gestionar la nostra personalitat, quins valors hem de prioritzar, quins canvis hem de fer en la nostra vida, etc.

Els filòsofs som multitud. Els filòsofs som persones normals que no portem etiqueta. Ens reconeixem entre nosaltres en una mirada, en una expressió, en un comentari... Anem pel món amb una inquietud per saber, amb unes ulleres en forma d'interrogants. Ens ho plantejem tot.

Les eines del filòsof són les del coneixement humà. Tot allò que ens dona informació i coneixement configura és el nostre arsenal, la nostra caixa d'eines. Hi ha la percepció, els sentiments i emocions, la raó, la intuïció...

Hi ha l'estereotip de què el filòsof és un intel·lectual, un racionalista empedreït quadriculat que tot ho vol conceptualitzar. Potser sí alguns són així, i si ho són és perquè estan en aquesta fase, però si són vertaders filòsofs aviat s'adonaran de les limitacions de l'intel·lecte per a entendre i copsar la realitat. La raó és molt potent i no la podem menystenir, però els que l'hem usat molt sabem bé les seves limitacions i sabem que cal transcendir-la.

El filòsof té també una funció social. Quan fa públiques les seves descobertes o comparteix els seus dubtes o ofereix formulacions alternatives a les explicacions vulgars està incitant i provocant la gent a qüestionar-se les seves vides.

El filòsof es llança a l'oceà de la caòtica existència armat de preguntes, amb els ulls oberts, sent passió per la raó, sap les raons de la passió, supera els simples raonaments, abraça i inclou totes les experiències humanes en tots els nivells que aquesta té i s'abandona al resultat perquè sap que no hi ha res més a fer un cop has optat per aquesta aventura radical.

Quan manen les emocions la racionalitat pateix.

"Quan ens deixem portar per les emocions, la millor part del cervell, la del raonament, no pot funcionar adequadament"* diu el Dalai Lama.

És cert que hi ha un ancestral conflicte entre les emocions i el raonament i aquest conflicte és l'àrbitre de molts dels atzucacs en què ens trobem actualment, tant a nivell individual com col·lectiu.

El conflicte és comprensible donat que el cervell emocional gestiona àmbits vitals relacionats amb la supervivència vinculada a la sociabilitat mentre que la racionalitat està al servei de la planificació i l'execució de tasques.

Tenint en compte que evolutivament parlant el cervell emocional és molt anterior al racional, entendrem com disposa encara d'una jerarquia o poder que no sempre ens és beneficiosa.

Tot i que hi ha molta literatura que idealitza el paper de les emocions i les converteix en una mena de qualitat excelsa, les emocions són reaccions molt primàries i supeditades a la supervivència sense cap capacitat autocrítica.

Segurament podríem parlar molt de per què això és així -i ho he fet en altres entrades d'aquest blog- però basti ara només apuntar dues tendències: per una banda una mena d'espant davant el futur que ens fa refugiar en el passat, simbolitzat per una mena de renúncia de la raó com si les emocions fossin més nobles i espirituals, i per altra banda la confusió que es dona sovint entre l'esfera emocional i l'espiritual. No em vull estendre al respecte però Wilber va desenvolupar tota una teoria anomenada "fal·làcia pre-trans" per explicar-ho. (N'he parlat aquí i aquí)

Sigui com sigui, la raó és posterior evolutivament parlant, a l'emoció i significa un pas de gegant en aquest procés ja que aquesta facultat emergent que és la intel·ligència simbòlico-racional ha transformat radicalment la nostra realitat.

La raó està per damunt de les emocions en molts casos i té, al meu entendre, dues característiques que la fan digne de ser-ho quasi sempre: per una banda pot analitzar quan li és pertinent dominar i quan no ho ha de fet (cosa que les emocions no poden fer donat que no tenen activitat analítica) i per altra pot criticar-se a ella mateixa i autoperfeccionar-se.

En aquest sentit, quan totes les facultats del cos es respecten mútuament acceptant el ple desenvolupament de les seves funcions el desplegament resultant és harmònic i tendeix a la plenitud. Convé doncs que tothom permeti a la raó regir els destins de l'ésser complet i procuri que la seva capacitat racional estigui sempre activa, autocríticant-se i permetent el desplegament intel·ligent de totes les dimensions.

*DALAY LAMA: La sabiduría del perdón", Ed. Oniro. Pàg. 53

La guerra entre el cap i el cor la guanya... el cul

Forçosament en un moment donat de la nostra evolució ens movem pel cor, pels sentiments. I quan creixem un xic més, podem raonar i fer servir el cap per a guiar les nostres accions. Són fases naturals en l'evolució dels individus. Passa sovint però, que ens quedem estancats en un moment i no sabem o no podem evolucionar.

Les lluites entre el cap i el cor porten un munt de problemes en les persones. I també els porten en la nostra societat, perquè les societats reproduïxen fidelment els mecanismes evolutius de les persones.

Hi ha societats estancades en l'emoció i altres en la raó. Exemples de les primeres són les religions ortodoxes, els nacionalismes excloents o les lleialtats familiars. En tots aquests casos se sap el que cal

que fer i mai no es pregunta a la raó. Exemples de col·lectius regits per la raó són el capitalisme, la democràcia o la ciència.

Tot i que pot semblar que la raó és més evolucionada que l'emoció, cal considerar al servei de què es posen una i altra per a poder valorar-les. Diu Wilber que històricament hem viscut a occident una època dominada per l'emoció que va començar a declinar amb el Renaixement quan les institucions de l'edat mitjana van deixar pas a les de l'edat moderna. A partir d'aquí, la raó s'ha imposat a través de la Il·lustració i les revolucions industrials.

Diu Wilber també, que cada nou avenç en les fases evolutives de les societats incorpora un gran risc o perill. En el cas de l'imperi de la raó de l'edat moderna, el perill és el materialisme ferotge, el capitalisme salvatge, la tecnologia inhumana i l'explotació demencial dels recursos naturals. Tot això es fa seguint la lògica dels mercats i les raons del benefici, però en cap cas la raó no es detura a pensar en les conseqüències.

És una raó cega, boja i absurda perquè només es pregunta pels mitjans i mai pels fins. Aquesta raó és destructiva i ha de quedar contrarestada amb un nou procés evolutiu que és la visió holística, integral, harmònica i global del món. Veiem ja espurnes de la nova visió però encara no hi ha massa crítica per a consolidar-la.

Mentrestant, el món es baralla entre dues faccions dominades una per l'emoció irracional i fanàtica (l'exemple de moda és el fonamentalisme islàmic, però ens serveix igual el cristianisme del baptistes usamericans, o els nacionalismes ètnics...) i l'altra per una racionalitat enfollida incapaç d'autocriticar-se.

Totes dues posicions requereixen ser superades i integrades en noves visions que entenguin el valor de les emocions com a expressió d'ideals elevats i com a facilitadors dels vincles socials, i la raó com una eina d'anàlisi selectiva i crítica al servei dels mateixos elevats ideals. I això s'aconsegueix passant a la fase de síntesis de l'holisme integratiu que encara haurà de ser superada per noves fases més globals.

Tenim una llarga feina a fer i no és fàcil. Ara mateix semblen estancats en aquesta dinàmica i veiem certs retrocessos en forma d'encastellament a posicions fixes. La lluita entre el cap i el cor, o entre una visió del món ancorada en valors absoluts a l'estil feudal i el món com una màquina a la que exprimir per a obtenir beneficis materials encara que suposi un suïcidi, és una falsa lluita. No han de combatre aquestes visions sinó unificar-se en estadis posteriors.

Mentre no ho fem així, la guerra entre el cap i el cor la guanya el cul, és a dir, mentre decidim si mana el cor o el cap vivim com si penséssim amb el cul.

LÍMITS I LIMITACIONS DE LA RAÓ

La raó és poderosa però té moltes limitacions a l'hora de buscar la veritat. En realitat la raó no està al servei de la veritat sinó de la supervivència i és en aquest sentit que és eficaç i valuosa. La raó ens enganya sàviament quan això ens beneficia. Tots en tenim experiència. Ara bé, el filòsof, com a buscador de la veritat ha de saber aquesta finalitat i per tant ha d'estar molt amatent a la forma com usa la raó. Alguns usos de la raó per a la recerca de la veritat són perversos.

És suficient pensar bé per saber que pensar bé no és suficient.

El pensament és un camp base, no un cim.

O sigui que dius que aquest tren que ens ve a sobre és una imatge en una pantalla? Sí, Sí, molta teoria, tu!! Au, corre!! (París, 1895)

M'agrada estar sol. M'agrada estar amb gent. M'agrada el que conec. M'agrada el que desconec. En què quedem?

Quan la imaginació sobre el passat ens ajuda a entendre el present, el convertim en record.

Per què l'arrel quadrada de 2, calculada, és infinita i visualitzada com a diagonal d'un quadrat de costat 1 és finita?

Percebem en 3D: sensorialment, emocionalment i intel·lectivament.

Percebem les coses amb els sentits. Jo veig el teclat de l'ordinador, o sento la música, o toco la poma... Tots aquests imputs sensorials configuren una imatge en el meu cervell.

El que poques vegades tenim en compte és que aquesta imatge sensorial mai no apareix en la nostra ment com una pura sensació. Per tal que pugui configurar-se en nosaltres, cal que les emocions hi afegixin un component d'atracció i rebuig. Així la sensació sempre va acompanyada de l'emoció.

Percebem una cosa i el seu grau de plaer/desplaer simultàniament. Veig la poma i l'afecte positiu (o negatiu) envers ella de forma conjunta. És més, només puc veure una cosa quan l'emoció corresponent l'acompanya perquè els nostres circuits neuronals estan de tal manera configurats que la xarxa representativa i la xarxa emotiva (amígdala) treballen conjuntament. Una no és distingible ni separable de l'altra. De la mateixa manera que la llargada i l'amplada d'un pla són ambdues absolutament necessàries, així la sensació i l'emoció són també indissolubles.

Això no passa en els animals que no tenen mesencèfal ja que el cervell emocional rau precisament en aquest lloc.

Però no acaba aquí la nostra percepció. No percebem en 2 dimensions sinó en 3. Necessitem a més de la sensació i l'emoció, la comprensió. Necessitem situar allò que veiem en un lloc amb sentit. Cal que la cosa vista o tocada tingui una explicació, una coherència amb el que ja coneixem.

I quan dic que la sensació emocionada ha de tenir també sentit no vull dir que aquest sentit o aquesta explicació, o aquest lloc en el mapa conceptual del nostre coneixement sigui vertader. Només cal que tingui un sentit, un significat, encara que sigui inventat o fals. El cervell no vol saber la veritat, vol entendre i atribuir significats a les coses per tal de poder actuar i així sobreviure.

Percebem doncs de forma simultània una cosa, el nostre afecte envers ella i el lloc que ocupa en el mapa general del món que ens confegim.

No podem parlar mai, doncs d'una cosa considerant només el seu aspecte extern sense que hi influeixin les emocions i la comprensió.

Per això quan ens agrada una cosa la veiem bonica i li trobem un lloc en el nostre món. Per això quan una cosa la necessitem per a comprendre la vida, la veiem i fem que ens agradi.

ABSURDS, PARADOXES, ENGINY... QUAN LA RAÓ S'AUTOSUSTENTA

La raó o la lògica és un sistema de regles que regeixen la coherència amb què les unitats conceptuals es relacionen entre elles per a formular proposicions o raonaments. La raó i la lògica no té res a veure amb la realitat. Es pot fer un discurs molt lògic amb elements totalment irrealistes com ara aquest: "Si els burfs són berfs i els berfs són birfs, aleshores els burfs són birfs". No importa que burf, berf o birf no signifiquin res, el raonament és impecable i lògic. La raó en darrer terme sempre és un sistema autoreferent que relaciona elements sota normes que ella mateixa dicta. No li afecta la realitat. Per això les paradoxes, els absurds o els jocs d'enginy tenen la capacitat de bloquejar la lògica mostrant fins a quin punt el seu terreny de joc és particularment petit.

Aquesta piulada no diu res (sobre els límits del llenguatge)

Què passa quan no passa res?

No tinc preguntes. Em pregunto què em passa...

LES LLETRES MAJÚSCULES NO EXISTEIXEN.

Tota generalització es mentida. I aquesta també.

Vaig estar tot el dia buscant una cosa que fos fàcil de trobar.

És trist que tot em faci gràcia. I és graciós que tot ho trobi trist.

Juro que no crec en els juraments.

Mai no pots dir ni pensar "això no existeix".

Soc molt contradictori i molt lògic. No ho veieu molt contradictori i molt lògic?

Soc molt contradictori i molt lògic. No ho veieu molt contradictori i molt lògic?

Va dir que els ous eren tan grans que en 1 dotzena només n'hi entraven 11. Vaig dir que era impossible però me'ls va deixar comptar i, sí, només 11

Tinc una notícia bona i una de dolenta per donar-vos. La bona és que no hi ha mala notícia i la dolenta que no n'hi ha de bona.

Jo no sé escriure aquesta frase i tu no la saps llegir

"Si no n'estàs segur no ho facis" em va dir. No estava segur de què fos un bon consell i no li vaig fer cas.

-És veritat que quan et fan una pregunta t'enrotlles i atabales la gent de mala manera amb la teva xerrameca retòrica i estèril? - Si.

"L'home és lliure i no obstant, la llibertat no existeix." (Kant) Hi estic d'acord i no obstant, els acords no existeixen.

La paradoxa és una finestra per la qual se'ns mostra -tot i que no ho entenem- que tot és u.

S'estranyava de què com més conferències i xerrades feia per demostrar que era mut, menys se'l creien.

L'entesa no és possible, entens?

Us aconsello no donar consells

Avui m'han fet la innocentada de no fer-me cap innocentada! Em volien fer creure que era un dia normal...

-Tinc una bona i una mala notícia. Quina vols primer? -La dolenta -No hi ha bona notícia. -I la bona? -No hi ha mala notícia.

Hi ha qui minimitza, menysté i desautoritza la racionalitat d'una forma absolutament racional...

Soc el gran profeta i vinc a profetitzar la fi de les profecies!

He pensat que el pensament ens enganya!

M'he distret llegint un cartell que deia: "conduint, no et distreguis!"

L'altre dia anava per l'autopista i va canviar el panell informatiu mentre passava ben a prop. Volent llegir el que deia em vaig distreure i això em va fer pensar. Un cartell em demana que no em distregui i m'ho diu distraient-me! Sembla una paradoxa!

Certament que hi ha moltes situacions a la vida que són així de paradoxals. "No cridis! T'he dit que no cridis!!!" cridava la mare al seu fill... "Desobeeix!" t'ordenen els qui volen ser obeïts en això. "No t'esforcis, deixa fluir..." t'aconsellen els qui veuen que això no et surt de natural i que t'hi hauries d'esforçar perquè fos així...

I és que aquestes frases o recomanacions que s'auto-anul·len o auto-invaliden són un exemple de les moltes circumstàncies en què se'ns demana una cosa per part de qui no la compleix.

Què hem de pensar de l'església que té molta riquesa i exalta i exalta la pobresa?

I del banc que diu que té "ànima" o que defensa la cultura o que dona suport social i només mira d'enriquir-se i eximir impostos mentre manté el sistema injust que genera el dany que diu pal·liar?

I de l'exèrcit i la policia que diuen garantir la nostra seguretat i són només els lacais de la casta dominant?

I dels jutges que només parlen del respecte a la llei i de la defensa de la justícia i la vulneren a la seva conveniència saltant-se qualsevol principi d'equitat o de respecte per la Justícia (en majúscula)

I dels polítics que es diuen servidors públics i els únics ben servits són ells?

Quina credibilitat i autoritat moral tenen aquestes institucions? Encara que no tots els bancs, policies, jutges i polítics siguin un exemple de contradicció, el fet és que les institucions o instàncies que representen perden autoritat i es desgasten.

Aquesta és una pèrdua gravíssima pel que fa a la confiança social ja que et deixa en un estat de vulnerabilitat que treu poder i estima al ciutadà. Quan l'ordre social depèn de la discrecionalitat i interessos d'una minoria, de l'arbitrarietat del poder i de la imposició, el ciutadà només pot sotmetre's o rebel·lar-se. I un ciutadà sotmès no és pròpiament un ciutadà... és un esclau.

Quan entens que la lògica del somni és l'absurd pots inventar qualsevol absurd i serà lògic.

Quan somnies passen coses molt estranyes. El problema és que en el moment del somni no te n'adones i ho prens com a real. Després, un cop et despertes et sorprens de com podies haver considerat allò tan absurd com a normal.

És a dir que el somni té la seva pròpia realitat i imposa una determinada relació entre els elements que hi apareixen i pel que sembla exclou la coherència tal com l'entendem en estat de vigília.

Podem ser conscients de que estem somniant. Això a vegades simplement passa i a vegades és fruit d'un treball específic. Sembla que és una capacitat a l'abast de tothom. Si aconseguies ser conscient de que somnies, pots canviar tots els fets del teu somni i ordenar-los com vulguis sense que aparegui la sensació d'irrealitat. El cervell creu allò que veu i, en aquest cas, veu allò que vol.

He parlat en altres entrades dels diferents estats de consciència. L'estat oníric és un d'ells i el que en diem de vigília n'és un altre. N'hi ha de més lúcids com ara els d'observador o els no-duals. Comparats amb els estadis superiors l'estat de vigília és semblant al somni comparat amb la vigília.

Descartes deia que no podem estar mai segurs de si estem somniant o no i penso que és veritat. Ara mateix no pots saber si estàs llegint això en un somni i el que et sembla vertader serà d'aquí un moment un record que et farà somriure. En tot cas crec que podem entendre que allò que percebem ara mateix, sigui somni o no, se sustenta per un seguit de suposicions i creences que tenim molt arrelades. Afermem la realitat amb costums mentals i amb pressuposicions que no ens qüestionem.

Això dona a la nostra realitat una consistència aparent gens segura però molt útil. No sabem si les coses són com les veiem però no ens ho qüestionem. No podem saber si la lògica és "lògica" (si per exemple, una cosa pot tenir una qualitat i no tenir-la alhora) però donem per descomptat que sí. No sabem si una cosa pot ser vertadera i falsa al mateix temps però ho descartem... I si ens fixem bé veurem moltes "realitats" que no se sustenten en cap evidència més enllà del costum sostingut.

Doncs bé, el repte que plantejo ara és considerar seriosament que tota aquesta lògica aparentment forta que uneix els fets que vivim no és més que una creença vana i que pot ser canviada a voluntat. Podem plantejar-nos que el contrari de tot el que creiem és cert i observarem que a la ment no li resulta impossible de concebre-ho així. Potser ens faltará pràctica o insistència però al final, podrem aconseguir trobar una lògica en qualsevol absurd que plantejem.

Podem considerar la gravetat com una força que ens empeny des de l'exterior. L'evolució pot ser vista com una involució, la matèria pot ser considerada viva, l'amor és egoisme, la mort un naixement, la ignorància saviesa i la malaltia salut. Potser us costará de creure però trobareu persones ben sensates que us farien demostracions convincents d'aquests "absurds" i d'altres més exagerats.

Què indica això? Doncs que la realitat és mal·leable i que la ment humana concep diverses formes d'organitzar-la. Assumim de ben petits les explicacions i la narrativa que el nostre entorn ens ofereix perquè és còmode però un cop saps que pots canviar aquesta programació sense renegar del principi de coherència, apareix davant teu un potencial extraordinari. Si tens confiança en tu mateix, motivació i força ho fas. Ets creador del teu propi món i arribes a ser el teu propi déu.

Si el riu Ebre arriba a passar 200 metres més a l'oest, el pont del Pilar seria una obra ridícula i inútil.

L'altre dia llegia una prova irrefutable de l'existència de Déu o d'una intel·ligència suprema. Deia que la vida al planeta terra era possible per la precisió de l'òrbita terrestre. Afirmava que s'ha calculat que si el diàmetre de l'òrbita terrestre fos 15 metres més llarg estaríem tots congelats i si fos 15 metres més curt ens rostiríem.

O sigui que la intel·ligència divina havia calculat perfectament la distància justa a la que ha de circular la terra per fer possible el miracle de la vida. No pot ser casualitat que la terra, podent per l'atzar, orbitar a moltes distàncies diferents, s'hagi col·locat al lloc just i exacte que permet l'existència de la naturalesa i la vida tal com la coneixem.

Aquest argument, estúpid al meu entendre, és el paradigma de com s'argumenta sobre moltes coses amb premisses interessades i irracionals. Es tracta de prendre la conseqüència com a finalitat i convertir el resultat de l'atzar en l'objectiu primordial. O sigui que no pensem perquè tenim cervell* sinó que tenim cervell per pensar que és el que ha de ser; el ocells no volen perquè tenen ales, sinó que tenen ales per volar. Quina desgràcia seria per als ocells no poder volar...! Sort que la providència divina que tot ho té previst s'encarrega de dissenyar ales per tal de que els ocells no pateixin i puguin sobreviure. Aquest pensament infantil considera que les coses han de ser d'una manera determinada (els homes amb cervell, els ocells amb ales,...) i que hi ha d'haver un encarregat de dotar a tothom del que li fa falta. El fet és que si l'evolució no hagués afavorit l'aparició de les ales, els ocells no existirien i no passaria res. Si el neocòrtex no hagués sorgit per evolució els humans, tal com els coneixem, no existirien i tampoc seria cap drama per a l'univers.

En resum, que les coses passen i tenen conseqüències. No hi ha res necessari, res que hagi de ser d'una manera determinada. Tot simplement és com és, fruit de les causes que ho determinen. L'univers és tan absurd i tan lògic com el vulguem veure. Amb la nostra mentalitat necessitada de sentit i d'explicació ens sentim còmodes pensant que tot és un meravellós miracle, però en realitat tot simplement és. Si tu et meravelles davant l'arquitectura d'un àtom tens tants motius per fer-ho com quan veus una caca de gos.

Que un fet sigui admirable no diu res del fet sinó de tu i de la teva capacitat d'admiració, de l'estructura del teu cervell que s'excita i emociona quan el que veus quadra amb les estructures profundes de la teva ment. Però tot quadra i tot pot ser admirat.

Per això és absurd admirar la precisió del curs del riu Ebre que passa just per sota el pont del Pilar! No té res d'extraordinari. Ja us puc dir el secret: van construir el pont damunt el riu Ebre!

*Prenem "cervell" per "cervell pensant" o neocòrtex.

LA CAUSALITAT I L'EXPLICACIÓ RACIONAL

La principal feina que encarreguem a la raó és l'explicació dels fenòmens de la nostra vida de manera que constitueixin un tot ordenat i configurin un relat més o menys harmònic de la realitat. Curiosament la racionalitat és poc exigent en el sentit que no té problemes per a assumir aspectes que no encaixen amb la lògica. En un relat hi pot afegir màgia, misteri, forces ignorades... sense que això faci perdre consistència al món. En la mesura que pot uneix de forma lògica els elements que es deixen però no exigeix coherència en tot. Per això la raó és tan versàtil i tan serveix al poeta com al científic. Certament que en els dominis científics la raó

té un pes important però en la nostra vida quotidiana podem prescindir molt del seu poder explicatiu.

Les idees han d'estar clares abans de que la raó pugui actuar sobre elles.

Si no et penedeixes de res és que no tens cor. Si et penedeixes d'alguna cosa és que no tens cap.

Així com les paraules són intocables i els desitjos invisibles, els humans som "inentenibles".

La ment només concep el que pot conceptualitzar i només pot conceptualitzar el que encaixa lògicament (lleis de l'enteniment) amb el que sap

Tenir sentits ens indueix a creure que la realitat és sensible. Tenir enteniment ens porta a pensar que la realitat és entenible.

Que siguem capaços de trobar explicacions als fets humans només parla de la nostra capacitat d'imaginació i de la nostra credulitat

No se t'ha donat el coneixement de per què et passen les coses però se t'ha donat la imaginació per a què t'ho inventis.

És la ment que vol entendre la que inventa

Quan volen fer passar per lògica i sensata una cosa que és absurda i intuïtiva diuen que és "quàntica".

La hipòtesi sobre l'existència d'un fenomen és menys qüestionable que les de la seva explicació i aplicació.

De saber inventar una raó per a tot el que passa en diem "tot passa per alguna raó".

Per la pròpia naturalesa de la nostra ment no podem concebre coses incausades però sí coses de causa desconeguda.

Posem noms a les coses de causa desconeguda per tal de poder concebre-les. Llibertat, sort, atzar, lliure albir... són alguns d'aquests noms

M'agrada com és tot encara que no ho entengui.

El cervell veu totes les coses amb sentit i finalitat. Quan el cervell pensa en la vida, creu que també té sentit i finalitat. La vida, però, no té cervell.

Hi ha trucs de màgia que ni el propi mag que els fa els coneixen!

Per molt evident que consideris una cosa sempre trobaràs algú que consideri igualment evident la contrària

Per entendre només cal entendre que no tot es pot entendre.

Una casualitat és una causalitat puntual. Una causalitat és una casualitat continuada.

Si les dades confirmen la meua teoria, perfecte! Si no, pitjor per a les dades!

Això és el que ens passa sovint quan adquirim una nova interpretació de la realitat. Sembla com si se'ns fes una llum dins nostre que ens permetés veure les coses com són. Meravellats i contents per aquella idea clarificadora, els fets passats semblen encaixar perfectament amb la nova teoria i ens sobta no haver-ho vist abans.

I no és només el que ens afecta a nosaltres. També el que li passa a tothom sembla ajustar-se màgicament a aquesta nova manera de veure. Ara tot pren una nova mirada i sembla molt més transparent. Revisem fins i tot les nostres experiències i les reinterpretem.

Aquesta nova visió pot referir-se a una teoria psicològica, filosòfica, d'interpretació de les relacions, o de la malaltia, o de la situació del món, o de la meua infància, o del subconscient, o a noves capes de realitat subtils o energètiques o quàntiques... N'hi ha per a tots els gustos i tothom s'adscriu a la que millor l'ajuda a entendre el món. Seria interessant fer un estudi de la correlació de la situació vital de les persones amb la seva adscripció a nous corrents explicatius de la vida i el món.

Torna el creacionisme, l'animisme, els teismes, el ritualisme, la gnosis, el protagonisme de forces esotèriques que ens guien i orienten si sabem escoltar... Cal reconèixer que sempre hi han sigut. Només que ara hi ha menys pudor en defensar-les emparats en la simple i forta creença com a únic argument. No calen demostracions o explicacions, la fe és suficient. La fe i la demostració de què simplement funciona.

Parlem-ne. Totes les teories funcionen per a qui vol que funcionin. Seleccionem les dades que ens interessin i així confirmem el que postulem. Les dades que no encaixen no qüestionen la teoria, simplement són excepcions o direm que falta alguna dada per saber. Tan senzill que seria dir "si els fets ho confirmen ho acceptem i si no, ho rebutgem". De fet Popper no es conformaria amb això. Ens va ensenyar que només s'avança a partir de falsacions i no pas de confirmacions. Al menys la falsació ens dóna certesa, mentre que milions de confirmacions no ens en dóna cap. Si jo dic "totes les fustes suren" i en trobo una que no, tinc una certesa: "no totes les fustes suren". En canvi per moltes fustes que surin mai tindrè la certesa que "totes les fustes suren" donat que no puc comprovar-ho amb totes.

Hi ha diversos mecanismes psicològics que juguen a favor d'aquest corrent d'acceptació de les teories que ens convenen. En primer lloc la necessitat imperiosa d'entendre el món i més ara que el paradigma científic sembla desbordat. Coneixent el seu secret de les coses puc intervenir i tenir poder. Si conec la clau de la riquesa em puc fer ric. En segon lloc hi ha la necessitat d'estructurar-me, regir-me per uns principis que donin sentit i ordre a la meua vida. Si sé el que sóc tinc una guia per actuar, sentir, pensar,...

Hi ha encara una necessitat de pertinença, d'adscriure's a un grup que comparteix aquesta teoria i així ens reforcen mútuament donant densitat a la idea i uniformant la mirada que coincideix amb el que volem veure. Per això no té res d'estrany que la major part de les persones que s'acosten a una nova creença amb una actitud positiva, trobin el que busquen.

Això em fa pensar en un acudit o història filosòfica que es diu "[la dona gelosa](#)"

Res, mai, enlloc va explotar i de resultes, tot, sempre, arreu va existir.

Per estrany que pugui semblar, aquesta és l'explicació més racional que coneixem de l'origen de l'univers. És la que ara mateix propugna la ciència. És la teoria del Big Bang, el punt de densitat quasi infinita que va explotar donant origen a totes les coses tal com les coneixem. Amb el Big Bang va

aparèixer l'espai i el temps. És per això que la pregunta sobre on era aquest punt i quan va passar aquesta explosió són preguntes absurdes. No hi havia espai ni temps, per tant no es pot preguntar "on" ni "quan". Seria com si algú preguntés quina llengua es parlava abans de l'aparició del llenguatge o com vivien els solters abans de l'aparició de la humanitat.

Aquesta explicació, però, repugna a la raó perquè ella està acostumada a una lògica casolana on les coses sempre són o passen en un lloc i en un moment. Aleshores ho apliquem a tot i... ja està! (Ja està ben creada la confusió, vull dir) Sovint el que es pot aplicar a les parts no es pot aplicar al tot. O el que s'aplica a les fases d'un procés no es pot aplicar al procés sencer.

Aquest és un tema important. La ment entén algunes coses i altres no. La raó és una boca petita que pot menjar segons què, però determinats qüestionaments són massa grossos per a la seva mida.

Un dels punts més conflictius per a la raó és el de l'aparició d'alguna cosa del no-res. Això no ho pot entendre. Ja tots els filòsofs han elucubrat sobre la impossibilitat de la creació entesa com a aparició del no-res. Per això es diu que "ningú no dona el que no té" i més col·loquialment i en català, "d'on no n'hi ha no en pot rajar".

Però la realitat és tossuda. La consciència va aparèixer de la no consciència. La vida va aparèixer de la no vida. La matèria va aparèixer de la no matèria i la mateixa energia, la considerada fins ara el component elemental de l'univers (l'*arché* modern) va aparèixer de la no energia, és a dir del no-res.

Ja sé que això no es pot entendre, però que no sigui entenible no vol dir que no sigui real. Ens hem d'acostumar a conèixer amb els fenòmens emergents, aquells que constitueixen un esglai qualitativament diferent del que tenim i aporten noves capes de realitat. Noves realitats com la que va suposar el Big Bang, anava a dir, en el seu moment, però el Big Bang no té moment. Els moments van aparèixer a partir d'ell.

I això ens ensenya els límits de la nostra comprensió. La raó és fecunda i potent però limitada. És la mateixa ciència la que s'encarrega de contradir les seves pròpies conclusions, com s'està fent ara mateix amb la teoria del Big Bang. Però això no autoritza en cap cas les impugnacions creacionistes o màgiques que argumenten la impossibilitat de situar o datar l'origen de l'univers. No, és cert, no ho podem fer, però no pas perquè la teoria sigui falsa sinó perquè és inconcebible en la seva argumentació.

Si no creus en la gravetat... no caus!

Si no creus en la gravetat no caus, però igualment vas a parar al terra!!! Una cosa és el que passa i una altra l'explicació que tu hi donis. Tendim a considerar que les explicacions que donem als fets són les descripcions de les causes que l'han provocat i això ens permet fer inferències. Aquestes inferències les enunciem en forma de lleis i aquestes ens ofereixen un món previsible i segur.

El títol que he escrit avui sembla ridícul pel sol fet que la major part de les persones creiem en la llei de la gravetat i per tant ja se'ns fa difícil concebre que algú no doni aquesta explicació quan una cosa es desplaça verticalment de dalt a baix fins arribar al terra.

Precisament el verb "caure" significa, segons el diccionari, "cedir a l'acció de la gravetat". Queda clar que "caure" i "força de gravetat" estan units necessàriament com "vermell" i "color". Es dedueix que si no creus en la gravetat tampoc creuràs en la caiguda dels cossos, igual que si negues els colors, negues necessàriament el vermell.

Imaginem dues persones que no creuen en la gravetat. (Espero que aquesta hipòtesi surrealista no impedeixi prendre seriosament el que explico, com em passa sovint) Si jo parlés amb aquestes dues persones i els hi mostrés com deixo anar una cullereta de cafè al terra, no ho podrien negar. Quan els hi preguntés la causa, no em dirien que és la gravetat donat que, recordeu, no hi creuen! En què creuen doncs? Fem un exercici d'imaginació.

Un em diu que no és cert que existeixi la gravetat i que ha llegit que segons la quàntica (el recurs per excel·lència de les coses estranyes) la força que uneix els objectes alliberats amb el terra no és l'atracció sinó una repulsió còsmica. I aquesta força repulsiva que ve de l'exterior de la terra i no de l'interior, provoca una baixada, no una caiguda! Caiguda és l'efecte de la gravetat, "baixada" seria l'efecte de la repulsió còsmica.

El segon em diu que no hi ha forces físiques sinó només voluntat divina. La cullereta s'ha desplaçat verticalment al terra per "obediència" a la voluntat de Déu. No ha caigut, que això només existeix en el món on hi ha gravetat, sinó que ha obeït!

O sigui que les persones tenim els nostres propis conceptes més o menys compartits i els lliguem amb una coherència pròpia. Si tenim camps conceptuals diferents, veiem realitats diferents. No és només que podem veure diferents coses en un mateix fet com quan podem veure el moviment d'un astre i una obra d'art simultàniament en una posta de sol. És més que això! És que tenim "universos" diferents i no compatibles. Creure en la divinitat és oposat i no complementari al materialisme. No hi ha res que escapi a la voluntat dels déus per a uns i res que s'hi pugui ajustar, ja que no existeix, per als altres. Així doncs, si jo parlés amb aquestes dues persones i en no arribar a un acord els digués: "Val, no estem d'acord en quina és la causa, però la cullereta ha caigut, no?" Un em diria: "No, no ha caigut, ha baixat!" i l'altre "Ha obeït! Les coses no cauen mai, sempre obeeixen."

El resum seria que si no creus en la gravetat, no cauràs... però igualment acabaràs al terra.

Aquest exemple és simple, barroer i segurament com tots els exemples, inexacte, però si serveix per mostrar el que vull dir ja em donaré per ben pagat.

Evidentment que el tema de la gravetat és poc rellevant pel que vull exposar, però he volgut parlar d'aquest tema perquè en molts altres aspectes importants de la vida veig com quan assumim un determinat món conceptual, les coses apareixen davant nostre amb evidència. I com que no compartim aquests mons, les realitats són diferents. Considerar que només hi ha energia a l'univers, porta a veure uns determinats fenòmens. Si creiem en els esperits, ja veiem altres coses. Si creiem en la reencarnació... si creiem en un destí que ens assigna feines i es comunica amb missatges críptics... si creiem en una lògica radical... si creiem en... Així una malaltia pot ser vista amb tota coherència i evidència com l'efecte d'un virus, el preu d'un deute d'una vida anterior, un càstig diví, un missatge d'éssers d'altres dimensions...

Només si creiem que existeixen tants universos com persones podrem acceptar que totes les realitats que es veuen des de les diferents creences són igualment reals. Jo he arribat a aquesta conclusió però no per aquesta via. Totes les creences són igualment reals, sí. Totes són realment falses!

Tot és multicausal i multiconseqüencial

Estic convençut de què la ignorància i la inventiva són dues de les qualitats bàsiques que defineixen l'home. L'home és un animal necessitat de sentit. Necessita entendre perquè té un cervell entenedor, com necessita veure les coses perquè té ulls. Però degut a la seva ignorància, l'home no sap i no entén. Gràcies a la seva inventiva, crea la realitat més favorable dins les imaginables.

No entenem les coses perquè per entendre-les necessitaríem conèixer les seves causes i aquestes se'ns escapen per complicades i per nombroses. Diem que entenem una màquina quan coneixem el seu mecanisme i podem fer previsions sobre el seu funcionament. És molt important doncs inventar (en diem descobrir) unes lleis que regulen el seu funcionament i "obliguen" a la màquina a actuar tal com està previst. Això ens dona sensació de poder i control i ens fa la vida còmoda.

Fixem-nos que hi ha quatre esglaons de complexitat en el funcionament de les coses que coneixem. La matèria inorgànica (inclosos els artefactes) permeten inventar lleis relativament simples i molt generalitzables. La caiguda dels cossos, els moviments de les maquinàries o engranatges,... En un segon nivell hi ha la vida vegetal, encara simple, però amb lleis més complexes i amb més excepcions. En tercer lloc els animals, molt més complexos biològicament i amb lleis també molt més generals i amb una aparença cada cop menys determinista. El quart nivell, el de màxima complexitat és el nivell humà. Aquí les lleis són mínimes i el seu acompliment molt incert. Les ciències humanes, de fet, no aspiren a explicar ni a predir sinó a comprendre i aquesta comprensió sembla fins i tot molt agosarada.

I per què és tan complex entendre el món? Doncs perquè cada fet que passa té moltes i moltes causes tot i que nosaltres només en podem observar algunes i per necessitat pràctica les simplifiquem a una o dues. Si em fan fora de la feina, ràpidament invento un motiu. Simplifico i dic: "no els interessa una persona tan crítica com jo", o "m'han acomiadat perquè vaig ser l'últim d'entrar" o ... La veritat és que el nombre de factors que han fet que m'acomiadin segurament excedeix el milió! Sí, sí, ja sé que em direu exagerat però temo que encara em quedo curt.

Sabem ja actualment la interconnexió que hi ha entre totes les coses. L'efecte papallona que fa que el vol d'una papallona a Usamèrica provoqui una tempesta tropical a la Xina és una forma poètica de descriure un fet ben documentat: tot està lligat i no es mou un bri d'herba sense que alteri al món sencer. A més la teoria de camp de Kurt Lewin, postula que "la conducta ha de deduir-se de la totalitat dels fets que existeixen en un camp (entès com el conjunt de variables necessari per a descriure un fet)" i "l'estat de cada una de les parts del camp depèn de totes les altres parts". Recordem també la llei dels 7 graus que, per si no ho sabeu, és la que anuncia que tots els humans estem connectats per 7 relacions de coneixença com a màxim. I si repassem les bases de la teoria general de sistemes d'Ashby i Wiener o de la teoria quàntica de camps de Paul Dirac van per allà mateix. A la llum de tot això, quantes coses no estaran vinculades al meu comiat? De ben segur que la pressió atmosfèrica del Brasil hi ha intervingut!

Una altra de les meves conviccions és que al cervell no li interessa la veritat, li interessa la supervivència. I és molt més pràctic per a la supervivència tenir hipòtesis senzilles que ens permetin actuar. Per això ens hem acostumat a acceptar que els esdeveniments tenen una causa (o com a màxim dues o tres)

I també hem de considerar que les conseqüències dels fets són múltiples. Aquesta idea és complementària de l'altra. Aporta el mateix grau d'incertesa cap al futur que el que ens aporta la multicausalitat respecte al passat. Tampoc és pràctica. Quin interès em mou doncs a mi a plantejar-ho? La convicció que és una idea que pot ser revisada per una ment racional (quan no està en perill d'extinció) i que ens pot aportar una visió més completa de la realitat. (Bé, aquesta és al menys la causa que jo invento!) Entendre això ens fa petits i humils, ens permet viure en un món d'incertesa amb una certesa: el que saps t'ho inventes!

L'inventor de la realitat virtual és el símbol

Els humans percebem les coses a través dels sentits. La percepció és un procés a través del qual un estímul (llum, so, tacte...) impacta amb els nostres receptors (ulls, oïdes, pell...) i a través d'una

codificació i una posterior decodificació a l'àrea especialitzada del cervell, forma una realitat mental (imatge, soroll, sensació,...)

Així la visió d'un arbre fa que es formi a la nostra ment la imatge d'aquest arbre. La percepció és, doncs, mental. El que veiem, sentim, olorem... està a la nostra ment. Això que estàs veient ara és a la teva ment per molt que et costi de creure.

Ara bé, no és d'això del que jo vull parlar avui. A la nostra ment apareix directament el que percebem, però apareixen també coses que no percebem directament sinó referenciades a través d'un intermediari que seria el símbol.

Què vol dir això? Vol dir que a la meua ment apareixerà la imatge d'un llit si el veig directament, però també si veig aquest dibuix: "llit". En efecte, aquests dos palets seguits d'un palet més curt amb un punt a sobre i aquest altre palet tallat per dalt té el poder d'evocar a la meua ment el mateix que la realitat.

Aquesta és una capacitat extraordinària, la funció simbòlica, que permet representar la realitat, qualsevol realitat, sense necessitat de tenir-la present. Gràcies a això ara podeu entendre el que estic escrivint.

El símbol és l'inventor de la realitat virtual. "Gos vermell" no existeix però el símbol lingüístic ens permet representar-lo. El llenguatge crea la realitat i amplia la gamma del que és imaginable poblant la nostra ment de múltiples objectes no reals però que ens permeten fer inferències, suposicions, imaginacions... molt útils.

Aquesta capacitat combinada amb l'abstracció, la intel·ligència, la creativitat... ens ha dotat d'unes eines molt potents que no només permet la percepció de la realitat sinó la seva interpretació i transformació.

La realitat virtual produeix una aparença de realitat a partir d'imatges generades per ordinadors. Doncs bé, això ho va fer ja el símbol a la prehistòria i la seva sistematització en forma de llenguatge ens ha catapultat a un futur molt obert. La realitat virtual és la seva hereva i promet seguir eixamplant la franja del possible permetent imaginar ja que tota realitat serà ben aviat virtual.

La fantasia és una magnífica font de coneixement

Ens ensenyen a veure les coses. De petits se'ns educa la mirada per tal que puguem veure el món. Només podem veure les coses de les quals tenim una idea. Si jo us dic que a l'habitació on sou hi ha una "acantita", veureu com no ho podeu comprovar ja que no sabeu (imagino) el que és això. Potser ho estàs veient ara mateix però en realitat... no ho veus!!! Això és el més important. Si no tens el nom no ho pots veure encara que ho tinguis a tocar del nas.

Sempre recordo el primer cop que en un terrari vaig veure els anomenats "insectes pal". De fet no els vaig veure perquè els confonia amb uns pals, o sigui que veient-los no els veia. Si agafem un nadiu de la selva brasilera que mai no hagi visitat ni vist res de la nostra cultura i el tanquem en una biblioteca, podeu estar ben segurs que no veurà ni un sol llibre tot i que estigui envoltat de milers de llibres. Igual ens passaria a nosaltres que podríem estar en mig de l'Amazones i no veuríem ni una mínima part del que veu un indígena donat que no tenim els conceptes ni les idees.

Amb això vull demostrar que el que veiem a la vida no està relacionat amb el que la vista ens mostra sinó amb el que la ment vol veure. Per això puc afirmar que la imaginació i la fantasia són un mitjà de coneixement molt poderosos.

Quan imaginem una fantasia, si la prenyem de fe, la convertim en un objecte tan real com qualsevol altre. Podem crear i de fet creem tot el que veiem a còpia de projectar-hi les nostres idees. A cada cosa que viem hi podem aplicar l'esquema interpretatiu que ens convingui i obtenir així un fet.

Fa uns dies, parlant sobre l'existència de Déu, una persona es va sorprendre que jo no hi cregués. Em va dur a un parterre i mostrant-me una flor em va dir "No hi veus aquí l'obra de Déu?" I jo, és clar, no vaig veure el que per a ell era evident. Si creus que Déu fa les flors, les flors són la prova de l'existència de Déu.

Creem així les històries que ens agraden i ajuden a viure. Podem farcir el nostre univers de fades, d'encanteris, de dimensions desconegudes, de dimonis, de màgia, de miracles, de sincronies, de missatges, de pistes,... Un cop les assumeixes ja queda tot clavat i inamovible. Aleshores només falta ajustar (i ho fem de forma automàtica) la teva idea al que et passa.

Per exemple: si jo crec en les fades trapelles i les associó a les papallones, de ben segur que tindrè un filtre especial per a les papallones i això farà que les papallones siguin més presents a la meua vida. Aquest fet que tu has provocat servirà per demostrar que tot és ple de papallones-fades trapelles. Aleshores cada cosa inconvenient que et passi ho associaràs a les fades trapelles. Quan vegis una papallona li atribuiràs qualsevol inconvenient que se't presenti en aquell moment. (Sempre hi ha alguna cosa inconvenient per a atribuir a les fades trapelles i, si no n'hi ha cap, el desconcert que et provocarà en crearà alguna) No hi ha manera de demostrar el contrari. Si algú et diu que el que ha passat no té res a veure amb les fades trapelles sempre pots dir que són invisibles i imperceptibles i que tu ets un obstinat negacionista. Si apareix una papallona i no hi ha trapelleria diràs que no és una fada sinó una simple papallona... Bé, segur que la història es pot allargar i que els crèduls ho faran molt millor que jo.

Això que explico amb les fades trapella pot semblar exagerat però hi ha moltes altres consideracions que semblen més serioses però que són de la mateixa naturalesa. Pensem en les persones que creuen en les manifestacions dels esperits, o en els déus, o en els senyals, o en les coincidències o en la superstició o l'art endevinatori, etc.

I és que, com m'agrada recordar, el coneixement i la veritat no és el principal objectiu de la nostra intel·ligència o la nostra ment. Ella el que vol és sobreviure i si fa falta inventar, s'inventa. La incoherència no és en cap cas un inconvenient davant el gran avantatge de sobreviure i ser feliç.

Alguns problemes es resolen reformulant-los contínuament

Un problema ha de tenir solució perquè ho sigui, Si no en té no és un problema, és un enigma o un absurd.

El que passa és que a vegades la solució costa de trobar. Els motius pels quals la resposta correcta no apareix de forma clara poden ser diversos: complexitat de les operacions necessàries, incapacitat de comprendre l'enunciat, inadequació de les hipòtesis, etc.

En alguns problemes de caire filosòfic el principal problema és l'ambigüitat amb que estan redactats i la ingenuïtat o lleugeresa amb què assumim la lògica dels enunciats.

Per això a l'hora d'afrontar alguns problemes el millor camí consisteix en redefinir l'enunciat de forma continuada canviant algun element del redactat per un de més idoni.

Vegem alguns exemples i podrem veure la potència d'aquesta metodologia.

"Existeix Déu?" Aquesta és una de les qüestions més plantejades. Aquí podríem canviar la paraula "Déu" per una expressió més adequada. De seguida es veu que en funció de com entenem el concepte "Déu" el problema pot tenir una solució ben senzilla. Què hi entenem per Déu? Si responem que és un "home amb barba blanca molt savi i poderós que viu al cel" (perdoneu la caricatura) la resposta és que Déu no existeix donat que cap home pot viure al cel. Ara bé, si Déu és definit com "una energia còsmica", és evident que sí existeix donat que tenim constància de l'existència d'una energia còsmica.

Seguint l'esquema d'aquest exemple, moltes de les preguntes importants que ens fem podem trobar resposta ràpidament: "Existeixen les amistats desinteressades?", "M'estima?", "Podríem viure en un món sense injustícia?",... Veiem que si aconseguim definir clara i distintament "l'amistat", "l'estimació" o la "injustícia" la resposta apareix quasi de forma automàtica.

Una amistat entesa com a intercanvi impossibilita que pugui ser desinteressada. Un amor entès com a un fet clarament obvi converteix la pregunta que el qüestiona en una negativa. La injustícia entesa com a un accident consubstancial a la naturalesa humana fa que sigui inimaginable un món just.

I aquí hem jugat només amb el recurs de definir els conceptes que apareixen a l'enunciat. Hi ha moltes altres estratègies d'anàlisi d'enunciats que permeten resoldre els problemes clarificant l'estructura lògica de la seva formulació.

Pensem en el tema de la vida després de la mort o de l'origen de l'univers. "Hi ha vida després de la mort?" Què significa "hi ha"? Si "haver" significa que alguna cosa està en la consciència d'una persona i si admitem que la consciència és una qualitat d'un ésser viu, haurem d'admetre que no hi pot haver res després de la mort. Una reformulació de la pregunta un cop aclarits els seus principals conceptes diria alguna cosa així com ara: "Hi ha vida on no hi ha res"?

Al final apareixen arguments clarament obvis o clarament absurds. No cal dir que arribaràs a diferents formulacions del problema segons com defineixis cada terme del seu enunciat. Tindràs doncs diferents respostes segons com preguntis. I aquest és l'aspecte fonamental del mètode al meu entendre: quan conceps les coses estàs ja -ho sàpigues o no- construint una realitat determinada en la que són possibles unes certes relacions entre les coses i impossibles unes altres.

La lògica, la intel·ligència, l'enginy humà... només serveixen per a mostrar la coherència entre els conceptes que tenim. A vegades, amb sort i audàcia, podem usar-les també per a qüestionar aquests conceptes i refer-los. No és però l'ús més habitual. Gastem molta més energia en demostrar que tenim la veritat que en qüestionar-nos-la.

Això que dic no ho entenc però ho sé

Sé que el que sé és molt poc. De fet tinc la convicció que el que sabem els humans és molt poc. Crec que de tot el que hi ha no en coneixem ni un 0,5 per mil. Amb la minúscula fracció de realitat que som capaços de copsar i conèixer vivim vides desbocades gastant bona part del nostre enginy en construir explicacions i atorgant sentit al món.

I és que només coneixem el món que podem conèixer. Només veiem el que els nostres sentits poden captar, només entenem el que la nostra ment pot entendre. Això és molt poc. Sabem que hi ha moltes més coses de les que podem percebre i moltes més de les que podem entendre.

Em passa sovint que apareixen a la meua vida coses que sé però que no puc entendre ni explicar. Tinc una mena de certesa íntima d'alguna cosa però la trobo ben absurda o incoherent. Això al principi em desorientava molt i optava per renegar de les evidències.

Ara, amb el temps, he après a estimar el que sé encara que no ho entenc ni ho puc explicar, ni demostrar, ni compartir amb la gent normal... No posaré exemples reals perquè serien incomprensibles, però me n'invento algun.

Podria per exemple saber que visc en un lloc concret que conec però en el que mai he estat. O que tinc dos o tres pares i mares, o que conec profundament a un desconegut, o que estic colonitzat per idees externes... Sí, ja sé que us sonarà estrany i que avui estic posant en joc l'escassa credibilitat que he pogut guanyar al llarg del temps que fa que escric aquest blog.

De fet és molt estrany. És absurd, il·lògic, fins i tot estúpid. Primer em pregunto com he pogut tenir una idea tan surrealista i la deixo passar. Si la idea és important (i quasi totes les que tinc són molt importants) s'instal·la al meu cap com si fos casa seva. De fet no és un hoste que ha vingut sinó una llavor que ha germinat. Ha viscut sempre aquí esperant el moment de maduresa personal o de fluxera racional per a florir.

Acostumat com estic a actuar amb lògica, un cop he aconseguit mantenir la idea al meu cap sense fer-la fora per irracional, no la comunico a ningú perquè o bé em preguntarà per què i no sabré què dir o bé no m'ho preguntarà i em quedaré pensant què haurà entès ell si jo no he entès res. (Hi ha una tercera possibilitat i és que m'escolti i no es preguntí res ni retingui la informació, però en aquest cas, per què li hauria de dir?)

Bé, el fet és doncs que em quedo amb la certesa, me la miro, li provo uns quants vestits explicatius per si algun encaixa i al final me la quedo tal com és. Sol ser tan evident que m'espanta. M'espanta que una cosa absurda sigui vertadera i més que sigui tan important per a mi.

La meua defensa és el silenci. Aquests sabers creixen en el silenci com els xampinyons a la foscor. Si els compartís hauria de donar tantes explicacions prèvies i oferir unes versions tan elaborades que desanimen l'intent. A més no fa cap falta. És una qüestió íntima.

Algun cop se m'escapen i aleshores sentint-me a mi mateix m'horroritzo pensant en què s'haurà entès i com s'haurà interpretat. Ja veieu que hi ha aquí un tema egoic i d'imatge personal i pública. El fet és que m'apresso a negar, desmentir, interpretar, reformular... tota una feinada que m'evitaria si el descontrol que l'emoció em provoca quant apareix el saber s'avortés abans d'arribar a la boca.

En fi, tot un espectacle de la meua personalitat. Un fenomen potent, inquietant, perillós i apassionant. Soc conscient que això no s'haurà entès gaire. No em pregunteu, però perquè tot això que aquí us explico no ho entenc tot i que ho sé de bona font.

Tot el que fas té conseqüències. I el que no fas també.

Amb els nostres sí i els nostres nos, anem fixant la nostra vida. Cap acte no és innocu ni irrellevant, tots tenen conseqüències ho sapiguem o no. La vida tal com la percebem és un feix de causes i efectes que s'estenen a tot el que ens envolta fins on abasta la nostra consciència. Tot l'univers està estretament vinculat i és interdepenent. Cap home no és una illa ni cap fet és aliè a qualsevol altre.

Constantment estem decidint* ja sigui de forma conscient o automàtica; ja sigui fent o no fent, ja sigui amb una intenció proactiva o reactiva... Cada gest, cada pulsio emocional, cada pensament... té conseqüències que alteren el curs de la nostra vida. Això pot semblar molt dramàtic i potser fins i tot angoixant però és només perquè tenim la fal·làcia de control.

La fal·làcia de control és la creença de que podem controlar la nostra vida. Ens convé creure-ho però sabem que no és així. El nostre destí està en mans de tot el que fem i de tot el que passa. Hi ha tants factors que intervenen a la nostra vida que pretendre identificar-los i controlar-los no deixa de ser una il·lusió. Amb tot, la necessitem i actuem com si fóssim els conductors del nostre destí. És l'aliment de l'ego.

Si ho mires bé veuràs que les coses passen soles. Tot el que fas o et passa es suma a la cadena de causes que menen a les conseqüències que et trobes a cada moment. Ets al·lèrgic al pol·len i per això no surts al carrer. Per això no has trobat aquella persona que t'hauria dit una cosa important que hauria fet que tinguessis una gran oportunitat... O no! Potser hauries trobat un camió que t'hauria atropellat! Qui sap!

El que no fas és igualment definitiu. L'omissió és una modalitat d'acció. En filosofia i en dret es considera igualment responsable la persona que actua malament com la que no actua bé. És igualment punible empènyer un nen petit a la piscina que observar impàvid com tot sol s'hi aboca.

De fet no importa si fas o no fas perquè les coses passen igual. Tot passa de manera implacable, ignorant-te, seguint una trama que ens fa pensar en un destí ja escrit però això és només perquè creiem que el temps és real. Les coses passen en un únic present i passa sempre el que ha de passar perquè fins i tot quan actues i intervens ho fas per unes causes determinades... El que penses, sents, el que desitges, el que tems, el que creus... tot té una explicació que no ens és coneguda però que sabem que hi és. Com quan l'ordinador es penja i no sabem el motiu. Sabem però que n'hi ha un.

Mirada des del testimoni conscient i atent, la vida és un pur espectacle en present continuat. Les coses passen davant els teus ulls: la gent camina, s'enfada, el sol brilla, el gat miola, les fulles es mouen, el teus ulls es fixen en determinades coses, la teva ment imagina, el teu cor anhela, els teus músculs es mouen... Feliç si pots arribar a ser aquest espectador privilegiat de la vida que es desplega davant teu, a través teu... perquè no t'és donat el poder d'escollir o decidir estar en aquest punt. Quan hi siguis hi hauràs de ser i quan no hi siguis no hi podràs ser.

* Parlo ara de quan les persones estem en el nivell de consciència que anomeno C2 o consciència egoica, quan ens sentim identificats amb el nostre jo i ens creiem una entitat separada del tot que És.

La major comprensió és l'acceptació

L'altre dia estava dalt de tot de les escales de la catedral de Girona. Als meus peus s'estenien els més de cent esglaons de pedra. De sobte vaig veure al meu costat un home que duia un sac enorme i molt pesat. Sense dir res, va obrir el sac i va buidar el seu contingut escales avall.

Centenars o milers de bales (jo sempre n'havia dit "caniques") van caure rodolant per les escales rebotant sorollosament en un magma caòtic de moviment, xocant unes amb altres, rodolant per l'espai durant un temps indefinit...

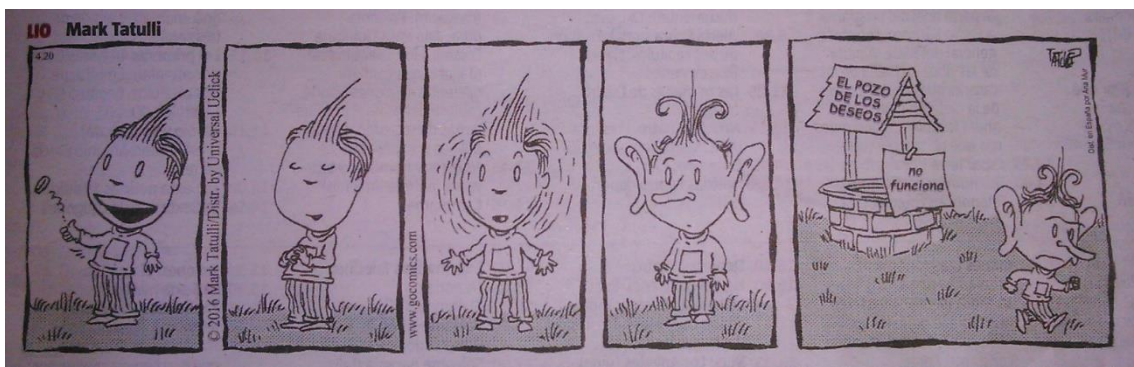
I llavors va passar una cosa màgica. El temps es va alentir, es va dilatar extraordinàriament i la percepció clara i nítida dels moviments va aparèixer a la meua vista. i no només això! Vaig veure que les bales tenien vida pròpia i pensaments propis. Vaig saber que cada una d'elles creia haver nascut en sortir del sac i estava segura de morir en deturar la seva caiguda. La seva vida era el curt viatge del sac al repòs en algun lloc de l'escalinata.

I se'm va donar conèixer els pensaments d'aquelles boles de vidre i les seves preocupacions.

El que més em va encuriosir era la quantitat de temps i d'energia que gastaven en entendre i justificat tot el que els passava. Unes feien esforços immensos per controlar sense cap èxit el seu moviment. Altres explicaven els principis que regien la seva caiguda i donaven explicacions curioses de per què ara rebotaven contra una altra o contra la barana. Altres asseguraven que tenien una finalitat en la seva caiguda i celebraven com un mèrit o com una mostra de providència divina haver col·lidit durant uns instants amb aquella bala concreta.

Totes s'esmerçaven en entendre, en dirigir, en controlar o donar alguna explicació a la seva caiguda. Quasi cap gaudia del moviment sense preocupació. I el més curiós o irònic de la situació era que malgrat tots els seus pensaments, anhels, il·lusions o autoenganys, anaven caient mecànicament seguint la llei inexorable i desconeguda de la gravetat.

Si no funciona, no funciona. I no ho espatllis més!

M'encanta aquesta tira còmica de Lio! Lio va al pou dels desitjos i hi tira una moneda. Tots sabem que si tires una moneda al pou dels desitjos, aquests es compleixen. Hem de deduir que Lio demana millorar el seu aspecte, però en comptes d'això, li surten unes grans orelles, se li bomba el cap i li surt un estrafolari i ridícul pentinat. Tot decebut Lio simplement penja un cartell de "No funciona" al pou. Ha, ha, ha...!!!

M'ha fet pensar molt aquest acudit. Penso en la simplicitat i honestat de Lio davant els fets. Ell volia una cosa i en passa una altra. Com que el que ell suposava que havia de passar no s'esdevé, dedueix que el pou està fet malbé.

Sí, ja sé que direu que és ben beneït de pensar que existeixen pous així i que en realitat cap pou no té aquest poder, però el fet és que el pou sí té algun poder! El que passa és que treballa indiferent al que ell desitja.

Penso en el que fem les persones davant les nostres teories. Tots tenim la nostra explicació del món, les nostres conjectures i creences. Pensem que si fem tal i tal cosa passarà allò que volem o evitarem el que temem.

Aleshores, massa sovint, les coses no funcionen com nosaltres pensem. No som però tan lúcids com en Lio sinó que pensem que alguna cosa hem fet nosaltres malament. El pou, les nostres creences, per dir-ho així, funcionen! Som incapaços d'assumir que tenim idees equivocades.

Segurament nosaltres en lloc d'en Lio pensaríem que la moneda no ha caigut al pou, o que era una moneda falsa, o que no estàvem en l'estat de gràcia o d'ingenuïtat necessària, o que allò que hem demanat no era digne de ser demanat... o ves a saber què!

Ho pensaríem tot menys "això no funciona!"

Si tinguéssim el coratge de descartar les creences, teories, idees i explicacions de com funciona el nostre món i la nostra vida cada cop que fallessin -que seria el més racional- segurament lluitaríem per aconseguir millors explicacions. D'aquesta manera aniríem refinant la nostra visió de la realitat tal com fa la ciència, tot desmuntant el que creiem saber per a acostar-nos a una nova i -segurament també falsable- teoria.

En comptes d'això, busquem (inventem) una excusa, una explicació, una justificació o un error que hem comès que ha fet que en aquest cas no funcioni el que nosaltres creiem que és real. Preferim enfonsar-nos en el nostre vell i caduc vaixell abans de llançar-nos al mar a la recerca de noves naus.

Ens falta el coneixement de moltes lleis i ens sobra la creença en moltes hipòtesis.

Coneixem algunes, poques, molt poques, lleis de la naturalesa. I les poques lleis que coneixem fan referència al món físic ja que quan entrem a l'àmbit de la biologia, i ja no diguem a l'àmbit de l'antropologia, no coneixem cap llei.

La previsibilitat de les plantes i animals és poc exacte i la dels humans és absolutament ambigua i imprecisa.

Els humans sabem coses, moltes coses. Moltes les sabem per experiència perquè les hem comprovat en el dia a dia. El coneixement comú està farcit d'experiències repetides que malgrat la seva fiabilitat no permeten la formulació d'una llei universal. És a dir, que per molt que jo observi una cosa que es repeteix sempre que jo faig determinada acció, mai no podem tenir la certesa absoluta que això serà sempre així.

Cert que les persones, per viure, no necessitem aquest rigor ni aquesta universalitat. En fem prou amb probabilitats altes. Per això fem hipòtesis de coses que malgrat no podem comprovar, les donem per certes.

Fins aquí no hi ha cap problema. Som éssers evanescents, passatgers i no necessitem la força ni la contundència d'una llei científica per a actuar, predir, esperar o projectar.

Per això som tan lleugers a l'hora de fer les nostres hipòtesis pràctiques. Moltes d'aquestes hipòtesis són simples invents interessats. Observem una cosa, intuïm que és així i si no en podem esbrinar la causa, la inventem! L'important és que hi hagi una explicació que sustenta la nostra hipòtesi o creença. No podem viure sense explicacions. Coses del nostre neocòrtex!

L'observació afinada de fenòmens ben curiosos ha portat a saber que les persones tenim similituds segons la data del nostre naixement, o que les nissagues semblen heretar trets històrics, o que podem reviure en determinades situacions experiències que diríem que no són nostres, o que hi ha sincronia i improbable casualitat en fets molt concrets, o hem conegut guariments miraculosos, o hem sabut d'experiències extracorpòries o...

Moltes de les coses que sabem perquè les hem experimentat o perquè la humanitat ha acumulat prou observació contrastada, no té una explicació lògica o evident. La ciència desautoritza la astrologia, les constel·lacions familiars, la reencarnació, els miracles... No nega els fets sinó que no admet les explicacions que es donen a aquests fets.

Jo puc dir que són la reencarnació de Rasputin i saber coses que només Rasputín sabia, però això -i tots els casos semblants que coneixem- no donen dret a formular la llei de la reencarnació. És una explicació resultona, útil, si non e vero e ben trovato, és estimulante, ens convé! Ja n'hi ha prou!

Molt útil però, com passa moltes vegades, no es pot comprovar. Les hipòtesis sustenten les creences que ens convenen. Això és positiu. La part més negativa al meu entendre ve quan les hipòtesis no diuen només el que és sinó el que ha de ser (la fal·làcia naturalista que deia Hume).

Aquí sí hi veig perill. Perquè una cosa és dir que jo soc Rasputín reencarnat i una altra dir que conseqüentment he d'actuar d'aquesta o aquella manera. Una cosa és dir que el meu caràcter és propens al dubte perquè són balança, i una altra dir que he de viure segons els consells de l'horòscop. Una cosa és que reconèixer en tu vivències del passat de la teva família i una altra que per corregir errors familiars o per alliberar mals karmas hagi de fer certes accions.

El que és no ens diu el que ha de ser. Fàcil de dir, difícil d'acceptar.

LA CRÍTICA.

Una de les grans aplicacions que té la raó a l'hora de buscar la veritat és la de trobar l'error o la falsedat. La raó crítica analitza les coses a la llum de la seva coherència interna i estructural. Sovint detecta on ens hem inventat la causalitat i ens serveix de detector de febleses en el nostre pensament. La crítica és incòmoda perquè ens qüestiona i nosaltres volem la seguretat. Amb tot, és un instrument poderosíssim per a no caure en els paranys de la fe i de l'opinió interessada.

No hi ha res més perillós que una idea a la que li ha arribat el seu temps. Aleshores deixa de ser una idea. (A.,a.a.)

La coherència adorm i la contradicció desperta.

La propera guerra la faran soldats obedients i acrítics, drogats de patriotisme, amb la fe com a arma i amb la raó sotmesa.

Descobrir incongruències i dubtes en els teus pensaments i creences més profundes és tan reconfortant com veure aparèixer esquerdes als murs de la teva presó.

Un error greu fa pensar. El mateix error greu repetit fa pensar sobre el que vas pensar.

La major part de les grans preguntes que ens fen es resolen descobrint que estan mal plantejades.

Ja que ens és impossible no jutjar, no oblidem jutjar els nostres propis judicis.

Qüestiona-t'ho tot excepte que tot s'ha de qüestionar.

No m'ajuden tant les teves respostes com els teus dubtes.

La crítica m'enforteix i la complicitat m'enlaira.

Conviccions rocoses sense fonament ocupaven tots els racons del seu cervell. No hi havia lloc ni per a la dinamita racional

La claredat mental exigeix crítica i pot desvelar l'engany però el confort atonta en l'autocomplaença i et manté enganyat.

Dubta de tot i ens acabarem trobant.

Volem les respostes correctes, però el que necessitem són les bones preguntes.

Al supermercat de les idees trobaràs totes les que necessitis per a justificar el que vols.

També hi ha les que et critiquen el que vols.

Si no trobes arguments igualment intel·ligents a favor i en contra del que opines, t'estàs perdent alguna cosa.

Si els teus sempre tenen raó i no trobes arguments vàlids contra la teva opinió pots sospitar que t'estàs fanatitzat.

Sempre és preferible l'excés de crítica a l'excés de credulitat

La hipercrítica és l'anticoagulant del fanatisme.

Mentre les ganes de ser desmentit no superin les de ser confirmat no hi haurà progrés individual ni social.

Si saps llegir però no saps escriure, més et valdria ser analfabet

I no em refereixo al llegir i escriure alfabètic sinó a saber llegir la pròpia existència i sobretot a saber-la escriure!

Tots necessitem entendre la vida i ho fem a la nostra manera. No importa com d'absurda sigui la interpretació de la nostra vida, importa que te la creguis i et doni confort. Aprenem de petits a entendre les coses seguint les explicacions i discursos dels pares i de la societat en general sense qüestionar-ho. Si ho pensem bé, el que ens han explicat és ben arbitrari en el sentit de que no busca la veritat sinó la coherència.

Creure que hem de treballar per viure, formar una família, participar en política i buscar la felicitat és tan fals o vertader com tot el contrari. Els discursos dominants tenen èxit perquè ofereixen plantilles estàndard que ajuden molta gent que, així, s'estalvia de plantejar-se el seu projecte vital.

Hi ha altres projectes de vida alternatius. Pots explicar-te la vida com un joc de pistes per endevinar quin és el teu repte i assolir-lo. Pots buscar sentit en una vida dedicada a la religió o a la realització personal. Pots viure per redreçar el teu karma i escapar de la roda de les reencarnacions. Pots pensar la vida com una missió supraespiritual guiada per una intel·ligència còsmica que vetlla per tu. Pots viure aprofitant el moment present i no deixant perdre cap oportunitat per fer el que et ve de gust. Pots viure en el servei perpetu als altres i lliurar la teva energia en un sacrifici d'amor radical. Pots viure en l'abandó i confiança en el que la vida proveeixi,...

Aquestes i altres narratives de la vida són "lectures", aplicacions que fas a la teva vida d'ideologies establertes. Tu simplement en tries una com qui agafa un llibre d'una estanteria. El que més t'agrada, el que més et convenç. No n'hi ha cap de millor ni de pitjor. Totes tenen la seva coherència interna i disposen de la ullera que et permetrà veure-ho tot conforme a aquesta ideologia.

Per això ens fem experts en llegir la Bíblia, els texts esotèrics, els estudis més avançats, les escriptures més inspirades, els autors més reverenciats,... sempre la submissió de la lectura i la renúncia a la pròpia creació. Gastem l'energia intel·lectual forçant la ment a ajustar-se i adherir-se al que ja està escrit en lloc

d'alliberar-la i llançar-la a l'escriptura ferotge i creativa. No ens hem de fer experts intèrprets del que han escrit i après els altres, sinó atrevir-nos a escriure el nostre llibre, la nostra narrativa, el nostre sentit de l'existència.

Llegir la vida, interpretar-la, seguir una directriu o camí ja marcat... per molt bonic i encertat que pugui semblar és sempre, doncs, una negació del poder creador que tenim d'escriure la nostra pròpia existència.

Desgraciadament la majoria de "llibres" que tenim al nostre abast tenen una introducció on et feliciten per l'elecció feta i et recomanen vivament de no abandonar mai aquesta lectura i romandre fidel a l'encert que se suposa has fet. Per això, el meu desig és que tant de bo et tornis a acostar al prestatge d'ofertes d'interpretacions de vida i et plantegis canviar l'actual. I tant de bo et passi que quan en prenguis un de nou i l'obris trobis tots els fulls en blanc i aparegui un bolígraf al buit que ha deixat entre els altres llibres.

Una ment rígida, estancada, inflexible, és una ment atrofiada. A vegades mata i sempre mor.

Un cervell amb idees fixes és com un cotxe amb la direcció bloquejada. Una ment rígida és com un piano d'una sola tecla, com una ballarina amb tetraplegia. La ment és essencialment moviment, fluïdesa, flexibilitat i evolució.

La seva fixació en determinades idees és una malaltia mortal perquè l'estancament d'un òrgan viu és la destrucció.

El problema és que mantenir la ment en constant evolució exigeix una energia poderosa que no tots podem mantenir. Per això ens instal·lem en determinats estàndards conceptuals i explicatius i els mantenim per comoditat i per la sensació de seguretat que donen. Amb tot, voler viure en un món estable i sense evolució és com voler mantenir la bicicleta dreta sense pedalar: possible, sí, però a la fi inútil.

I és que el cervell és addicte a les idees fixes. Segrega una enganyosa sensació de confort, una il·lusió de control malaltissa, com la dependència que adquirim de drogues destructives que donen plaer al preu de l'aniquilació.

Els fanàtics, fonamentalistes, totalitaristes i altres extremismes religiosos, ideològics o ètnics són persones amb esclerosi mental, tenen les facultats mentals gangrenades i han de ser considerats com una autèntica desgràcia donat que en el pitjor dels casos causen dolor, patiment, submissió i mort a moltes persones. Només cal recordar la nostra història recent per veure com les idees fonamentalistes del comunisme, nazisme, islamisme i altres ideologies totalitàries han causat la desgràcia i la mort de milions de persones.

La rigidesa mental, en el millor dels casos no mata i potser no perjudica ningú. Es viu en la intimitat de forma discreta i passa desapercibuda però afecta a una gran majoria de persones de la nostra societat. Són persones que viuen en la seva veritat particular, incapaces de replantejar-se la seva opinió o la seva vida. Es mantenen tancats en unes creences absolutes que no poden ni volen qüestionar.

Aquesta rigidesa mental que no es manifesta és tan nociva com la que s'expressa de forma violenta tot i que no sigui tan destructiva. Una persona amb rigidesa mental pot ser algú fins i tot benintencionat, devot de religions pacifistes, militant de causes nobles, defensors d'idees espirituals o psicològiques inofensives,... però en definitiva aquesta ment estancada i aturada en el seu procés és un greu perjudici

per a la societat que es veu privada del potencial generador de canvi i creixement col·lectiu al temps que esdevé fàcilment colonitzable per les idees totalitàries.

I és que la tasca indefugible de la ment és el qüestionament, el dubte, la sorpresa, el canvi, la crítica... amb tots els inconvenients que genera però també amb tots els horitzons que obre. Cal pensar, filosofar, cal reflexionar, cal dubtar i avançar perquè la revisió continuada de la nostra vida és la respiració de l'ànima.

I això fins quan? Doncs fins que ens encalci la mort o es dissolgui la pròpia ment.

Tots ho jutgem tot sempre

La nostra ment emet judicis o té opinió de tot el que percep. Es pot dir que allò sobre el que no pots jutjar, no existeix! I això passa perquè no hi ha cap percepció ni cap imatge mental (record, imaginació...) que sigui neutra. Totes se'ns presenten impregnades d'un cert atractiu o rebuig. Hi ha una inclinació de les nostres emocions a favor o en contra del que veiem, sentim, olorem, pensem, imaginem...

Aquest és un mecanisme bàsic de la supervivència. Totes les emocions són sofisticacions d'aquesta resposta de fugida o d'atracció envers el que ens envolta. Sentim por d'allò que tenim catalogat com a perillós i alegria per allò que associem al nostre benestar. El mecanisme és molt complex però el seu principi molt elemental. Així com les plantes o els primers organismes ja reaccionen als estímuls tot orientant-se envers els que els ajuden i defugint els que els perjudiquen, així els humans emetem judicis sobre el que se'ns presenta a la vida.

Les nostres reaccions són els resultats d'aquests judicis. Per això dic que sempre ho jutgem tot. Cert que aquests judicis no són sempre verbals ni racionals ni conscients, però sempre hi ha una "valoració de conveniència" que ens mou.

Els judicis verbals, les valoracions de les persones que tan sovint critiquem per frívols o injustificades són una petita part dels judicis o valoracions que fem sobre tot el que ens concerneix. Certament som proclius a jutjar els altres a partir de poques i vagues impressions, i això té molts inconvenients ja que pot estigmatitzar o influir negativament en les relacions i la convivència, però convé no oblidar que això ho fem perquè hi ha un substrat psíquic atàvic i poderós en nosaltres que ens ha protegit des de sempre i que ara portem instal·lat per defecte tot i que sovint en podríem prescindir sense perill. Però precisament el mantenim activat perquè jutgem que ens convé.

Dubta de tot el que pot ser dubtat

Hi ha coses que poden ser pensades i coses que no. Quasi tot pot ser pensat. Ser pensat no vol dir que sigui veritat. Puc pensar que el món és ple d'alienígenes, que la terra és plana, que les mosques tenen intel·ligència lògica, que les flors dominen la poesia,... i qualsevol altra bestiesa. No importa la veritat, importa que la nostra ment ho pugui imaginar.

Hi ha altres coses que no poden ser pensades. La ment no las sustenta, no les pot imaginar. Els exemples més clàssics són els quadrats de tres costats o els solters casats. Això no es pot imaginar. Són afirmacions que pertanyen a un altre domini, al mental.

Es tracta de buscar allò que fa referència a les coses del món, experimentals (no purament mentals) i que no puguin ser dubtades. Per què és interessant aquest joc?

Al meu entendre, reinterpretar totes les coses com a igualment possibles que les seves contràries ens dona una pista. Que els homes som mortals és igualment pensable que que els homes som immortals. I així passa amb tot. Aleshores el que vivim és només una possibilitat, una circumstància quàntica, un fet relatiu... i quan alguna cosa és relativa, sempre ho és respecte a alguna cosa absoluta. Quina serà aquesta cosa?

A mi sembla que l'única cosa no dubtable del món de l'experiència és la nostra existència com a consciència. Això no pot ser dubtat tal com deia Descartes. No podem tenir consciència de no existir. Crec que això és el que som, aquesta és la nostra essència: la consciència de ser. Tota la resta, són objectes de consciència, falses imatges o falses identificacions i la seva "dubtabilitat" és la pista per a mirar-la com a falsa. Com si tinguéssim una pista quan somniem de què allò que vivim en el somni no és la veritat.

A favor dels ganivets i de la intel·ligència crítica

Sempre he associat el ganivet a la feina que fa la intel·ligència crítica. Com amb el ganivet, amb la intel·ligència es poden fer coses bones i dolentes. Com el ganivet, la intel·ligència resulta més eficaç quan està esmolada, quan s'usa amb destresa i es tenen clars els objectius.

Clar que també com amb els ganivets, amb la intel·ligència podem cometre accions reprovables i mesquines. També tinc clar que malgrat que els instruments es poden fer servir de moltes maneres, hi ha una natural tendència a usar-les en determinat sentit a partir de la seva naturalesa.

El ganivet talla, separa, dissectiona, pela, burxa,... com la intel·ligència! L'acció natural de la intel·ligència, usant la raó lògica, és l'anàlisi, que consisteix a considerar les parts per tal d'evitar, per exemple, invalidar tot el procés o tota la unitat per culpa d'una part; o saber veure quins aspectes d'un tot tenen validesa o poden resultar útils.

I és que massa sovint el desprestigi o l'anatema sobre la intel·ligència ha resultat catastròfica. Pensem per exemple, en els casos dels fonamentalismes que exigeixen adhesió total de forma acrítica. Qüestionar idees, dogmes o creences és el pitjor per a un totalitari o un fanàtic. Les doctrines sectàries i fideistes (que només accepten la fe com a criteri de veritat) odien la intel·ligència perquè qüestiona i mostra la incongruència d'aquestes visions de la realitat tancades.

I no pensem només en els fonamentalismes religiosos o polítics que tenen greus repercussions sobre gran quantitat de gent, sinó també en els fonamentalismes d'ideologies esotèriques, supersticioses, sectàries o il·luminades. Tots ells valoren el conformisme i l'adhesió i menystenen la crítica i la dissidència. Per això, tan sovint aquests corrents vilipendien l'intel·lecte, ja sigui a l'estil "mori la intel·ligència" de Millán-Astray o la més subtil ridiculització del pensament quan s'exalta la passió, la intuïció i les emocions com autèntiques guies del coneixement considerant la raó crítica una rêmora.

El ganivet de la intel·ligència permet burxar per les escletxes, separar les parts, laminar les idees, tallar els nusos obsessius,... i això porta inseguretat i risc pels dogmàtics.

Els humans tenim una tendència gran al conformisme, comprem ràpidament idees o projectes vitals que ens confortin i refermin el que som i tenim. Busquem el confort i per això el ganivet de la intel·ligència, que ens qüestiona, sol estar més rovellat del que convindria i poc esmolat.

El contrari de tallar és unir i això és el que sempre hem prioritzat: enganxar idees formant teories, unir persones per formar societats, ajuntar esforços per a realitzar empreses,... Construir és fonamental però no criticar el que construïm és fatal.

El ganivet ha d'estar sempre a punt. Clar que amb el ganivet es pot apunyalat, ferir i assassinar però aquest és un ús pervers de l'eina. No oblidem que totes les eines tenen valor instrumental. Allò important és el valor que les guia. El ganivet també aquí ens ajuda. Estudiant l'ús que en fem, podem analitzar-lo i criticar-lo.

Fou Alexandre el Gran qui davant el repte de desfer un nus quasi impossible (el famós nus gordià) va optar per treure l'espasa i tallar-lo. Potser només així, amb l'espasa de la intel·ligència crítica, podrem desfer els nusos impossibles que les situacions personals i socials ens plantegen.

Hi ha preguntes que no serveixen per res però que sense elles, res no serveix!

Potser algú dirà que són les preguntes filosòfiques, no sé. Preguntar-nos "qui som", "què és el temps" o "què és una cosa" són algunes d'aquestes preguntes. Precisament aquesta última pregunta és un dels fonaments de la metafísica kantiana i Heidegger(1) va dedicar un llibre sencer a considerar-la.

Si t'has de treure el carnet de conduir, operar d'un genoll o buscar feina, és evident que aquestes respostes no t'ajudaran. De fet les respostes a aquestes preguntes no serveixen per a res, però malgrat tot tenen una importància cabdal.

Els filòsofs (totes les persones que busquen honestament la veritat, no només els intel·lectuals amb qui acostumem a identificar el filòsof) es plantegen aquestes preguntes empesos per un anhel enigmàtic i per una intuïció de transcendència. D'alguna manera sabem que és fonamental arribar a saber aquestes coses perquè, malgrat no serveixin per a res, només sabent la resposta podrem aconseguir que el que fem tingui algun sentit.

Cert que la vida es pot viure amb certa facilitat sense formular-se aquestes preguntes. De fet, només seguint els automatismes socials, satisfent les nostres necessitats segons la cultura a la que pertanyem i distraient-nos amb qualsevol cosa quan ens envaeix l'avorriment podem tenir una vida força còmoda.

Viure pot ser simplement una carrera d'obstacles per tal d'assolir això que anomenem "felicitat" sense saber ben bé en què consisteix. En darrer terme, potser la felicitat és només trobar un nou repte, un nou obstacle i... seguir fins a la mort. Potser per això som tan addictes als problemes, a la infelicitat i a la necessitat de dificultats que ens estimulin a seguir actius, vius...

Resulta impossible demostrar que aquestes preguntes són importants. Ho sents, ho saps.

Les preguntes útils són del tipus "com es va a Sabadell?", "com es cura el càncer?", "com aconseguirem la independència?", "com puc trobar parella?"... Ara bé, aquestes preguntes es formulen en un paradigma invisible que dona per descomptades certes coses. Que cal anar a Sabadell, que em convé curar el càncer, que amb la independència la societat serà millor i que amb una parella seré feliç. I encara això suposa que cal anar als llocs, viure el màxim de temps, fer un món millor i ser feliç, coses que són obvies a primera vista però no després de plantejar-nos-les seriosament i a fons.

Clar que, a qui li interessa plantejar-s'ho si no serveix per res?

(1) Martin Heidegger: "La pregunta per la cosa". Hi ha una magnífica edició d'aquesta obra a càrrec de l'editorial Palamedes, una editorial amb arrels a les comarques gironines i amb una gran projecció.

Si no pots trobar una raó en contra del que penses tens un problema greu. I nosaltres, que vivim amb tu, un altre!

He llegir en un tweet que una persona deia que "una de les raons per independitzar-nos és que no n'hi ha ni una per no fer-ho".

Si una persona no és capaç de trobar cap raó en contra de les seves postures té un greu problema. Tots tenim les nostres raons i el fet que nosaltres ens inclinem per les nostres no vol dir que les dels altres no existeixin. Podem dir que cap de les raons dels altres no ens convencen, però no pas que no en tinguin.

De fet les raons són sovint el suport dialèctic de les nostres emocions. En aquest sentit és lògic que no les acceptem. Ara bé si pensem que un raonament és una articulació de premisses per a arribar a una conclusió, el pes de les emocions és secundari. Segurament alguna de les premisses que plantegen les persones amb les que no estem d'acord no sigui acceptable per a nosaltres. Caldria veure en què diferim.

Molts debats estan contaminats per l'emoció i els qui debaten hi arriben amb posicions preses, sense cap ànim d'escoltar i encara menys de canviar d'opinió. Fan por les opinions dels nostres adversaris perquè si són ben argumentades ens contradiuen i qüestionen. Fugim d'allò que ens incomoda però aquest no és un bon camí envers la veritat.

Si no volem canviar d'opinió farem bé de no debatre. Això ens estancarà però al menys ens sentirem segurs. Un trist posicionament per a les persones i les societats que volen avançar.

Hem d'estar disposats a escoltar, entendre i acceptar -si cal- les raons dels nostres adversaris. Aquesta possibilitat és l'única que dona sentit al debat, a la discussió, a l'entesa. La democràcia sencera es basa en aquesta possibilitat de canviar quan escoltem les postures dels altres.

Tancar-nos a considerar qualsevol raó que no ens interessa és la mort de la persona i de la societat. Tenim un problema, caiem en el fonamentalisme, en l'absolutisme.

Pots no estar d'acord amb aquesta idea, però et demano, sisplau que la consideris.

La raó no et farà descobrir la Veritat però pot derrotar tots els obstacles que t'impedeixen abastar-la

"Aletheia" és el nom grec de la Veritat -escrita així, en majúscula-, és a dir, la veritat absoluta entesa com a la captació de la realitat mateixa.

Aletheia significa, etimològicament, "allò que no està ocult". És a dir que només quan copsem les coses clarament, sense els vels de l'aparença, la distorsió o l'engany podem assolir la Veritat. En aquest sentit la tasca de recerca de la Veritat consisteix en "desvelar" (en el sentit de "treure el vel") a les nostres percepcions, coneixements, idees o creences.

I quins són aquests vels que oculten la realitat? Doncs múltiples i summament convincents. Són tan persistents aquests vels que els confonem amb la realitat mateixa i acabem identificant l'embolcall amb el contingut. Com si algú cregués que una guitarra és la funda que la conté, que una persona és el vestit que porta o que un plàtan no és més que una escorça groga i poc comestible.

Aquests vels se sustenten per la fe que tenim en els òrgans que ens els presenten. Tendim a creure que les coses són tal com les veiem, que les relacions tal com les sentim, que la nostra identitat és la nostra autoimatge, que les coses són, en definitiva, tal com se'ns apareixen.

La tasca complicada és desvelar els coneixements fins a reduir-los a la seva més pura essència i això només es pot fer a través de la intuïció transcendental o de la raó. La percepció i les emocions són incapaces de dubtar d'elles mateixes. Si ho estic veient i tocant, no puc percebre que no existeixi! Si estic vibrant emocionalment i experimentant una emoció intensa, no puc acceptar que allò no sigui veritat.

I malgrat tot, la raó ens ensenya i demostra que el que veiem no existeix i que el que sentim no és més que un invent del nostre ego. L'automatisme perceptiu i la identificació emocional ens impedeix acceptar-ho i es rebel·la. Neguem les evidències de la raó perquè som addictes a l'aparença.

S'ha demostrat científicament que les coses no són com semblen. Els colors són pures percepcions de la ment, per exemple, no existeixen a la realitat. Per altra banda, les emocions són reaccions personals a les nostres percepcions i pensaments. Són automatismes psíquics d'adaptació i supervivència. A qui li agrada, però admetre que les bases del que coneix són falses?

Només si estàs disposat a admetre que la Veritat està oculta sota uns vels d'aparença estaràs motivat per a desenvolupar al màxim la raó, i fer-ho fins a les darreres conseqüències, que són ben radicals.

La raó no ens donarà la Veritat ni ens hi portarà. Ara bé, traient enganys, llevant vels, descobrint les trampes del món aparent, t'aclareix el terreny.

Fa falta un darrer pas que la raó no pot donar, però que sense aquest treball previ de desbrossament radical tampoc és possible.

Tant de bo els religiosos fossin tan crítics com els científics.

Aquest tema mena al debat antic entre ciència i religió, o simplificat de manera exagerada, entre raó i fe.

El tema és recurrent i podríem fer llargues passejades per les opinions tan disperses com la humanitat té sobre aquest tema. De la *boutade* de Woody Allen (*Prefereixo la ciència a la religió. Si em deixen escollir entre Déu i l'aire condicionat em quedo amb l'aire*) a l'enigmàtica reflexió d'Einstein (*La ciència sense religió és coixa; la religió sense ciència és cega*), passant per la simple descripció (ciència: davant tones d'evidència has de dubtar del que veus; religió: sense cap evidència has de creure el que no veus), totes les reflexions requereixen el context i la semàntica.

Jo vull aclarir abans de comentar la frase de capçalera que distingeixo clarament entre religió i espiritualitat(1) i també entre ciència i tecnologia(2).

Resumint, la religió és prerracional, emotivista i social, mentre l'espiritualitat és transracional, integrativa i íntima. Pel que fa a la segona distinció, i simplificant, diré que l'objectiu últim de la ciència és la recerca de la veritat des de la racionalitat i l'empirisme (la comprovació) mentre que la tecnologia té com a finalitat l'aplicació pràctica i rendible dels coneixements científics.

Un científic és abans que res, un buscador. Limita voluntàriament les seves descobertes ja que es ceneix a l'experimentació i l'elaboració d'hipòtesis. Amb tot, un científic mai no afirmarà haver trobat la veritat, ja que el seu objectiu és sempre trencar el sostre de certesa per a obrir nous horitzons. Podríem dir que un autèntic científic prefereix mil vegades obtenir la falsació d'una hipòtesi que comprovar-la.

Això és perquè una falsació dona veritat (allò que creïem no és cert) mentre que mil comprovacions no ens donen certesa (potser el proper cop que ho comprovem no funcionarà)

La religió per contra és la postura mental de la fixació, de l'estancament, de l'ortodòxia i la rigidesa. Creient tenir la veritat la defensen sense arguments, només amenaces o desqualificacions. Per això els llibres sagrats són eternals i immutables com els religiosos voldrien que fos el món. La realitat però és canviant i el llibre que el descriu s'ha de reescriure constantment.

La religió atorga consol humà ja que ofereix respostes a les preguntes que més ens inquieten: d'on venim?, on anem quan morim?, què hem de fer? A més la religió embolcalla el fidel d'una xarxa social que l'acull i socorre emocionalment. Ofereix estabilitat, seguretat, jerarquia, codi ètic i pertinença al grup. No és poc. Per això molta gent paga el preu més alt que pot pagar un humà: la renúncia al pensament crític. Un cop abandones el teu propi guia interior quedes a mercè dels altres. Un suïcidi que cap déu veritable no perdonaria.

(1) Com més religió menys espiritualitat i com més espiritualitat menys religió.

(2) La ciència és la dimensió mística de la religió anomenada "tecnologia"

**Si creixes i evoluciones sense qüestionar la realitat en la que creixes i evoluciones,
t'estanques i et degrades en la teva autocomplaença.**

Sembla que créixer i evolucionar és positiu. I ho és fins a un cert punt.

En l'evolució hi ha una dimensió fonamental que cal considerar i és la realitat o el "territori" en el que estàs evolucionant. També se'n podria dir el context conceptual, o el paradigma, o l'estadi de consciència.

A veure si amb alguns exemples ho puc explicar millor. El nen gateja a determinada edat. Hi ha una millora i una evolució en el gateig, que pot arribar a ser quasi perfecte... El problema és que cal abandonar-lo!

Si et complaus en la teva habilitat per anar a 4 grapes pots acabar oblidant que pots posar-te dempeus i caminar... i córrer... i...

I això passa amb totes les realitats que admeten millora i evolució: el pensament concret, l'ètica convencional, l'etnocentrisme, l'amor exclusiu, la pràctica religiosa, la investigació científica, el creixement espiritual, l'aprenentatge instrumental...

Es pot millorar molt dins cada un d'aquests "territoris" o realitats, però aquesta millora només té sentit si ens acostem a tocar els límits que ens fan veure una nova realitat superior, un nou territori que ens convida a tornar a començar l'aprenentatge des de zero.

I aquí ve el problema moltes vegades: ara que som tan hàbils i estem tan convençuts de la nostra religió, hem de qüestionar-la? Ara que domino un territori, l'he d'abandonar? Ara que sé pensar molt bé amb objectes concrets, he de començar a fer-ho amb conceptes abstractes? Ara que he après el mètode científic he de considerar els fenòmens inobservables? Quan per fi he trobat a l'amor de la meua vida he de contemplar la possibilitat que pugui estimar d'una forma superior? Ara que he construït una família i he donat la vida per ella, he d'assolir l'autonomia emocional i social? etc.

Doncs sí. La naturalesa evolutiva de la realitat demana aquest heroisme, perquè mentre nosaltres ens estanquem en un estadi ella mostra la seva cara canviant i incitadora de noves perspectives. I és que en

definitiva, això que anomenem "realitat" no és més que la nostra ment elaborant constructes favorables i com que la ment és versàtil i generadora, per poc que l'alimentis, desplega nous paradigmes més avançats.

Si hem de ser fidels a la nostra naturalesa creativa i productora de realitats hem de progressar fins als límits del nostre territori i un cop allà, travessar-los. Si no ho fem, morirem podrits d'estancament i, en el millor dels casos, contents de creure que hem evolucionat molt.

Molta evolució sense un salt d'estadi és la mort. Pregunta-li si no al pollet que és dins l'ou o l'eruga que ignorant la papallona que pot ser s'esforça per ser la millor eruga sense veure que la millor eruga és la que entén que ha de deixar de ser-ho.

CIÈNCIA I TECNOLOGIA

Podríem dir que el punt culminant de l'aplicació pràctica de la raó al bé comú és la ciència i la tecnologia. De fet ens aporten un saber que està fonamentat i que es pot comprovar. La ciència ha dominat el món del coneixement des de la revolució científica i això ha suposat uns avenços enormes i uns igualment enormes riscos. De fet ens queda el dubte raonable -també- de fins a quin punt els guanys compensen les pèrdues en una ciència i tecnologia que ens han posat a un pas de l'abisme i que per primer a cop a la història del món permet a una espècie destruir el planeta sencer. La ciència i el coneixement científic és molt potent però requereix una bona direcció, uns valors universals i un sentit darrer del saber i de la mateixa existència humana. I aquest repte no està clar que la ciència el pugui entomar. Hi ha coneixements que la raó no pot assolir. Tan sols acostar-nos-hi o marcar-nos el camí.

El déu Ciència i la deessa Fe governen despòtics el mite de la nostra vida

L'única certesa que tenim és l'estadística. No es pot experimentar una cosa dos cops.

La saviesa és a l'amor com la ciència és a l'art

La ciència de l'espiritualitat és la mateixa que la de la consciència: la neurologia.

Miró la moto i el meu mòbil-gps i me'n meravello. Sovint la tecnologia és el que més m'acosta a la mística.

Els físics quàntics també han d'agafar l'autobús per tornar a casa

Sabem que moltes coses no són com aparenten. De fet, sabem que tot el que veiem i intuïm com a sòlid no ho és. Tot està format per àtoms i els àtoms són més buits que plens. Hi ha entre els seus components (electrons, protons, neutrons,...) la mateixa proporció de buit i matèria que al sistema solar... És a dir, quasi tot és buit i nosaltres ho percebem com a compacte, ple.

Sabem moltes coses que ens haurien de fer actuar, sentir o pensar de forma diferent a com ho fem. Saber que hem de morir inexorablement ens hauria de fer viure molt més lleugers i saber que no podem dominar ni controlar el que les altres persones pensen o senten sobre nosaltres ens hauria de fer més humils i passius. Són moltes les obvietats que ningú no podria negar i que no obstant alguna part de nosaltres es nega a acceptar.

Quina explicació té aquesta obstinació humana en no acceptar el que és? Per què no podem acceptar que totes les persones tenen els seus motius per fer el que fan i que per tant no ens hi hem d'enfadar? Per què no podem assumir que tot el que passa és la conseqüència lògica del que ha passat i per tant l'única cosa que pot passar? Per què no reconeixem que no podem saber mai el perquè del que passa i ens entossudim a inventar explicacions que ens consolin i justifiquin?

Hi ha una escletxa, una escissió gran entre el que sabem i el que volem que sigui. Malgrat saber que el cotxe no arranca per alguna avaria desconeguda li donem una bona puntada de peu i ens quedem ben amples. Sí, ja sé, ens hem de desfogar, però per què? La frustració és només una resposta a la idea de que les coses les podem predir. I sabem també que no hi ha res que es pugui predir. Les coses acostumen a passar de determinada manera però no coneixem prou bé les lleis que les "conviden" a fer-ho.

Per a mi tot és una qüestió de primacia entre el que volem i el que és. El que volem ve marcat per l'anhel, l'emoció,... i el que és ho podem pensar, veure amb els ulls de la raó. Podríem viure de forma molt més plàcida si assumíssim el que la raó ens mostra. Per algun motiu però, estem atrapats per la passió. De fet, qui voldria viure sense passió?

En algun moment però ens haurem de plantejar que el joc de la passió és pur "*divertimento*", supervivència o rauxa. Divertit i eficaç sí, però només interessant si l'objectiu de la vida és sobreviure o passar-ho bé. Si optem per la veritat potser la raó ens pot donar coneixements que superen el simple desig.

Després de tot, que és millor, imaginar i gaudir amb la idea de què l'espai i el temps són relatius i que l'omniubiquïtat ens confirma que som aquí al laboratori i a casa al mateix temps, o caminar fins a la parada de l'autobús?

Tot científic vol que les seves teories siguin superades. Cap religiós no ho vol.

En aquest escrit els conceptes científic i religiós són conceptes al·legòrics. Un científic no seria necessàriament algú que es dedica a la ciència sinó aquell que té una actitud oberta i crítica davant el que sap, tot investigant i qüestionant el que sap i desitjant la veritat encara que sigui contrària al que pensa en aquest moment.

Religiós seria la persona que té unes creences que considera vertaderes sobre què és la realitat, que no se les planteja ni l'interessa qüestionar-les i que es reafirma constantment en el que creu ja que per a ell, dubtar de la seva fe, és una forma de fracàs.

Possiblement en estat pur no trobem aquests models, però sí a grans trets. Les persones de fe, que són majoria damunt el planeta, tenen resposta per a tot i gaudeixen de l'avantatge que no ho poden fonamentar més enllà de dir que és fe o que els ha estat revelat. I dic avantatge perquè així eviten el debat racional i l'exigència de coherència que tota visió de la realitat requereix per als humans.

Cal dir que hi ha molt pensament religiós que no s'identifica com a tal però que ho és totalment. Qualsevol creença atàvica o nova que assumeixi els mateixos supòsits que la religió (una veritat revelada, refús de la racionalitat,...) és igualment religiosa.

Posat en aquestes tessitures cal dir que el diàleg entre fe i religió és un diàleg de sords. S'ha parlat i escrit molt de l'entesa entre ambdues formes de concebre la realitat, però la veritat és que per definició són incompatibles.

Actualment en nom de la tolerància, el relativisme i la necessitat de convivència, hi ha, en general, respecte mutu (a la nostra societat, no en altres). I és que les creences revelades no tenen res a dir a la raó i evidentment la raó tampoc té res per a la fe.

És comú fer notar que són coneixements de dominis diferents i els religiosos solen argumentar que la realitat espiritual no és considerada per la ciència. Hi ha molt a dir al respecte, però el que és més definitori en ambdues visions és l'objectiu del coneixement. Per a la fe el coneixement és un, acabat, complet i està a la nostra disposició si assumim els mitjans per a abastar-lo (credulitat, humilitat, irracionalitat, devoció emocional...)

Per a la ciència el coneixement és quelcom que es va construint diàriament amb les aportacions de les diferents teories científiques. No hi podem accedir de forma plena perquè el coneixement no està acabat i es convida a qui vulgui a col·laborar tot aportant el que descobreixi a partir dels mètodes racionals.

Resumint podria dir que la fe està ancorada en el passat i sempre anhela tornar-hi. El paradís estava en el passat, els déus són antics i primigenis. La ciència està llançada al futur, al que encara no existeix, al que encara no sabem. El millor està per venir.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN

111204	Què et fa creure que tot seguirà essent com sempre has vist que és?	A l'arbre del jardí li queda només una fulla. Veient que totes han caigut la fulla plora pel seu futur. L'arbre riu mentre prepara l'hivern.
111228	Com evitem enfrontar-nos a la nostra mortalitat?	La raó s'oposa al nostre desig d'immortalitat. Per això actuem tan irracionalment.
120106	Prefereixes dormir còmode o despertar incòmodament?	La coherència adorm i la contradicció desperta.
120110	Es poden dir coses sense dir res?	Aquesta piulada no diu res (sobre els límits del llenguatge)
120121	Què és pitjor, pensar amb el cor o sentir amb el cap?	Què és pitjor, pensar amb el cor o sentir amb el cap?
120126	Què passa quan no passa res?	Què passa quan no passa res?
120127	Si em pregunto per què no tinc preguntes, tinc preguntes o no?	No tinc preguntes. Em pregunto què em passa...
120205	Què és millor, raonar bé o tenir idees clares?	Les idees han d'estar clares abans de que la raó pugui actuar sobre elles.
120208	Quina conclusió treus d'un error repetit?	Un error greu fa pensar. El mateix error greu repetit fa pensar sobre el que vas pensar.
120402	Pot una frase correcta dir una cosa errònia? I una d'errònia dir-ne una de correcta?	LES LLETRES MAJÚSCULES NO EXISTEIXEN.
120514	Com es resolen les gran qüestions de la vida?	La major part de les grans preguntes que ens fem es resolen descobrint que estan mal plantejades.
120603	Quines coses creus que no es poden entendre?	Així com les paraules són intocables i els desitjos invisibles, els humans som "inentenibles".
120615	Creus que existeix alguna cosa infinita al nostre món? (o univers. No a la ment)	Per què l'arrel quadrada de 2, calculada, és infinita i visualitzada com a diagonal d'un quadrat de costat 1 és finita?
120617	De què serveix penedir-se d'alguna cosa?	Si no et penedeixes de res és que no tens cor. Si et penedeixes d'alguna cosa és que no tens cap.
120714	Podem veure coses que no encaixen amb la nostra visió del món?	La ment només concep el que pot conceptualitzar i només pot conceptualitzar el que encaixi lògicament (lleis de l'enteniment) amb el que sap

120716	Contradicció lògica: busca'n més, i si pot ser, de la vida quotidiana!	Tota generalització es mentida. I aquesta també.
120817	Per què volem tenir raó en les discussions?	Li donaven la raó però ell no la volia. El que ell volia era estar enfadat.
120902	Quin és el fruit genuí de la intel·ligència?	Pensar, analitzar, inventar, no són actes anòmals, són la normal respiració de la intel·ligència. (A.a.)
120904	Creus que és possible aquesta situació?	Vaig estar tot el dia buscant una cosa que fos fàcil de trobar.
120914	Què és pitjor, que tot et faci gràcia o que tot t'entristeixi?	És trist que tot em faci gràcia. I és graciós que tot ho trobi trist.
120927	Té credibilitat aquesta frase? Podria deduir-se lògicament de la frase que creu en els juraments?	Juro que no crec en els juraments.
121006	Pots pensar "això no existeix"?	Mai no pots dir ni pensar "això no existeix".
121018	Creus que és possible no jutjar?	Ja que ens és impossible no jutjar, no oblidem jutjar els nostres propis judicis.
121024	Qui creus que ha de regir la nostra vida, el cap, el cor o el cos?	El cor necessita l'aprovació del cap com el cos necessita la del cor.
121129	Creus que tot és "entenable"? (Que tot pot ser entès en algun moment)	Tenir sentits ens indueix a creure que la realitat és sensible. Tenir enteniment ens porta a pensar que la realitat és entenable.
121226	Quina és la cosa que no ha de ser mai qüestionada?	Qüestiona-t'ho tot excepte que tot s'ha de qüestionar.
130103	Quina creus que és la dinàmica de la realitat: de la cosa a la idea o de la idea a la cosa?	Només hi ha dues maneres: de la cosa a la idea o de la idea a la cosa. Adaptació o creació.
130106	Hi ha una lògica en les contradiccions? I una contradicció en la lògica?	Soc molt contradictori i molt lògic. No ho veieu molt contradictori i molt lògic?
130108	Creus que les coses inexplicables ho són només temporalment?	Que siguem capaços de trobar explicacions als fets humans només parla de la nostra capacitat d'imaginació i de la nostra credulitat
130111	Creus que es pot culpar algú per una cosa que no ha fet?	Ahir no vaig trobar en Nasrudí. Per tant no em va aturar per saludar-me i per això vaig coincidir amb un meu enemic! Maleït Nasrudí
130209	Podem acceptar coses que no entenem, o que no tenen una explicació per a nosaltres?	Com qui l'envien a estudiar fora sabent esgotat el d'aquí i quan torna no li donen crèdit perquè el que ha après no lliga amb la seva ciència.

130215	Si la raó diu una cosa i la vista una altra, a qui he de fer cas?	Va dir que els ous eren tan grans que en 1 dotzena només n'hi entraven 11. Vaig dir que era impossible però me'ls va deixar comptar i, sí, només 11
130223	Com ho fem per crear-nos les nostres pròpies expectatives?	Tinc una notícia bona i una de dolenta per donar-vos. La bona és que no hi ha mala notícia i la dolenta que no n'hi ha de bona.
130225	És veritat absoluta que saps llegir aquesta frase?	Jo no sé escriure aquesta frase i tu no la saps llegir
130317	De què depèn que la meua vida sigui feliç o desgraciada? Prefereixes la veritat o la felicitat?	La raó es vincula a veritat i error. Les històries a felicitat i desgràcia.
130323	Qui mana més, el déu Ciència o la deessa Fe?	El déu Ciència i la deessa Fe governen despòtics el mite de la nostra vida
130409	Què és més útil: l'intel·lecte, l'emoció o la sensació?	Tan inepte és l'intel·lecte sense l'emoció i la sensació com aquestes sense aquella.
130422	Quan no volem la veritat?	El meu cap no vol la veritat. Vol justificar el que el meu cor desitja
130504	Què és més important: el motor o les rodes? Què valores més, la saviesa o l'amor?	Discutien eternament si era més important el motor o les rodes.
130521	Quina part de coneixement és imaginació?	No se t'ha donat el coneixement de per què et passen les coses però se t'ha donat la imaginació per a què t'ho inventis.
130607	Fins a quin punt creus que inventem la realitat? Exemples!	És la ment que vol entendre la que inventa
130613	Qui ha de posar els límits a l'intel·lecte?	És el mateix intel·lecte el que et diu quines coses no has de considerar amb l'intel·lecte.
130620	Explica vivències contradictòries que experimentes com les de la frase	M'agrada estar sol. M'agrada estar amb gent. M'agrada el que conec. M'agrada el que desconec. En què quedem?
130725	Hi ha voluntat fora de l'home?	La gran trampa d'atribuir voluntat a les causes...
130809	Quan el cap i el cor discuteixen, qui creus que ha de guanyar?	Què incòmoda és la raó quan contradia els sentiments... I com costa no ignorar-la ni banalitzar-la en aquests casos. Gràcies Hannah Arendt.
130830	Per a què serveix la raó? O per a què hauria de servir?	"Que cadascú usi la clara raó per a determinar com viure d'una manera que li permeti florir." Spinoza
130909	En cas de dubte, és millor ser racional o emocional?	No és racional prescindir de les emocions però és molt emocional prescindir de la raó.

130911	El foc, el fum, els núvols i l'aigua, a qui pertanyen: al cap o al cor?	Foc al cor, fum al cap. Núvols al cap, aigua al cor.
131017	Cal fer cas d'algú que et diu que no li facis cas?	"Si no n'estàs segur no ho facis" em va dir. No estava segur de què fos un bon consell i no li vaig fer cas.
131024	Prefereixes bones respostes o bones preguntes?	No m'ajuden tant les teves respostes com els teus dubtes.
131105	x	-És veritat que quan et fan una pregunta t'enrotlles i atabales la gent de mala manera amb la teva xerrameca retòrica i estèril? - Si.
131108	Què creus que vol dir la gent quan diu d'una cosa que és "quàntica"?	Quan volen fer passar per lògica i sensata una cosa que és absurda i intuïtiva diuen que és "quàntica".
131122	Pot ser una cosa i la seva contrària al mateix temps?	"L'home és lliure i no obstant, la llibertat no existeix." (Kant) Hi estic d'acord i no obstant, els acords no existeixen.
131128	Per a què serveixen les paradoxes?	La paradoxa és una finestra per la qual se'ns mostra - tot i que no ho entenem- que tot és u.
131205	Creus que la tecnologia té alguna cosa de transcendent?	Miró la moto i el meu mòbil-gps i me'n meravello. Sovint la tecnologia és el que més m'acosta a la mística.
131208	Quantes experiències necessitem per a poder fer una generalització?	Voltant per Espanya només m'ha plogut a Euskadi. Concloco que només a Euskadi existeix la pluja. Així passem sovint de l'experiència al coneixement!
131221	Què és més fàcil de diagnosticar, el què o el per què?	La hipòtesi sobre l'existència d'un fenomen és menys qüestionable que les de la seva explicació i aplicació.
140118	Crítica o complicitat? Força o alçada de mires?	La crítica m'enforteix i la complicitat m'enlaira.
140121	Quin és la gran contradicció de la teva vida?	S'estranyava de què com més conferències i xerrades feia per demostrar que era mut, menys se'l creien.
140206	Quines defenses tens activades contra el canvi?	Conviccions rocoses sense fonament ocupaven tots els racons del seu cervell. No hi havia lloc ni per a la dinamita racional
140207	Per jutjar la teva vida, quin àrbitre prefereixes: el confort emocional o la claredat mental?	Per jutjar la teva vida, quin àrbitre prefereixes: el confort emocional o la claredat mental?
140208	La claredat mental inquieta o conforta?	La claredat mental exigeix crítica i pot desvelar l'engany però el confort <i>atonta</i> en l'autocomplaença i et manté enganyat.

140215	Creus que tot té una raó que ho explica?	De saber inventar una raó per a tot el que passa en diem "tot passa per alguna raó".
140223	Per a què serveixen les idees o la teoria?	O sigui que dius que aquest tren que ens ve a sobre és una imatge en una pantalla? Sí, Sí, molta teoria, tu!! Au, corre!! (París, 1895)
140303	Es pot tenir raó i estar equivocacat al mateix temps?	Amb premisses falses pots aconseguir tenir tota la raó i estar equivocacat al mateix temps.
140310	Podem pensar en coses que no tinguin causa?	Per la pròpia naturalesa de la nostra ment no podem concebre coses <i>incausades</i> però sí coses de causa desconeguda.
140312	Quines coses tenen causes desconegudes?	Posem noms a les coses de causa desconeguda per tal de poder concebre-les. Llibertat, sort, atzar, lliure albir... són alguns d'aquests noms
140330	Et pot agradar allò que no entens?	M'agrada com és tot encara que no ho entengui.
140405	Què som?	No som el que mengem; som el queensem.
140406	On busquem les explicacions?	Què mires quan mires amunt i a fora buscant explicacions?
140413	Quin és el darrer pas de la raó?	El darrer pas de la raó consisteix en reconèixer que hi ha infinitud de coses que la superen. (Pascal)
140513	Pensa una pregunta que el sol fet de plantejar-la ja doni la resposta.	Si t'estàs preguntat si ets un burro ja tens la resposta!
140525	Com podem saber si un fet és vertader?	Descobrir que allò nou és fals no implica que allò vell sigui vertader.
140526	Creus que la lògica dels somnis és tan absurda com la de l'estat de vigília?	Quan entens que la lògica del somni és l'absurd pots inventar qualsevol absurd i serà lògic.
140605	Podem llegir les dades d'una manera objectiva o sempre fem una lectura esbiaixada encara que sigui inconscient?	Si les dades confirmen la meua teoria, perfecte! Si no, pitjor per a les dades!
140606	Quin és l'origen de totes les coses, segons la teua opinió?	Res, mai, enlloc va explotar i de resultes, tot, sempre, arreu va existir.
140611	Per a què serveix pensar bé?	Pensar bé eixampla la vida
140612	Creu que podem evitar jutjar tot allò que concebem?	Tots ho jutgem tot sempre
140617	Existeix allò en el que no creus?	Si no creus en la gravetat... no caus!
140619	Creus que tot té causes i tot té conseqüències?	Tot és multicausal i multiconseqüencial

140628	Es pot dubtar de tot?	Dubta de tot el que pot ser dubtat
140712	Creus en la màgia?	Hi ha trucs de màgia que ni el propi mag que els fa els coneixen!
140718	Què és una idea?	Una llavor és una idea
140730	Què és una idea?	Una idea és un virus
140807	Pots entendre que no ens entenem mai?	L'entesa no és possible, entens?
140816	Creus aconsellable donar consells?	Us aconsello no donar consells
140819	Què és pitjor renunciar a la raó o limitar-nos a ella?	Renunciant a la raó renunciem a la nostra humanitat. Limitant-nos a ella, també!
140821	Quin és el paper de la raó en la recerca de la veritat	Encara que la teva raó sigui fal·libre prescindir d'ella no et farà infal·lible.
140823	Essencialment què som, idees o coses?	...i tu també ets una teoria!
140921	Com afecten les emocions a les raons?	Les raons que recolzen les teves emocions són més racionals que les altres.
140925	Què és més real, el pensament o la vida?	Tan real és el pensament com la vida
141020	Quins efectes té la física quàntica en la teva vida?	Els físics quàntics també han d'agafar l'autobús per tornar a casa
141103	Creus que la passió és un avantatge o un inconvenient per al filòsof?	Filòsofs: la passió per la raó, la raó de la passió!
141104	Quina és la cosa més pràctica de totes?	No hi ha res més pràctic que una bona teoria
141106	Creus que és millor confirmar una hipòtesi o descartar-la?	No busquis "això sí". Busca "això no"
141124	Creus que els símbols són realitat virtual? Per què sí o per què no?	L'inventor de la realitat virtual és el símbol
141130	Té sentit una vida d'obediència?	Si saps llegir però no saps escriure, més et valdria ser analfabet
141211	Valores més el benestar o la coherència?	L'emoció vol benestar. La raó coherència. L'esperit vol el benestar de la coherència amb el que és veritat!
141221	Què fa que una idea tingui èxit?	Que una idea prolifera i tingui èxit no vol dir que sigui vertadera. Simplement que és més útil
141228	Creus que tots els fets estan sotmesos a alguna llei?	Aprenem passant d'un a molts i de molts a tots
150101	Quina informació ens dona la fantasia?	La fantasia és una magnífica font de coneixement

150212	Com es resol un problema irresoluble?	<u>Alguns problemes es resolen reformulant-los</u>
150412	Què és més proper a la realitat, la raó o els sentits?	<u>La raó està tan allunyada de la realitat com els</u>
150418	Es poden saber coses que no s'entenen?	<u>Això que dic no ho entenc però ho sé</u>
150503	Què és el contrari d'una cosa?	El contrari d'una cosa no es una altra cosa sinó l'absència de la cosa.
150525	Hi ha alguna manera de demostrar que una cosa és més evident que una altra?	Per molt evident que consideris una cosa sempre trobaràs algú que consideri igualment evident la contrària
150531	De què depèn la validesa d'un argument que ens donen?	La validesa dels arguments que ens donen no depèn tant de la seva coherència interna com de si estan d'acord o no amb les nostres creences
150609	Creus que són igualment importants les coses que deriven del que fas de les que deriven del que no fas?	Tot el que fas té conseqüències. I el que no fas també.
150627	Què el que més val la pena d'aprendre?	Aprèn a pensar i t'estalviaràs haver d'aprendre moltes altres coses...
150704	Quina és l'única certesa que tenim?	L'única certesa que tenim és l'estadística. No es pot experimentar una cosa dos cops.
150706	Creus que és més important la potència o el control?	Motor i gasolina al cervell dret. Rodes i volant a l'esquerre.
<u>150712</u>	La saviesa és a l'amor com la ciència és a... (acaba el raonament)	La saviesa és a l'amor com la ciència és a l'art
150729	Què passaria si dubtéssim sempre de tot?	Dubta de tot i ens acabarem trobant.
150801	Com expliques l'existència de coses altament improbables com ara l'aparició de la vida a la terra?	Si el riu Ebre arriba a passar 200 metres més a l'oest, el pont del Pilar seria una obra ridícula i inútil.
150825	Creus que la crítica pot ser inoportuna?	A favor dels ganivets i de la intel·ligència crítica
150831	Com podem comprovar que un medicament funciona? Com podem saber que no hem millorat per alguna altra causa que no sigui el medicament?	Li van dir que un xic de mercuri diari l'ajudaria a estar bé. Quan va empitjorar va dir: "Imagina't com estaria si no ho prenguéss!"
150907	Com podem saber que alguna cosa no està causada pel nostre inconscient?	L'inconscient, la ignorància i la quàntica: arguments que permeten afirmar-ho tot sense haver de fonamentar-ho. I

150908	Com podem distingir allò que és cert del que no ho és?	Com dir el que vulguis sense haver de fonamentar-ho. La fal·làcia de la ignorància: com que res no és segur tot és igualment cert. II
150908	Com podem distingir allò que és cert del que no ho és?	Com dir el que vulguis sense haver de fonamentar-ho. La fal·làcia de la ignorància: com que res no és segur tot és igualment cert. II
150909	Creus que és vàlid apel·lar a un coneixement que no tens?	Quàntic o cuèntic? Apel·lar al coneixement que no tens és un frau. i III
150912	Quina creus que és la ciència de l'espiritualitat?	La ciència de l'espiritualitat és la mateixa que la de la consciència: la neurologia.
150922	De què serveix una pregunta?	Hi ha preguntes que no serveixen per res però que sense elles, res no serveix!
151020	Prefereixes una mala pregunta amb resposta o una bona pregunta sense possibilitat de trobar la resposta?	Volem les respostes correctes, però el que necessitem són les bones preguntes.
151114	Què diries que és una mala ment?	Una ment rígida, estancada, inflexible, és una ment atrofiada. A vegades mata i sempre mor.
151208	Què és el que fa que les idees siguin perverses?	No són les bales que maten, és la velocitat que porten. No són les idees que maten sinó el fanatisme amb què es defensen...
151228		Avui m'han fet la innocentada de no fer-me cap innocentada! Em volien fer creure que era un dia normal...
151229	Pots trobar raons igualment vàlides per les opinions contràries a les teves?	Si no pots trobar una raó en contra del que penses tens un problema greu. I nosaltres, que vivim amb tu, un altre!
160129	Creus que hi ha coses que no es podran mai entendre?	Per entendre només cal entendre que no tot es pot entendre.
160208	Quina és la mostra de la comprensió?	La major comprensió és l'acceptació
160222	En general, qui guanya, la raó o l'emoció?	Sabem trobar qualsevol justificació pel que ens convé. Això és la raó sotmesa a l'emoció.
160403	Creus que la raó pot descobrir la Veritat?	La raó no et farà descobrir la Veritat però pot derrotar tots els obstacles que t'impedeixen abastar-la
160421	Diferències entre causalitat i casualitat	Una casualitat és una causalitat puntual. Una causalitat és una casualitat continuada.
160511	Com influeixen les emocions i els pensaments en les coses que veiem?	Percebem en 3D: sensorialment, emocionalment i intel·lectualment.

160529	Què cal fer quan no funciona?	Si no funciona, no funciona. I no ho espatllis més!
160616	Quan adquireix el seu màxim poder la raó?	La raó és un tornavis que adquireix el seu màxim poder quan descargola.
160629	Què passa quan manen les emocions? I quan mana la raó?	Quan manen les emocions la racionalitat pateix.
160630	Es pot raonar amb algú que no creu en la força de la raó?	No intentis enraonar amb els qui no creuen en la raó.
160711	Què és més important per a fonamentar els teus valors: l'emoció o el pensament?	Que els teus valors es fonamentin en la intel·ligència i no en les emocions!
160711	Què és més important per a fonamentar els teus valors: l'emoció o el pensament?	Que els teus valors es fonamentin en la intel·ligència i no en les emocions!
160809	Què creus que és un mal pensament?	Crec que "tenir mals pensaments" és alguna cosa així com ara: "el gos menja pa, ell menja pa; ell és un gos!" (http://ln.is/blogspot.com.es/D6bwU ...)
160817	Què pot admirar la ciència de la religió i què la religió de la ciència?	Tant de bo els religiosos fossin tan crítics com els científics.
160819	Qui guanya la guerra entre el cap i el cor?	La guerra entre el cap i el cor la guanya... el cul
160825	Creus que tot el que fas, penses i sents pot ser justificat racionalment?	Al supermercat de les idees trobaràs totes les que necessitis per a justificar el que vols. També hi ha les que et critiquen el que vols.
161205	T'agraden més les veritats efímeres o les permanents?	Tot científic vol que les seves teories siguin superades. Cap religiós no ho vol.
161208	Vivim al món de les coses o al de les nostres idees?	Vivim al món de les idees.
161214	Què dona la intel·ligència i què dona la saviesa?	La intel·ligència et dona habilitat per a aconseguir l'objectiu però no t'indica quin és. Això ho fa la saviesa. (http://ln.is/blogspot.com.es/OqNQ7 ...)
170130	Quina és la finalitat de la fusta?	Perquè feia mobles amb fusta deia que la finalitat de la fusta era convertir-se en moble.
170225	Poden ser les idees contràries a les teves més intel·ligents que les teves?	Si no trobes arguments igualment intel·ligents a favor i en contra del que opines, t'estàs perdent alguna cosa.
170521	Com imagines que serà la guerra del futur?	La propera guerra la faran soldats obedients i acrítics, drogats de patriotisme, amb la fe com a arma i amb la raó sotmesa.
170602	Quins són, al teu entendre, els límits del pensament? Quins objectius no pot assolir?	És suficient pensar bé per saber que pensar bé no és suficient.

170606	Què és per a tu un record? És una informació objectiva?	Quan la imaginació sobre el passat ens ajuda a entendre el present, el convertim en record.
170609	És una bona notícia que no hi hagi males notícies?	-Tinc una bona i una mala notícia. Quina vols primer? - La dolenta -No hi ha bona notícia. -I la bona? -No hi ha mala notícia.
170719	Què és millor saber formular o saber resoldre problemes?	El que és determinant no és ser un geni resolent problemes sinó formular problemes genials.
170819	Diries que veiem més amb el ulls o amb les idees que tenim?	Veiem el món amb les nostres idees, no amb els nostres ulls.
170902	Què és un fanàtic? Com el detectaries?	Si els teus sempre tenen raó i no trobes arguments vàlids contra la teva opinió pots sospitar que t'estàs fanatitzat.
171119	Quina diferència hi ha entre el que la gent pensa quan no pensa i el que pensa quan pensa?	Una cosa és el que la gent pensa quan no pensa i una altra el que la gent pensa quan pensa http://bit.ly/2yYzk9k
171125	Quin poder té una idea?	No hi ha res més perillós que una idea a la que li ha arribat el seu temps. Aleshores deixa de ser una idea. (A.,a.a.)
180129	Quina de les dues opcions trobes més raonables quan un medicament no ha funcionat com esperaves: Opció A: el medicament no funciona. Opció B: a saber com estaria si no l'hagués pres...	Prenc el medicament i segueixo igual. Opció A: el medicament no funciona. Opció B: a saber com estaria si no l'hagués pres...
180321	Què has de tenir en comú amb algú per a ser com ell?	Tots els esportistes tenen en comú que beuen molta aigua, però jo, per més aigua que bec, no aconseguixo competir amb ells!
180413	Es pot raonar la manca de validesa de la raó?	Hi ha qui minimitza, menysté i desautoritza la racionalitat d'una forma absolutament racional...
180417	Quines coses creus que són regides per lleis?	Ens falta el coneixement de moltes lleis i ens sobra la creença en moltes hipòtesis.
180430	Que hi ha superior al pensament a l'hora de conèixer?	El pensament és un camp base, no un cim.
180503	Descobrir esquerdes en els teus pensaments més bàsics és amenaçador o esperançador per a tu?	Descobrir incongruències i dubtes en els teus pensaments i creences més profundes és tan reconfortant com veure aparèixer esquerdes als murs de la teva presó.
180613	Pot un profeta profetitzar la fi de les profecies?	Soc el gran profeta i vinc a profetitzar la fi de les profecies!

180628	Com creus que es fa el treball emocional?	El treball emocional es fa amb el pensament!
180912	Quines són les condicions que fan del creixement i l'evolució una cosa positiva?	Si creixes i evoluciones sense qüestionar la realitat en la que creixes i evoluciones, t'estanques i et degrades en la teva autocomplaença.
181002	Què hi ha després del raonament? I després de la ment?	Amb el raonament més enllà del raonament. Amb la ment, més enllà de la ment...
181014	El món és tal com el percebem o el fabriquem a partir de les nostres percepcions?	El cervell veu totes les coses amb sentit i finalitat. Quan el cervell pensa en la vida, creu que també té sentit i finalitat. La vida, però, no té cervell.
181024	És pot tenir la raó i no tenir la veritat?	Pots tenir tota la raó i cap veritat.
181106	Què és pitjor, un excés de crítica o un excés de credulitat? Per què?	Sempre és preferible l'excés de crítica a l'excés de credulitat
181116	Si em distrec amb un cartell que diu que no em distregui, és culpa meva o del cartell?	M'he distret llegint un cartell que deia: "conduint, no et distreguis!"
181126	Per a què serveix la hipercrítica?	La hipercrítica és l'anticoagulant del fanatisme.
181229	Si penso que el pensament m'enganya, estic en la veritat o en l'engany?	He pensat que el pensament ens enganya!
190331	Què és millor, ser desmentit o ser confirmat?	Mentre les ganes de ser desmentit no superin les de ser confirmat no hi haurà progrés individual ni social.